Ministarstvo
finansija

2006 XX 2026
DA JE VJEČNA CRNA GORA

Br: 05-02-040/26-18863/2

Podgorica, 16.06.2026.godine

Za: MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA, Eko-efikasna zgrada, Podgorica

gospodinu, Damjanu Ćulafiću, ministru

Predmet: Mišljenje na Predlog zakona o zaštiti prirode

Veza: Vaš akt br. 05213-322/26-159/6 od 20.05.2026. godine i dopuna RIA-e br. 05213-322/26-159/8 od 11.06.2026. godine

Poštovani gospodine Ćulafiću,

Povodom *Predloga zakona o zaštiti prirode,* Ministarstvo finansija daje sledeće:

MIŠLJENJE

Cilj donošenja ovog zakona je jednostavnije i jasnije definisanje procedura i postupaka za koje se u praksi pokazalo da imaju nedostataka, kao i unapređenja i harmonizacije u oblasti zaštite prirode sa legislativom Evropske Unije, kako bi se ispunili prioriteti u okviru procesa stabilizacije i pridruživanja i približili standardima koji se primjenjuju u EU.

U Izvještaju o analizi uticaja propisa se navodi da Predlog zakona ne uvodi nove obaveze u odnosu na važeće zakonsko rješenje, već postojeće institute dodatno razrađuje i precizira radi efikasnije primjene. Poseban akcenat stavljen je na postupak formiranja prihvatilišta, čiji je pravni osnov postojao i ranije, ali bez detaljno uređene procedure. Takođe, detaljnije se uređuje pristup i korišćenje genetičkih resursa, čime se stvaraju uslovi za ostvarivanje koristi za državu, kako kroz finansijske efekte, tako i kroz sticanje novih naučnih saznanja i unapređenje istraživačkih aktivnosti.

Imajući u vidu navedeno, na tekst Predloga zakona i pripremljeni Izvještaj o analizi uticaja propisa, sa aspekta implikacija na poslovni ambijent, nemamo primjedbi.

Shodno dostavljenom Zakonu i Izvještaju o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa, navedeno je da primjena ovog zakona iziskuje obezbjeđivanje finansijskih sredstava u slučaju uspostavljanja zaštićenih područja, njihove revizije kao i identifikaciju ekološke mreže-Natura 2000.

Procijenjeni ukupni troškovi implementacije zakona za period 2026–2030. nominalno iznose 73.556.945,00€. Navedeni troškovi obuhvataju rashode šest upravljačkih subjekata i to: Nacionalnih parkova Crne Gore (53.230.205,00€), JP za upravljanje morskim dobrom (14.886.563,00€), Agencija za upravljanje zaštićenim područjima Glavnog grada (2.505.000,00€), Parka prirode Piva (1.193.777,00€), Opštine Tuzi (520.000,00€) i Privremenog prihvatilišta za divlje životinje (1.221.400,00€).

Takođe, navedeno je da je za implementaciju propisa potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore u godišnjem iznosu od 840.000,00 € za subvencije Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore, dok će ukupni iznos potrebnih sredstava za period 2026-2030. godine iznositi 4.200.000,00€. Ostali upravljački subjekti se finansiraju iz lokalnih budžeta, grantova i donacija što znači da za njih nije potrebno obezbjeđivanje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore.

Zakonom o budžetu Crne Gore za 2026. godinu u okviru potrošačke jedinice Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, planirana su sredstva na izdatku 4181-Subvencije za proizvodnju i pružanje usluga u iznosu od 840.000,00€ za potrebe JP Nacionalni parkovi Crne Gore.

Imajući u vidu navedeno, Ministarstvo finansija sa aspekta budžeta, u načelu, nema primjedbi na dostavljeni Zakon o zaštiti prirode, uz obavezu da se sve aktivnosti na implementaciji istog usklade sa sredstvima koja su opredijeljena godišnjim Zakonom o budžetu Crne Gore za predmetne namjene.

Ističemo da će iznos sredstava potreban za implementaciju Zakona u narednim godinama biti predmet razmatranja prilikom procesa izrade godišnjih zakona o budžetu države.

Pored navedenog, ukazujemo na član 40 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti, kojim je utvrđeno da ugovorene obaveze moraju biti usklađene sa planiranim i odobrenim sredstvima, kao i da je budžetski izvršilac odgovoran za zakonito korišćenje sredstava odobrenih potršačkoj jedinici.

S poštovanjem,

MINISTAR
mr Novica Vuković

Crna Gora
MINISTARSTVO FINANSIJA
PODGORICA

PREDLOG

ZAKON
O ZAŠTITI PRIRODE

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet
Član 1

Ovim zakonom uređuju se uslovi i način zaštite i očuvanja prirode.

Izuzeće od primjene
Član 2

Ovaj zakon ne primjenjuje se:

1) na patogene; i
2) na genetičke resurse za koje su pristup i podjela dobiti uređeni specijalizovanim međunarodnim instrumentima koji su usklađeni sa ciljevima Konvencije o biološkoj raznovrsnosti i Protokola iz Nagoje.

Odredbe ovoga Zakona ne primjenjuju se prilikom zaštite i spašavanja ljudi, životinja, materijalnih i kulturnih dobara i životne sredine u velikim nesrećama i katastrofama te prilikom otklanjanja posljedica terorizma i ratnih razaranja, neizbježne i neotklonjive prirodne pojave, u slučajevima hitnog i neodložnog sprovođenja mjera i aktivnosti civilne zaštite i mjera odbrane od poplava u skladu sa posebnim propisima kojima se uređuje sistem civilne zaštite i odbrane od poplava.

Odredbe ovoga Zakona ne primjenjuju se od dana proglašavanja velike nesreće, odnosno katastrofe i vanrednih mjera od odbrane od poplava, do dana stupanja na snagu odluke o prestanku sprovođenja mjera i aktivnosti sistema civilne zaštite ili mjera odbrane od poplava u sprječavanju i otklanjanju posljedica velike nesreće, odnosno katastrofe ili vanredne, neizbježne i neotklonjive prirodne pojave.

Organ uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine dužan je da u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu odluke o prestanku sprovođenja mjera i aktivnosti sistema civilne zaštite ili mjera odbrane od poplava u sprječavanju i otklanjanju posljedica velike nesreće, odnosno katastrofe ili vanredne, neizbježne i neotklonjive prirodne pojave utvrdi uticaj sprovedenih mjera i aktivnosti na ciljeve očuvanja i cjelovitost područja ekološke mreže, rijetke i ugrožene stanišne tipove, strogo zaštićene vrste i njihova staništa, kao i zaštićena područja i organu državne uprave nadležnom za poslove ekologije i upravljačima zaštićenih područja dostavi izvještaj o utvrđenom stanju.

Ciljevi zaštite prirode
Član 3

Zaštita prirode sprovodi se radi:

1) očuvanja i unaprjeđivanja biološke, geološke i predione raznovrsnosti;
2) očuvanja i unaprjeđivanja prirodnih dobara;
3) usklađivanja ljudskih aktivnosti, ekonomskih i društvenih razvojnih planova, programa i projekata sa održivim korišćenjem obnovljivih i racionalnim korišćenjem neobnovljivih prirodnih vrijednosti i resursa, radi njihovog trajnog očuvanja;
4) sprečavanja aktivnosti sa štetnim uticajem na prirodu koje su posljedica zavisnosti ekonomskog rasta i upotrebe prirodnih resursa;
5) očuvanja zaštićenih prirodnih dobara;

6) očuvanja prirodnih svojstava zemljišta, očuvanja kvaliteta, količine i dostupnosti vode, uključujući i kvalitet morske vode i obale.

Djelatnost od javnog interesa
Član 4

Očuvanje i zaštita prirode je djelatnost od javnog interesa.

Sprovođenje zaštite prirode
Član 5

Zaštita prirode obuhvata:

1) zaštitu i očuvanje flore, faune, gljiva, njihovih staništa i geomorfoloških pojava;
2) proglašavanje zaštićenih prirodnih dobara i njihovo upravljanje radi očuvanja i unaprjeđenja stanja;
3) zaštitu svih ugroženih, rijetkih autohtonih vrsta;
4) utvrđivanje i procjenu stanja pojava i procesa u prirodi;
5) sprovođenje mjera zaštite i očuvanja prirode;
6) utvrđivanje smjernica i uslova za zaštitu prirode u prostorno planskoj dokumentaciji, na svim nivoima razvojnih i regulacionih planova, koncesionim dokumentima, razvojnim programima i programima upravljanja prirodnim resursima (rudarstvu, energetici, saobraćaju, vodoprivredi, poljoprivredi, šumarstvu, lovstvu, ribarstvu, turizmu, akvakulturi i drugim djelatnostima od uticaja na prirodu);
7) sprovođenje mjera zaštite i očuvanja prirode koje imaju za cilj eliminisanje i ublažavanje negativnih uticaja na staništa i vrste;
8) uspostavljanje sistema upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima;
9) povezivanje i usklađivanje sistema zaštite prirode sertifikovanim međunarodnim ugovorima i preuzetim obavezama;
10) podsticanje naučnog i stručnog rada u oblasti zaštite i očuvanja prirode;
11) podsticanje održive valorizacije usluga ekosistema.

Upotreba rodno osjetljivog jezika
Član 6

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

Značenje izraza
Član 7

Izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeća značenja:

1) **alohtona vrsta** je strana vrsta divljih biljaka, životinja i/ili gljiva koja je u ekosisteme Crne Gore dospjela namjernim ili nenamjernim unošenjem;
2) **areal** je prirodno područje rasprostranjenosti divljih vrsta biljaka, životinja i/ili gljiva;
3) **autohtona vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja i/ili gljiva koja je prirodno rasprostranjena u ekosistemima Crne Gore;
4) **banka gena** je specijalizovana kolekcija živog biljnog i životinjskog materijala i gljiva, koja se sakuplja, skladišti i razmnožava u strogo kontrolisanim i specifičnim uslovima;
5) **biološka raznovrsnost** (biodiverzitet) je raznovrsnost svih živih organizama koji su sastavni djelovi ekosistema, a uključuje raznolikost unutar vrsta, između vrsta, životnih zajednica kao i raznolikost ekosistema;
6) **biotehnologija** je svaka tehnološka primjena koja koristi biološke sisteme, žive organizme ili njihove derivate kako bi se napravili ili izmijenili proizvodi ili procesi za specifične namjene;

7) **cirkus** sa živim životinjama je putujuća predstava koja kombinuje akrobatske, klovnovske i tačke sa dresiranim životinjama;
8) **crvena knjiga** je javno dostupna naučna studija s informacijom o ugroženim divljim vrstama biljaka, životinja i gljiva prema kategorijama ugroženosti u skladu sa kategorizacijom Međunarodne unije za očuvanje prirode (IUCN);
9) **crvena lista** je spisak ugroženih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva prema kategorijama ugroženosti u skladu sa kategorizacijom Međunarodne unije za očuvanje prirode (IUCN);
10) **derivat** je bilo koji obrađeni dio biljke, životinje ili gljive, kao i njihove tjelene tečnosti organskog porijekla koji u većini slučajeva nije prepoznatljiv na prvi pogled (kozmetički , prehrambeni prozvodi)
11) **dio (djelovi)** su organski ili neorganski djelovi biljaka, životinja ili gljiva bilo svježi ili obrađeni a koji su prepoznatljivi na prvi pogled (koža, djelovi kože, rogovi, zubi, kljove, kandže, perje, kosa, jaja, meso, drvo (paneli, klipovi, pilotina), korijenje, listovi, cvjetovi, plodovi, krtole, sjeme, proizvodi kao što su muzički instrumenti (gitara, violina, gudalo, dirke) koža ili drugi odjevni predmeti i dodaci (kaiš, ručne torbe, cipele i novčanici);
12) **divlje vrste biljaka, životinja i/ili gljiva** su vrste i podvrste koje nijesu nastale pod uticajem čovjeka kao posljedica vještačkog odabira (odabir i uzgoj u svrhu dobijanja pasmina pripitomljenih životinja i sorti kultivisanih biljaka) ili genetičke modifikacije nasljednog materijala tehnikama moderne biotehnologije;
13) **dužna pažnja** je način postupanja fizičkih ili pravnih lica koji podrazumijeva obavezu pristupa genetičkim resursima i tradicionalnom znanju povezanom sa genetičkim resursima kao i obavezu pravedne raspodjele koristi na osnovu međusobno dogovorenih ugovornih uslova, u skladu sa zakonom;
14) **ekološka mreža (Natura 2000 i Emerald)** je skup područja koja se proglašavaju u cilju zaštite i očuvanja određenih stanišnih tipova i vrsta od interesa za Crnu Goru i Evropsku uniju, koja su određena u skladu sa ovim zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima;
15) **ekološki integritet područja ekološke mreže** je očuvana prirodna struktura područja, radi obezbjeđenja ekoloških funkcija neophodnih za dugotrajni opstanak ciljnih stanišnih tipova i vrsta tog područja;
16) **ekološki koridor** je ekološka veza koja omogućava kretanje populacijama živih organizama sa jednog lokaliteta na drugi i doprinosi genetičkoj povezanosti populacija vrsta;
17) **ekosistem** je dinamična cjelina zajednica biljaka, životinja, gljiva i mikroorganizama i njihove nežive okolike koji međusobno djeluju kao funkcionalna jedinica te uključuje stanišne tipove, staništa vrsta i populacije vrsta.
18) **ekosistemski pristup** je integrisano upravljanje ljudskim aktivnostima u svrhu održavanja prirodne očuvanosti i integriteta ekosistema i preduzimanje mjera na smanjenju i sprječavanju negativnih uticaja na ekosistem, u cilju održavanja i održivog korišćenja usluga ekosistema;
19) **endemična vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja ili gljiva koja je veoma ograničena u svom prirodnom rasprostranjenju;
20) **ex situ očuvanje** je način čuvanja, gajenja i razmnožavanja komponenata biološke raznovrsnosti van njihovih prirodnih nalazišta (staništa), prihvatilištima, akvarijumima, terarijumima, laboratorijama, botaničkim baštama i geološke raznovrsnosti (stijena, ruda, minerala, kristala i fosila) u muzejima i zbirkama pojedinaca;
21) **eutanazija** je indukovana smrt životinje koja je izvršena na human način;
22) **genetička raznovrsnost** (diverzitet) je ukupna raznovrsnost gena sadržanih u svim pojedinačnim vrstama divljih biljaka, životinja, gljiva, algi i mikroorganizama;
23) **genetički resurs** je genetički materijal stvarne ili potencijalne vrijednosti;

24) **genetički materijal** je bilo koji materijal živih organizama (biljaka, životinja, gljiva, algi, mikroorganizama) koji sadrži funkcionalne jedinice nasljeđa;
25) **geološki objekat** (minerali, kristali i stijene) je objekat na i ispod površine zemlje oblikovan dugotrajnim prirodnim procesima (geotektonski procesi, vulkanske, magmatske, hidrogeološke aktivnosti i rad lednika);
26) **geonasljeđe** su sve geološke, geomorfološke, pedološke i posebne arheološke vrijednosti nastale tokom formiranja litosfere, njenog morfološkog uobličavanja i međuzavisnosti prirode i ljudskih kultura;
27) **holotip** je originalni primjerak divlje vrste biljaka, životinja ili gljiva na osnovu kojeg se vrši opis vrste i određuje njen naziv;
28) **in situ očuvanje** je očuvanje prirodnih ekosistema i staništa, održavanje i revitalizacija divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva sposobnih za opstanak u prirodnoj sredini, očuvanje kultivisanih biljaka i domaćih životinja u sredini u kojoj su razvili svoje specifičnosti i očuvanje pojava geodiverziteta na mjestu nastanka ili nalazišta stijena, ruda, minerala, kristala i fosila;
29) **indikatorska vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva čiji ekološki status ukazuje na status drugih vrsta i opšte stanje u ekosistemu, a koje su osjetljive na promjene uslova u životnoj sredini i koriste se za procjenu opšteg stanja;
30) **introdukcija** je namjerno ili nenamjerno unošenje pojedinih divljih vrsta biljaka, životinja ili gljiva na teritoriju i u ekosisteme koje do tada nijesu prirodno nastanjivale;
31) **invazivne strane vrste** su strane vrste biljaka, životinja ili gljiva čije uvođenje i širenje, mijenja i može ugroziti ekosisteme, staništa i vrste;
32) **ilegalna trgovina vrstama** je trgovina koja se obavlja u prekograničnom prometu ili u državi, a bez neophodnih potvrda o porijeklu, pasoša ili dozvole;
33) **iščezla vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja ili gljiva koja je nestala sa teritorije Crne Gore prije više godina, ili za koju se opravdano sumnja da je nestala;
34) **korišćenje genetičkih resursa** je sprovođenje istraživanja i razvoja na genetičkom i/ili biohemijskom sastavu genetičkih resursa, uključujući i primjenu biotehnologije;
35) **korisnik genetičkih resursa** je fizičko ili pravno lice koje koristi genetičke resurse ili tradicionalno znanje povezano sa genetičkim resursima;
36) **kristal** je mineral koji ima pravilnu unutrašnju građu i pravilan spoljašnji oblik i ogleda se u geometrijski pravilnim, glatkim i sjajnim površinama;
37) **međunarodno priznat sertifikat o usklađenosti** je dokaz da je genetičkim resursima na koje se sertifikat odnosi, pristupljeno na način koji je u skladu sa prethodno argumentovanim pristankom i međusobno dogovorenim uslovima, kao i zakonom ili propisima kojima je uređen pristup i raspodjela koristi koji važe u državi iz koje je strana ugovornica koja daje prethodno argumentovan pristanak za pristup genetičkim resursima;
38) **međusobno dogovoreni uslovi** je ugovor zaključen između imaoca genetičkih resursa ili tradicionalnog znanja povezanog sa genetičkim resursima i korisnika genetičkog resursa, kojim su utvrđeni konkretni uslovi za pravičnu raspodjelu koristi koja proizlazi iz korišćenja genetičkih resursa ili tradicionalnog znanja povezanog sa genetičkim resursima, koji može uključivati i dodatne uslove korišćenja, kao i uslove za naknadnu primjenu i komercijalizaciju;
39) **migratorna vrsta** je vrsta ili podvrsta divlje životinje čija cjelokupna populacija ili bilo koji geografski izdvojeni znatni dio populacije redovno prelazi nacionalne granice;
40) **mineral** je samorodni homogeni hemijski elemenat ili jedinjenje u vidu kristalizovane ili amorfne materije, određene strukture, oblika i sastava, osim mineralnih sirovina;
41) **mjere posebnog režima saobraćaja** obuhvataju područje, ograničenja inteziteta saobraćaja, vrsta prevoznih sredstava, pogonskih agregata, vrijeme trajanja ograničenja, mogućnost naknade za prevozna sredstva koja se koriste za kopneni, morski i vazdušni saobraćaj u području posebnog režima saobraćaja;

42) **najbolja praksa** je kombinacija postupaka, instrumenata ili mehanizama, koje udruženje korisnika genetičkih resursa ili druge zainteresovane strane razvijaju i nadgledaju;
43) **očuvanje i zaštita prirodnih staništa i vrsta** su mjere koje se sprovode za njihovo dugoročno održavanje;
44) **odomaćena vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja ili gljiva koja je odvojena od procesa prirodne selekcije i podvrgnuta režimu vještačke selekcije;
45) **odluka o preventivnoj zaštiti** je skup mjera i uslova kojima se određuje rok preventivne zaštite, upravljač, način i stepen zaštite, korišćenja, uređenja i unapređenja preventivno zaštićenog područja, koju donosi nadležni organ;
46) **održivo korišćenje prirodnih resursa** je korišćenje prirodnih resursa na način i u obimu koji ne dovodi dugoročno do njihovog smanjenja;
47) **opasna divlja vrsta životinje** je divlja vrsta životinje koja zbog svojih bioloških ili fizioloških specifičnosti, i/ili ponašanja, može prouzrokovati ozbiljnu povredu ili smrt ljudi ili domaćih životinja;
48) **paleontološki objekat** je geološki objekat kod kojeg se u stijenskoj masi nalaze sačuvani ostaci živih bića koja su nekada naseljavala zemlju (fosili), kao i tragovi njihove životne aktivnosti;
49) **pećinski nakit** je nakit nastao taloženjem kalcijum-karbonata ili drugog jedinjenja u speleološkim objektima (stalaktiti, stalagmiti, stalagnati, stubovi, kadice, salivi i heliktiti);
50) **pećinski sediment** je riječni ili drugi materijal (pijesak, šljunak, glina, blokovi stijena) nataložen ili na drugi način odložen u speleološkim objektima;
51) **područje** je geografski ograničen prostor;
52) **podvrsta** je grupa jedinki ili populacija jedne vrste koja je morfološki i geografski jasno odvojena od druge grupe jedinki ili populacija iste vrste, a koje ne moraju biti međusobno reproduktivno izolovane;
53) **ponovni izvoz** je izvoz jedinke koja je prethodno uvezena u Crnu Goru;
54) **ponovno uvođenje u prirodu (reintrodukcija)** je naseljavanje vrsta biljaka, životinja ili gljiva na njihovo prirodno stanište, odnosno na području gdje je vrsta nekada živjela, a čiji ekološki uslovi još uvijek omogućavaju opstanak njihovih populacija kao divlje vrste;
55) **populacija** je prostorno i vremenski integrisana grupa jedinki iste vrste biljaka, životinja ili gljiva koja raspolaže zajedničkim skupom nasljednih faktora, naseljava određeno područje, pripada određenom ekosistemu, a u okviru koje su jedinke međusobno povezane prvenstveno odnosima reprodukcije;
56) **povoljni status očuvanosti staništnog tipa** je stanje staništnog tipa u kojem je njegovo područje rasprostranjenosti stabilno ili je u porastu i kada se struktura i funkcije neophodne za njegovo dugoročno očuvanje održavaju i prisutni su ili će biti prisutni u bliskoj budućnosti i kada je status očuvanja njihovih tipičnih vrsta povoljan;
57) **povoljni status očuvanosti vrste** je stanje u kojem divlje vrste biljaka, životinja ili gljiva imaju perspektivu dugoročnog opstanka u svom prirodnom staništu, pri čemu se područje rasprostranjenosti vrste vremenom ne smanjuje niti postoji vjerovatnoća da će se u predvidljivoj budućnosti smanjiti i pri čemu će se obezbijediti postojanje dovoljno velikog staništa za održavanje njenih populacija na dugoročnoj osnovi;
58) **praćenje stanja prirode (monitoring)** je plansko, sistematsko i kontinuirano praćenje stanja prirode, odnosno djelova biološke i predione raznovrsnosti;
59) **predio (pejzaž)** je dio prostora čiji je karakter rezultat međusobnog djelovanja prirodnih i/ili ljudskih faktora;
60) **prediona raznovrsnost** je strukturiranost prostora nastala u interakciji (međudejstvu) prirodnih i/ili stvorenih predionih elemenata određenih bioloških, klimatskih, geoloških, geomorfoloških, pedoloških, hidroloških, kulturno-istorijskih i sociolоških obilježja;

61) **prekogranični promet** je uvoz ,i unošenje sa mora na teritoriju Crne Gore, izvoz ili ponovni izvoz sa teritorije Crne Gore i tranzit preko teritorije Crne Gore primjeraka divljih vrsta, njihovih djelova i derivata;

62) **prenošenje** je svaki vid namjerne fizičke promjene lokacije primjeraka koja se vrši unutar teritorije Crne Gore;

63) **prihvatilište za divlje životinje** je prostor u kojem privremeno ili trajno borave živi primjerci divljih vrsta životinja koji su pronađeni napušteni, iscrpljeni, bolesni, povrijeđeni, ranjeni ili otrovani, u svrhu njihovog liječenja i oporavka radi povratka u prirodu, kao i živi primjerci divljih vrsta životinja oduzetih ili zaplijenjenih od strane nadležnih organa zbog prekograničnog prometa, trgovine, uzgoja ili držanja u zatočeništvu suprotno ovom zakonu, propisima donijetim na osnovu ovog zakona i/ili potvrđenim međunarodnim ugovorima;

64) **primjerak je** živa ili neživa jedinka vrste divljih biljaka, životinja ili gljiva, njihov dio ili derivat za koja se na osnovu pratećih dokumenata (pakovanje, oznake ili etikete) ili drugih okolnosti, može utvrditi da su djelovi ili derivati životinja, biljaka, ili gljiva;

65) **prioritetna vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja ili gljiva koje su ugrožene i za čije je očuvanje, zbog veličine njihove rasprostranjenosti u prirodi odgovorna Crna Gora i Evropska unija, u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima;

66) **prioritetni stanišni tip** je stanišni tip od posebnog interesa za čiju zaštitu je odgovorna Evropska unija i Crna Gora u skladu sa ovim zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima;

67) **prirodni resursi** su prostor, neobnovljivi (mineralne sirovine, treset, nafta, minerali, zemni gas) i obnovljivi (vode, šume, obnovljivi gasovi, obnovljivo zemljište, obala i kanali, biološka dobra) djelovi prirode koje čovjek koristi u privredne svrhe;

68) **prirodno dobro** je resurs koji potiče iz prirode i postoji bez ljudskog djelovanja, kao što su voda, vazduh, zemljište, šume i rudna bogatstva. Koristi se za zadovoljenje ljudskih potreba i ima ekološku, ekonomsku i društvenu vrijednost;

69) **prirodno stanište** je kopneno ili morsko područje, koje je određeno po geografskim, abiotskim i biotskim osobinama, bez obzira da li su prirodna ili poluprirodna;

70) **pristup** je pribavljanje genetičkih resursa ili tradicionalnog znaja povezanog sa genetičkim resursima u zemlji koja je strana ugovornica Protokola iz Nagoje;

71) **projekat, odnosno planirani zahvat** je građenje, rekonstrukcija, instaliranje, demontaža i uklanjanje objekata, postrojenja ili sistema, sanacija, uređenje terena i plaža, eksploatacija mineralnih sirovina, voda, šuma i ostalih prirodnih resursa, kao i druge aktivnosti kojima se vrši privremeno ili trajno djelovanje čovjeka koje može značajno negativno uticati na prirodu;

72) **promet divljih vrsta biljaka, životinja ili gljiva** je kupoprodaja, unos, iznos, uvoz, izvoz, reeksport i unos sa mora divljih vrsta biljaka, životinja ili gljiva, njihovih prepoznatljivih djelova ili derivata u Crnu Goru i iz Crne Gore;

73) **ranjiva vrsta** je vrsta divljih životinja, biljaka ili gljiva koja nije ni krajnje ugrožena ni ugrožena, ali joj prijeti opasnost da će u prirodnim uslovima biti ugrožena u bliskoj budućnosti;

74) **reliktna vrsta** je vrsta divljih životinja, biljaka ili gljiva koja je u dalekoj prošlosti imala široko rasprostranjenje, a čiji je sadašnji areal sveden na prostorno male djelove, odnosno ostatke nekadašnjeg;

75) **režim zaštite** je skup mjera i uslova kojima se određuje način i stepen zaštite, korišćenja, uređenja i unaprjeđenja zaštićenog prirodnog dobra;

76) **rijetka vrsta** je vrsta divljih životinja, biljaka i/ili gljiva sa malom populacijom koja nije ugrožena ili ranjiva, ali rizik za to postoji. Vrsta se nalazi na ograničenim geografskim područjima ili je u manjem broju rasprostranjena na širem području;

77) **rizik u prirodi** je mogućnost da će neka aktivnost posredno ili neposredno prouzrokovati štetu prirodi;
78) **speleološki objekat** je prirodno formirana podzemna šupljina u obliku kanala, hodnika ili dvorana različitih dimenzija, nagiba i izgleda nastala prirodnim procesima prvenstveno u krečnjacima i dolomitima i drugim stijenama;
79) **speleološki registar** je baza podataka o speleološkim objektima;
80) **stanišni tip** su sva prirodna staništa istih karakteristika;
81) **stanište vrste** je okruženje koje karakterišu specifični abiotski i biotski faktori u kojima vrsta živi u bilo kojoj fazi biološkog ciklusa;
82) **status očuvanosti prirodnog staništa** je rezultat skupa uticaja koji djeluju na stanišni tip i njegove tipične vrste, a koji mogu uticati na dugoročnu prirodnu rasprostranjenost, strukturu i funkcije staništa i na dugoročni opstanak tipičnih vrsta tog stanišnog tipa;
83) **status očuvanosti vrste** je rezultat skupa uticaja koji djeluju na tu vrstu i koji bi mogli uticati na dugoročnu prirodnu rasprostranjenost i brojnost populacije;
84) **tipična vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva čije prisustvo ili odsustvo je od značaja za ostatak biogenocenoze (ekosistema);
85) **tradicionalno znanje povezano sa genetičkim resursima** je znanje koje posjeduje autohtona ili lokalna zajednica, a koje je relevantno za korišćenje genetičkih resursa i koje je kao takvo definisano međusobno dogovorenim uslovima koji se primjenjuju pri korišćenju tih resursa;
86) **tranzit** je transport primjerka divlje vrste biljaka, životinja ili gljivai preko teritorije Crne Gore, koje se dopremaju poznatom primaocu van teritorije Crne Gore koji se odvija pod nadzorom nadležnih institucija;
87) **udruženje korisnika genetičkih resursa** je organizacija koja zastupa interese korisnika genetičkih resursa i koja je uključena u razvoj i nadgledanje najboljih praksi;
88) **ugrožena vrsta** je vrsta divljih biljaka, životinja i gljiva kojoj prijeti opasnost da će iščeznuti u prirodnim uslovima u bliskoj budućnosti;
89) **unos sa mora** je unošenje u Crnu Goru pojedinih divljih vrsta biljaka ili životinja, koje su uzete u morskom okruženju i unose se direktno iz morskog okruženja, koje nije pod jurisdikcijom ni jedne države, uključujući vazdušni prostor iznad mora, morsko dno i podmorje;
90) **uzgoj** podrazumijeva preduzete mjere koje obezbjeđuju održavanje i namjerno povećavanje broja jedinki u vještačkim uslovima;
91) **uzgojeni primjerak** je primjerak koji nije uzet iz prirode i koji je nastao u vještačkim uslovima;
92) **vrsta** je grupa prirodnih populacija u okviru kojih se jedinke međusobno slobodno ukrštaju i daju potomstvo, a reproduktivno su izolovane od drugih vrsta;
93) **zamka** je sredstvo namijenjeno za zadržavanje ili hvatanje životinja kojim se sprječava njihovo slobodno kretanje;
94) **zaštićeno područje** je geografski jasno definisan prostor kojim se upravlja radi dugoročne zaštite prirode, pratećih ekosistemskih usluga i kulturnih vrijednosti;
95) **zaštitni pojas (zaštitna zona)** je prostor izvan granica zaštićenog područja, koji se može odrediti prilikom ustanovljavanja tih područja, radi sprječavanja, odnosno ublažavanja spoljnih negativnih uticaja na ta područja;
96) **zbirka** je skup uzoraka genetičkih resursa i povezanih informacija koje su prikupljene i skladištene u posjedu javnih ili privatnih subjekata;
97) **zelene površine** su livade, pašnjaci, šuma, građevinsko zemljište;
98) **stanište unutar zaštićenog prirodnog dobra** je stanište vrsta za koje je neko područje klasifikovano kao posebno zaštićeno područje ili svako prirodno stanište ili stanište vrsta za koje je neko područje određeno kao posebno područje očuvanja.

II. SUBJEKTI ZAŠTITE I OČUVANJA PRIRODE

Subjekti zaštite i očuvanja prirode
Član 8

Zaštitu i očuvanje prirode u okviru svojih prava i obaveza, obezbjeđuju i aktivno sprovode: organi državne uprave, organi uprave, organi lokalne samouprave i lokalne uprave, upravljači zaštićenih prirodnih dobara, pravna lica, međunarodne organizacije koje djeluju na teritoriji Crne Gore, nevladine organizacije i građani (u daljem tekstu: subjekti zaštite).

Nevladine organizacije kao subjekti zaštite i očuvanja prirode
Član 9

Nevladine organizacije učestvuju u zaštiti i očuvanju prirode u skladu sa svojim programima.

Država podstiče učešće nevladinih organizacija u donošenju i realizaciji odluka i mjera od značaja za zaštitu i očuvanje prirode.

III. DOKUMENTI ZAŠTITE I OČUVANJA PRIRODE

Vrste dokumenata zaštite prirode
Član 10

Dokumenti očuvanja i zaštite prirode su:

1) Nacionalna strategija biodiverziteta sa akcionim planom (u daljem tekstu: strategija);
2) planovi upravljanja i godišnji programi upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima;
3) studije zaštite i studije revizije zaštićenih područja;
4) crvene knjige i crvene liste;
5) lokalni akcioni planovi za biodiverzitet.

Planovi i programi iz stava 1 tačka 2 ovog člana moraju da budu usklađeni sa strategijom.

Strategija
Član 11

Strategija se donosi na period od deset godina i može se revidovati po potrebi.

Strategiju izrađuje i predlaže organ državne uprave za poslove zaštite prirode, a donosi Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada).

Strategijom se određuju dugoročni ciljevi i smjernice očuvanja biodiverziteta i ekosistema, donosi dugoročni plan aktivnosti sa vremenskim okvirom za njihovu realizaciju i okvirnim iznosima potrebnih finansijskih sredstava za njihovu realizaciju.

Strategijom se mogu utvrditi i akcioni planovi za vrste.

Strategija se izrađuje u skladu sa propisom kojim je uređena oblast o postupku izrade, usklađivanju i praćenju sprovođenja strateških dokumenata.

Lokalni akcioni plan za biodiverzitet
Član 12

Lokalni akcioni plan za biodiverzitet, radi sprovođenja strategije i očuvanja i zaštite prirode na lokalnom nivou donose nadležni organi lokalne samouprave.

Lokalni akcioni plan za biodiverzitet donosi se za period od pet godina.

Lokalni akcioni plan za biodiverzitet sadrži:

1) opis prirodnih vrijednosti područja jedinice lokalne samouprave;

2) podatke o zaštićenim prirodnim dobrima na tom području;
3) podatke o mjerama zaštite prirodnih vrijednosti područja;
4) negativan uticaj na zaštićena prirodna dobra;
5) finansijska sredstva za sprovođenje mjera zaštite prirode;
6) izazove zaštite i sprovođenja mjera zaštite prirode;
7) mjere i aktivnosti za sprovođenje plana sa utvrđenim prioritetima i druge elemente od značaja za zaštitu prirode.

Izvještaj o realizaciji lokalnog akcionog plana za biodiverzitet svake godine sačinjava nadležni organ lokalne uprave i dostavlja organu uprave.

IV. ZAŠTITA I OČUVANJE PRIRODE

Mjere zaštite i očuvanja prirode
Član 13

Mjere očuvanja i zaštite prirode su:
1) održivo korišćenje prirodnih resursa;
2) kontrola korišćenja prirodnih resursa;
3) očuvanje postojećih prirodnih karakteristika ekosistema na osjetljivim područjima;
4) usvajanje i sprovođenje dokumenata iz člana 10 ovog zakona;
5) ublažavanje štetnih posljedica prirodnih katastrofa i klimatskih promjena, štetnih posljedica izazvanih aktivnostima u prirodi i korišćenjem prirodnih dobara;
6) sprovođenje podsticajnih mjera za zaštitu i očuvanje prirode.

Radnje, aktivnosti i djelatnosti u prirodi
Član 14

Radnje, aktivnosti i djelatnosti u prirodi planiraju se i izvode na način da se izbjegnu ili na najmanju mjeru svedu ugrožavanje i nanošenje štete prirodi.

Pravno i fizičko lice dužno je da radnje, aktivnosti i djelatnosti koje obavlja u prirodi vrši na način kojim se izbjegava ugrožavanje i oštećenje prirode.

Zabranjeno je obavljanje djelatnosti i/ili zahvata za koje je naučno dokazano ili procijenjeno da imaju trajno štetni uticaj na životnu sredinu.

U slučaju i da nije naučno dokazano da djelatnosti ili zahvati imaju trajno štetni uticaj na životnu sredinu, ali se pretpostavlja da mogu da imaju štetni uticaj pravilom predostrožnosti preporučuje se odustajanje od tih djelatnosti.

Uređenje i korišćenje prostora, prirodnih resursa i prirodnih dobara
Član 15

Zabranjeno je korišćenje prostora, prirodnih resursa i prirodnih dobara na način kojim se prouzrokuje trajno narušavanje biološke raznovrsnosti.

Zabranjeno je paljenje vegetacije radi krčenja i čišćenja zelenih površina.

Zabranjeno je korišćenje pirotehničkih sredstava u zaštićenim područjima.

Prostorni planovi, razvojni planovi, planovi upravljanja i gazdovanja šumama i drugi planovi koji mogu imati uticaj na zaštićena prirodna dobra moraju da budu usklađeni sa planovima upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima.

Zbog negativnog uticaja saobraćaja na prirodu mogu da se uvedu mjere posebnog režima saobraćaja za određena područja.

Mjere posebnog režima saobraćaja za određena područja predlaže organ državne uprave nadležan za bezbjednost saobraćaja, na inicijativu organa državne uprave nadležnog za poslove zaštite prirode (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Mjere posebnog režima saobraćaja za određena područja propisuje Vlada.

Smjernice i uslovi zaštite prirode
Član 16

Strategije, prostorni planovi, programi, planovi postavljanja objekata privremenog karaktera, planovi i programi upravljanja i korišćenja prirodnih resursa (rudarstvo, energetika, saobraćaj, pomorstvo, vodoprivreda, poljoprivreda, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo, turizam i druge djelatnosti koje mogu imati uticaja na prirodu), koncesioni akti, strateški planovi razvoja i programi moraju da sadrže smjernice i uslove zaštite prirode.

Prije početka izrade dokumenata iz stava 1 ovog člana nosilac pripremnih poslova na njihovoj izradi dužan je da pribavi akt o uslovima i smjernicama zaštite prirode koji izdaje organ uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: Agencija).

Akt iz stava 2 ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva koji sadrži:

1) podatke o lokaciji i prostornom obuhvatu sa odgovarajućim kartografskim i grafičkim prikazima u pisanoj i elektronskoj formi;
2) kratak opis ciljeva izrade dokumenta i planirane aktivnosti;
3) period za koji se dokument donosi.

Ako se dokumenti iz stava 1 ovog člana odnose na more, Agencija zahtjev dostavlja Institutu za biologiju mora (u daljem tekstu: Institut), radi pribavljanja mišljenja o uslovima i smjernicama zaštite prirode.

Akt o uslovima i smjernicama zaštite prirode izdaje se na osnovu: studije zaštite, studije revizije, planova upravljanja zaštićenih prirodnih dobara, baze podataka o ekološkoj mreži i baze podataka o biodiverzitetu i drugih relevantnih dokumenata.

Ako Agencija u postupku izdavanja uslova i smjernica zaštite prirode utvrdi da ne postoje podaci i dokumentacija na osnovu kojih se mogu izdati smjernice i uslovi zaštite za odgovarajuće područje, Agencija će obezbijediti podatke i dokumentaciju na osnovu istraživanja na terenu o trošku podnosioca zahtjeva.

Ako se dokument iz stava 1 ovog člana ne donese, akt o uslovima i smjernicama zaštite prirode prestaje da važi u roku od dvije godine od dana izadavanja.

Za dokumenta iz stava 1 ovog člana za koja se ne izrađuje strateška procjena uticaja ili se za njih donese odluka o nepreduzimanju strateške procjene uticaja, nosilac pripremnih poslova je dužan da prije njihovog donošenja pribavi mišljenje Agencije da li su ta dokumenta usklađena sa aktom o uslovima i smjernicama zaštite prirode.

Ako nije sigurno kakve posljedice može prouzrokovati planirani zahvat moraju se sprovesti sve raspoložive procedure za ocjenu očekivanih uticaja i odgovarajuće mjere kako bi se izbjegle negativne posledice po zdravlje ljudi i životnu sredinu.

Sadržaj akta o uslovima i smjernicama zaštite prirode
Član 17

Akt o uslovima i smjernicama zaštite prirode sadrži:

1) podatke o prirodnim vrijednostima, ciljnim vrstama biljaka, životinja i gljiva, objektima geonasljeđa i predjela u granicama prostornog obuhvata dokumenata;
2) podatke o zaštićenim prirodnim dobrima i ekološkoj mreži, uključujući područja za koja je donijeta odluka o pokretanju postupka izrade studije zaštite;
3) podatke o ustanovljenim režimima, zonama i mjerama zaštite i korišćenja prirodnih resursa i prirodnih dobara;
4) uslove pod kojima se radnje, aktivnosti i djelatnosti mogu realizovati;
5) mjere zaštite prirode koje treba primijeniti.

Zaštita mora i podmorja
Član 18

Zabranjeno je na moru i podmorju vršiti radnje, aktivnosti i obavljati djelatnosti kojima se uništavaju morska staništa značajna za opstanak zaštićenih vrsta biljaka i životinja.

Očuvanje biološke raznovrsnosti mora obezbjeđuje se:

1) poštovanjem propisa i ciljeva zaštite i očuvanja prirode;
2) sprovođenjem mjera za eliminisanje ili ublažavanje antropogenih negativnih uticaja sa kopna i mora i uticaja akcidenata na morski biodiverzitet,
3) uspostavljanjem zaštićenih prirodnih dobara u moru i sprovođenjem mjera očuvanja i zaštite vrsta i staništa u skladu sa ovim zakonom,
4) ekosistemskim pristupom u upravljanju aktivnostima koje narušavaju prirodnu ravnotežu morskog ekosistema i praćenjem i izvještavanjem o stanju morskog ekosistema.

Šteta pričinjena zaštićenim vrstama biljaka, životinja i gljiva i prirodnim staništima
Član 19

Pravno lice, fizičko lice i preduzetnik koji obavljanjem djelatnosti, radnji i aktivnosti pričini štetu zaštićenim vrstama biljaka, životinja ili gljiva ili prirodnim staništima, dužno je da sprovede mjere remedijacije u skladu sa zakonom kojim se uređuje odgovornost za štetu u životnoj sredini.

V. ZAŠTIĆENA PRIRODNA DOBRA

Vrste zaštićenih prirodnih dobara
Član 20

Zaštićenim prirodnim dobrima mogu se proglasiti djelovi prirode izuzetnih vrijednosti, koji se odlikuju biološkom, geološkom, ekosistemskom i predionom raznovrsnošću.

Vrste zaštićenih prirodnih dobara su:

1) zaštićena područja,
2) zaštićene vrste biljaka, životinja i gljiva i
3) područja ekološke mreže.

Kategorije zaštićenih područja
Član 21

Kategorije zaštićenih područja su:

1) strogi rezervat prirode;
2) nacionalni park;
3) posebni rezervat prirode;
4) vještački ekosistem;
5) park prirode (lokalnog ili nacionalnog značaja);
6) spomenik prirode;
7) predio izuzetnih odlika;
8) park-šuma;
9) spomenik parkovske arhitekture.

Strogi rezervat prirode
Član 22

Strogi rezervat prirode je područje sa izuzetnim ili reprezentativnim ekosistemima, neizmijenjenom ili neznatno izmijenjenom prirodom, a namijenjen je isključivo praćenju stanja i

očuvanju izvorne prirode i naučnom istraživanju kojim se ne mijenjaju osnovna obilježja i ne ugrožava slobodno odvijanje prirodnih pojava i procesa.

U strogom rezervatu prirode zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti, osim posjećivanja u cilju obrazovanja, obavljanja istraživanja i praćenja stanja prirode u skladu sa ovim zakonom.

Nacionalni park
Član 23

Nacionalni park je prirodno područje koje je određeno da štiti ekološki integritet jednog ili više ekosistema za sadašnje i buduće generacije, radi onemogućavanja neadekvatnog korišćenja prirodnih dobara ili drugih štetnih radnji i aktivnosti i obezbjeđivanja vjerskih, naučnih, obrazovnih, rekreativnih potreba i potreba posjetilaca koje su usaglašene sa očuvanjem životne sredine i kulture.

U nacionalnom parku zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti kojima se ugrožava trenutno stanje područja a koje su definisane propisom kojim je uređena oblast nacionalnih parkova.

Posebni rezervat prirode
Član 24

Posebni rezervat prirode je područje od naročitog značaja zbog jedinstvenosti, rijetkosti ili reprezentativnosti prirodnih vrijednosti, a koji obuhvata ugroženi ekosistem i/ili staništa ugroženih divljih vrste biljaka, životinja i/ili gljiva.

Posebni rezervat prirode može biti na prirodnom, poluprirodnom ili antropogenom području.

U posebnom rezervatu prirode zabranjene su aktivnosti i djelatnosti kojima se ugrožavaju obilježja i vrijednosti posebnog rezervata prirode.

Vještački ekosistem
Član 25

Vještački stvorenom predjelu, odnosno prostoru koji posjeduje bitne prirodne vrijednosti (u daljem tekstu: vještački ekosistem) može se dodijeliti poseban status zaštite.

Vještački ekosistem ima status zaštite, granice zone zaštite, dozvoljene mjere, radnje i aktivnosti koje su date u studiji zaštite.

Park prirode
Član 26

Park prirode od lokalnog značaja je prirodno ili dijelom kultivisano područje koje karakteriše visok nivo biološke raznovrsnosti i/ili geoloških vrijednosti sa značajnim predionim, kulturno-istorijskim vrijednostima i ekološkim obilježjima od nacionalnog i međunarodnog značaja, a koji se nalazi na teritoriji jedne lokalne samouprave.

Park prirode od nacionalnog značaja je prirodno ili dijelom kultivisano područje koje karakteriše visok nivo biološke raznovrsnosti i/ili geoloških vrijednosti sa značajnim predionim, kulturno-istorijskim vrijednostima i ekološkim obilježjima od nacionalnog i međunarodnog značaja, a koji se nalazi na teritoriji više jedinica lokalne samouprave i čini jedinstvenu cjelinu.

U parku prirode iz st. 1 i 2 ovog člana zabranjeno je vršiti radnje, aktivnosti i djelatnosti kojima se ugrožavaju obilježja i vrijednosti parka.

Spomenik prirode
Član 27

Spomenik prirode je lokalitet manje površine u kojem se nalazi jedan ili više prirodnih ili prirodno – kulturnih oblika, koji imaju ekološku, naučnu, estetsku, kulturnu ili obrazovnu vrijednost.

Spomenik prirode može biti: geološki, paleontološki, geomorfološki, hidrološki, botanički, zoološki lokalitet i drugo.

U spomeniku prirode zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti koje ugrožavaju obilježja i vrijednosti spomenika prirode.

Predio izuzetnih odlika
Član 28

Predio izuzetnih odlika je lokalitet gdje je međusobno dejstvo ljudi i prirode tokom vremena oblikovalo prepoznatljive osobine sa značajnim estetskim, ekološkim i kulturnim vrijednostima, praćeno visokom biološkom raznovrsnošću.

U predjelu izuzetnih odlika zabranjeno je vršiti radnje, aktivnosti i djelatnosti koje narušavaju obilježja zbog kojih je taj predio proglašen zaštićenim.

Park-šuma
Član 29

Park-šuma je prirodna ili sađena šuma, veće bioraznovrsnosti i/ili predione vrijednosti, može biti namjena i odmoru i rekreaciji. U park-šumi dopušteni su zahvati i djelatnosti koje ne narušavaju obilježja zbog kojih je proglašena.

Spomenik parkovske arhitekture
Član 30

Spomenik parkovske arhitekture je vještački oblikovani prostor (zelene parkovske površine, botanički vrt, arboretum, gradski park) koji ima estetsku, stilsku, umjetničku, kulturno-istorijsku i vaspitno-obrazovnu vrijednost. Na spomeniku parkovske arhitekture dopušteni su zahvati i djelatnosti kojima se ne narušavaju vrijednosti zbog kojih je zaštićen.

Prekogranična zaštićena područja
Član 31

Zaštićena područja mogu se povezivati sa zaštićenim područjima druge države u skladu sa međunarodnim sporazumom.

Inicijativa za proglašavanje zaštićenog područja
Član 32

Inicijativu za proglašavanje zaštićenog područja pokreće Ministarstvo za strogi rezervat prirode, nacionalni park, poseban rezervat prirode i vještački ekosistem, zaštićena područja čija se teritorija djelimično ili potpuno nalazi u zoni morskog dobra.

Za park prirode od lokalnog značaja, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika koji se nalaze na teritoriji jedne lokalne samouprave inicijativu iz stava 1 podnosi nadležni organ jedinice lokalne samouprave na čijoj teritoriji se nalazi predmetno područje.

Inicijativu za proglašavanje zaštićenog područja koje se nalazi na teritoriji više jedinica lokalne samouprave mogu podnijeti zajedno nadležni organi na čijoj teritoriji se nalazi predmetno područje odnosno Ministarstvo.

Predlog za pokretanje inicijative mogu podnijeti Ministarstvu odnosno nadležnom organu jedinice lokalne samouprave i nevladine organizacije, naučne institucije ili druge organizacije koje se bave zaštitom prirode.

Uz inicijativu iz stava 1 i predlog inicijative iz stava 4 ovog člana podnose se sljedeći podaci:

- naziv podnosioca inicijative odnosno predlagača za pokretanje inicijative;
- prirodne i kulturne karakteristike područja zbog kojeg se isto predlaže za zaštitu;
- opis i kartografski prikaz predloga obuhvata;

- naučne podatke koji predstavljaju osnov za podnošenje inicijative na osnovu kojeg se predlaže područje za zaštitu;
- opis trenutnog stanja područja predloženog za zaštitu.

Inicijativa iz st. 1 i 2 ovog člana dostavlja se Agenciji na mišljenje.

Agencija je dužna da dostavi mišljenje o opravdanosti inicijative Ministarstvu odnosno organu jedinice lokalne samouprave u roku od 90 dana od dana prijema inicijative.

Predlagači iz st. 1 i 2 ovog člana mogu da u roku od 90 dana od dana prijema mišljenja o opravdanosti inicijative iz stava 6 ovog člana pokrenu postupak proglašavanja zaštićenog područja.

Postupak proglašavanja zaštićenog područja
Član 33

Postupak proglašavanja zaštićenog područja može pokrenuti Ministarstvo za strogi rezervat prirode, nacionalni park, posebni rezervat prirode, vještački ekosistem, zaštićena područja čija se teritorija djelimično ili potpuno nalazi u zoni morskog dobra, odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave, uz prethodnu saglasnost Ministarstva na čijoj teritoriji se nalazi predmetno područje za park prirode od lokalnog značaja, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika, odnosno zajedno nadležni organi jedinica lokalne samouprave ako se žaštićeno područje nalazi na teritoriji više jedinica lokalne samouprave, nakon utvrđene opravdanosti inicijative iz člana 32 stav 6 ovog zakona.

Postupak proglašavanja zaštićenih područja pokreće se podnošenjem zahtjeva Agenciji koji sadrži:

1) zahtjev za izradu studije zaštite;
2) odluku o preventivnoj zaštiti područja;
3) dokaz da su obezbijeđena sredstva za izradu studije zaštite.

Područje za koje je donijeta odluka o preventivnoj zaštiti područja smatra se zaštićeno u smislu ovog zakona.

Za područje za koje Ministarstvo, odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave, pokreće postupak za stavljanje pod zaštitu tog područja donosi se akt o preventivnoj zaštiti područja.

Aktom o preventivnoj zaštiti područja određuju se granice i upravljač područja za koje je donijet akt o preventivnoj zaštiti područja, mjere, uslovi zaštite i rok preventivne zaštite.

Područje za koje je donijet akt o preventivnoj zaštiti područja i za koje je pokrenut postupak za stavljanje pod zaštitu smatra se zaštićeno u smislu ovog zakona upisuje se u registar zaštićenih prirodnih dobara iz člana 41 ovog zakona.

Rok preventivne zaštite ne može da bude duži od tri godine od dana pokretanja postupka za proglašavanje zaštićenog područja.

Ako se u roku od tri godine od dana pokretanja postupka proglašavanja zaštićenog područja ne podnese predlog akta iz člana 37 stav 3 ovog zakona nadležnom tijelu za proglašavanje iz člana 39 ovog zakona, postupak će se obustaviti.

Studija zaštite
Član 34

Ministarstvo odnosno nadležni organ lokalneuprave podnose Agenciji zahtjev za izradu studije zaštite.

U postupku izrade studije zaštite, Agencija može angažovati stručna lica koja nijesu zaposlena u Agenciji.

Studija zaštite sadrži:

- centralnu koordinatu područja predloženog za zaštitu;
- opis prirodnih, stvorenih i predionih odlika prirodnog dobra, karakteristike, odnosno vrijednosti lokaliteta;

- listu najznačajnijih staništa i vrsta;
- opis postojećeg načina korišćenja prirodnih resursa u skladu sa prostornim planovima i/ili drugim planovima i programima, procjenu njihove valorizacije;
- identifikaciju pritisaka;
- ocjenu stanja područja;
- predlog ciljeva očuvanja područja;
- predlog mjera i uslova zaštite i očuvanja;
- predlog upravljača zaštićenim područjem;
- mišljenje u pogledu stavljanja područja pod zaštitu;
- predlog kategorije zaštićenog područja po smjernicama Međunarodne unije za očuvanje prirode (IUCN);
- predlog zona zaštite ;
- predlog radnji, aktivnosti i djelatnosti koje se ne mogu obavljati u pojedinim zonama (režimima zaštite);
- digitalne granice zaštićenog područja i digitalne granice zona zaštite odnosno zaštitnog pojasa ukoliko se isti određuje;
- spisak prelomnih tačaka granica zaštićenog područja i zaštitnog pojasa
- analizu posljedica koje će nastati donošenjem akta o proglašavanju zaštićenog područja proisteći, a posebno u odnosu na vlasnička svojinska prava i zatečene privredne djelatnosti;
- okvirna procjena finansijskih sredstava potrebnih za sprovođenje akta o proglašavanju zaštićenog područja; i
- druge elemente od značaja za stavljanje područja pod zaštitu.

Organi državne uprave, organi jedinice lokalne samouprave i druga pravna lica koja raspolažu podacima neophodnim za izradu studije zaštite, dužna su da na zahtjev Agencije, dostave te podatke najkasnije u roku od 30 dana od dana dostavljanja zahtjeva.

Agencija je dužna da izradi studiju zaštite najkasnije dvije godine od dana početka izrade.

Sredstva za izradu studije zaštite obezbjeđuje podnosilac zahtjeva iz Budžeta Crne Gore (u daljem tekstu: Budžet), odnosno jedinice lokalne samouprave i/ili drugih izvora finansiranja.

Zone i režimi zaštite
Član 35

U zaštićenom području mogu se odrediti zone zaštite u kojima se sprovode sljedeći režimi zaštite:

1) zona zaštite I – strogi režim zaštite;
2) zona zaštite II – aktivni režim zaštite;
3) zona zaštite III – režim održivog korišćenja zaštićenog područja.

Zona zaštite I – strogi režim zaštite, sprovodi se u zaštićenom području ili njegovom dijelu sa neizmijenjenim ili neznatno izmijenjenim osobinama staništa izuzetnog ekološkog značaja, kojim se omogućavaju prirodni biološki procesi, očuvanje ekosistema koje može da uključuje izuzetno vrijedna kulturna dobra.

U strogom režimu zaštite je zabranjeno vršenje radnji i aktivnosti i djelatnosti, osim sprovođenja naučnog istraživanja.

Zona zaštite II – aktivni režim zaštite, sprovodi se u zaštićenom području ili njegovom dijelu u kome su djelimično izmijenjene osobine prirodnih staništa, ali ne do nivoa da ugrožavaju njihov ekološki značaj, uključujući vrijedne predjele i objekte geonasljeđa.

U aktivnom režimu zaštite je zabranjeno vršenje svih radnji, aktivnosti i djelatnosti osim sprovođenja mjera obnove prirode, sanacije, revitalizacije i očuvanja stanja biodiverziteta, i sve što ne dovodi do negativnih posljedica po primarne vrijednosti prirodnih staništa, populacija i obilježja ekosistema i geonasljeđa kao i adaptacija i rekonstrukcija postojećih objekata u postojećim gabaritima.

Izutetno od stava 5 ovog člana, dozvoljeno je vršenje radnji, aktivnosti i djelatnosti na izgradnji novih objekata samo uz dozvolu organa uprave nadležnog za poslove zaštite životne sredine.

Zona zaštite III - režim održivog korišćenja sprovodi se u zaštićenom području ili njegovom dijelu u kome su značajno izmijenjene osobine prirodnih staništa, ali ne do nivoa da ugrožava njegov ekološki značaj.

U režimu održivog korišćenja je zabranjeno vršenje radnji, aktivnosti i djelatnosti osim sprovođenja mjera u cilju obnove prirode, revitalizacije i očuvanja zaštićenog područja; održivog razvoja; razvoja naselja i prateće infrastrukture u mjeri u kojoj se ne narušavaju osnovne vrijednosti područja; očuvanja objekata kulturno-istorijskog nasljeđa i tradicionalne gradnje; očuvanja tradicionalnih vrijednosti i djelatnosti lokalnog stanovništva, kao i selektivno i ograničeno korišćenje prirodnih resursa na način da ne utiču na funkcionalno-ekološko povezivanje i integritet zaštićenog područja.

Zaštitni pojas
Član 36

Van granica zaštićenog područja, po potrebi se može odrediti i zaštitni pojas.

Zaštitni pojas iz stava 1 ovog člana može se odrediti radi sprečavanja odnosno ublažavanja spoljnih faktora koji mogu uticati negativno na zaštićeno područje kao što su: pejzažno zagađenje, otpadne vode, čvrsti otpad, invazivne strane vrste, izgradnja objekata, saobraćaj, turizam, spiranje pesticida i drugih hemikalija, požari, sječa šuma i pošumljavanje neautohtonim biljnim vrstama i drugim mogućim faktorima.

Akt o proglašavanju zaštićenog područja
Član 37

Za područje za koje se na osnovu Studije zaštite utvrdi da ima svojstva zaštićenog područja može se donijeti akt o proglašavanju zaštićenog područja koji mora biti usklađen sa studijom zaštite.

Predlog akta o proglašavanju zaštićenog područja sadrži:

1) naziv, kategoriju i kategoriju zaštićenog područja po smjernicama Međunarodne unije za očuvanje prirode (IUCN);
2) kratak opis osnovnih ciljnih vrijednosti i ciljeva očuvanja područja;
3) radnje, aktivnosti i djelatnosti koje su zabranjene u zaštićenom području;
4) mjere i uslove zaštite i očuvanja područja, kao i mjere za zaštitni pojas, prema potrebi;
5) kartografske prikaze granice područja, granice zona zaštite, kao i granice zaštitnog pojasa, prema potrebi;
6) spisak prelomnih tačaka granice područja;
7) naziv upravljača zaštićenog područja;
8) druge elemente od značaja za proglašavanje zaštićenog područja.

Predlog akta iz stava 2 ovog člana u slučaju proglašavanja nacionalnog parka, strogog i posebnog rezervata prirode i vještačkog ekosistema, kao i parka prirode od nacionalnog značaja, spomenika prirode i predjela izuzetnih odlika koji se nalazi na teritoriji više jedinica lokalne samouprave, kao i zaštićena područja čija se teritorija djelimično ili potpuno nalazi u zoni morskog dobra, izrađuje Ministarstvo, dok za park prirode od lokalnog značaja, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika koji se nalazi na teritoriji jedne jedinice lokalne samouprave izrađuje nadležni organ jedinice lokane samouprave na čijoj se teritoriji nalazi.

Učešće javnosti
Član 38

O predlogu akta o proglašavanju zaštićenog područja i studiji zaštite Ministarstvo, odnosno nadležni organ lokalne uprave (u daljem tekstu: predlagač akta) obavještava javnost.

Predlagač akta obezbjeđuje javni uvid u studiju zaštite i predlog akta o proglašavanju zaštićenog područja i organizuje javnu raspravu.

Obavještenje iz stava 1 ovog člana objavljuje se u svim dnevnim štampanim medijima koji se distrubuiraju na teritoriji Crne Gore, i to najmanje pet dnevnih objava, lokalnom elektronskom ili pisanom mediju sa najmanje pet dnevnih objava, elektronskim putem na internet stranici predlagača akta i sadrži podatke o vremenu i mjestu javnog uvida u studiju zaštite i predlog akta o proglašavanju zaštićenog područja, kao i javne rasprave.

Za svako zaštićeno područje neophodno je organizovati tri javne rasprave, od čega jedna na početku procesa nakon podnošenja inicijative i dvije nakon izrade studije zaštite i izrade predloga akta o proglašavanju.

Javni uvid u studiju zaštite i predlog akta o proglašavanju zaštićenog područja traje najmanje 30 dana od dana objavljivanja obavještenja iz stava 1 ovog člana.

Proglašavanje zaštićenih područja
Član 39

Nacionalni park proglašava Skupština Crne Gore (u daljem tekstu: Skupština).

Stroge i posebne rezervate prirode kao i vještački ekosistem proglašava Vlada.

Park prirode od lokalnog značaja, spomenik prirode i predio izuzenih odlika koji se nalaze na području jedne jedinice lokalne samouprave proglašava skupština jedinice lokalne samouprave, po prethodno pribavljenom saglasnosti Ministarstva i mišljenje organa državne uprave nadležnih za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i poslove kulture.

Park prirode od nacionalnog značaja, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika koji se nalaze na području više jedinica lokalne uprave proglašava Vlada na predlog jedinica lokalne samouprave na čijoj se teritoriji nalaze, uz prethodno pribavljeno mišljenje Ministarstva i organa državne uprave nadležnih za poslove poljoprivrede i za poslove kulture.

Zaštićena područja, osim nacionalnih parkova, čija se teritorija djelimično ili potpuno nalazi u zoni morskog dobra, proglašava Vlada, uz prethodno pribavljeno mišljenje Ministarstva.

Povećanje stepena zaštite prethodno zaštićenog područja
Član 40

Za prethodno proglašena zaštićena područja može se povećati nivo zaštite odlukom Skupštine, odnosno Vlade.

Ministarstvo predlaže povećanje nivoa zaštite ako nova naučna saznanja ukazuju da je došlo do promjene u zaštićenom području ili njegovom dijelu, na osnovu analize stanja biodiverziteta u zaštićenom području, koje dostavi Agencija.

Agencija izrađuje analizu iz stava 2 ovog člana u roku do godinu dana od dana dostavljanja zahtjeva za izradu.

Ako se analizom iz stava 2 ovog člana utvrdi da je došlo do povećanja vrijednosti ili ugroženosti zaštićenog područja može da se proglasi veći nivo zaštite tog područja u skladu sa članom 40 ovog zakona.

Registar zaštićenih prirodnih dobara
Član 41

Proglašena zaštićena područja i područja ekološke mreže se upisuju u registar zaštićenih prirodnih dobara (u daljem tekstu: registar).

Registar vodi Agencija.

Podaci iz registra su javni, osim podataka o rasprostranjenosti vrsta rijetkih ili osjetljivih ciljnih vrsta i staništnih tipova i drugih prirodnih vrijednosti od značaja za njegovu zaštitu.

Akt o proglašavanju/reviziji i kartografski prikaz sa ucrtanim granicama i zonama zaštite zaštićenog područja, Ministarstvo, odnosno nadležni organ lokalne uprave dostavlja Agenciji i organu uprave nadležnom za poslove katastra radi upisa u registar, odnosno u katastarske evidencije.

Akt o proglašavanju i kartografski prikaz sa ucrtanim granicama područja ekološke mreže Ministarstvo dostavlja Agenciji i organu uprave nadležnom za poslove katastra radi upisa u registar, odnosno u katastarske evidencije.

Akti i kartografski prikazi iz st. 4 i 5 ovog člana dostavlaju se u roku od deset dana od dana objavljivanja akta u „Službenom listu Crne Gore".

Bliži sadržaj i način vođenja registra zaštićenih prirodnih dobara propisuje Ministarstvo.

Revizija zaštićenih područja
Član 42

Ako nova naučna saznanja ukazuju da je došlo do promjene u zaštićenom području ili njegovom dijelu može se podnijeti zahtjev za pokretanje postupka revizije.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana Ministarstvo, organi lokalne uprave ili upravljač zaštićenog područja podnose Agenciji.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana dostavljaju se rezultati istraživanja od značaja za postupak revizije.

Na osnovu podnijetog zahtjeva Agencija može donijeti odluku o pokretanju postupka revizije.

Ako se za zaštićeno područje koje je upisano u registar utvrdi da ne postoje podaci o granicama, ciljnim staništima i vrstama za zaštićeno područje, Agencija je dužna da obavijesti organ nadležan za donošenje akta o proglašavanju zaštićenog područja o obavezi pokretanja postupka revizije za to zaštićeno područje.

Ako postoje tehničke manjkavosti u studiji zaštite koje je moguće otkloniti bez postupka revizije studije a na osnovu inicijative upravljača, Agencija je dužna da otkloni.

U slučaju iz stava 6 ovog člana, donosilac odluke o proglašenju zaštićenog područja dužan je da izvrši izmjene u odluci i uskladi je sa studijom.

Studija revizije posebno sadrži informaciju o utvrđenim promjenama, uzrocima promjena na području, posljedicama na ciljeve očuvanja, evaluaciju upravljanja, kao i druge elemente.

Sredstva za izradu studije revizije obezbjeđuje podnosilac zahtjeva iz Budžeta, odnosno jedinice lokalne samouprave, fondova Evropske unije, donacija međunarodnih organizacija i drugih izvora u skladu sa ovim zakonom.

Za zaštićeno područje za koje je izrađena studija revizije donijeće se akt o reviziji zaštićenog područja, po postupku i na način propisan za akt o proglašavanju zaštićenog područja ovog zakona.

Prestanak zaštite područja zbog gubitka odlika
Član 43

Ako se studijom revizije utvrdi da je zaštićeno područje izgubilo odlike zbog kojih je proglašeno zaštićenim područjem, Agencija predlaže donošenje akta o prestanku zaštite područja organu nadležnom za donošenje akta o proglašavanju tog zaštićenog područja.

Akt o prestanku zaštite područja objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Zaštićeno područje za koje je donijet akt o prestanku zaštite područja briše se iz registra u roku od mjesec dana od dana objavljivanja akta o prestanku zaštite područja u „Službenom listu Crne Gore".

Korišćenje zaštićenih područja
Član 44

Zaštićena područja mogu se koristiti u skladu sa aktom o proglašavanju zaštićenog područja, aktom o reviziji zaštićenog područja, odlukom o preventivnoj zaštiti, prostornim planom posebne namjene, planom upravljanja zaštićenim područjem i na osnovu dozvola u skladu sa zakonom.

Zabranjeno je korišćenje zaštićenih područja na način koji prouzrokuje:

1) degradaciju površinskih ili podzemnih geoloških, hidrogeoloških i geomorfoloških vrijednosti;
2) devastaciju ili osiromašenje biodiverziteta;
3) smanjenje biološke i predione raznovrsnosti;
4) zagađivanje ili ugrožavanje podzemnih, površinskih voda ili mora.

Odredbe st. 1 i 2 ovog člana primjenjuju se i na područja ekološke mreže.

Zabrana izvođenja vojnih vježbi
Član 45

U zaštićenim prirodnim dobrima zabranjeno je izvođenje vojnih vježbi u mirnodopskim uslovima kojima se mogu ugroziti odlike zbog kojih je zaštićeno prirodno dobro proglašeno.

Radnje, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenim područjima
Član 46

Radnje, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenim područjima, odnosno područjima za koja je donijeta odluka o preventivnoj zaštiti, koje ne podliježu procjeni uticaja na životnu sredinu u skladu sa posebnim propisima, ili koja nijesu utvrđena planom upravljanja ili godišnjim programom upravljanja, mogu se vršiti samo na osnovu saglasnosti Agencije.

Saglasnost iz stava 1 ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva koji sadrži:

1) lokacije u zaštićenom području ili području za koje je pokrenut postupak zaštite, na kojem se planira obavljanje radnji, aktivnosti i djelatnosti;
2) opis i namjenu planiranih radnji, aktivnosti i djelatnosti;
3) vrijeme trajanja radnji, aktivnosti i djelatnosti.

Saglasnost iz stava 1 ovog člana izdaje se na osnovu stručne ocjene o uticaju planiranih radnji, aktivnosti i djelatnosti na zaštićeno područje ili područje za koje je donijeta odluka o izradi Studije zaštite.

Radi stručne ocjene da li planirane radnje, aktivnosti i djelatnosti mogu dovesti do oštećenja zaštićenog područja Agencija može obrazovati stručnu komisiju.

Troškove rada komisije iz stava 4 ovog člana snosi podnosilac zahtjeva.

Agencija je dužna da pribavi mišljenje upravljača zaštićenim područjem prije izdavanja saglasnosti iz stava 1 ovog člana.

Saglasnost iz stava 1 ovog člana prestaje da važi ako podnosilac zahtjeva ne otpočne radnje, aktivnosti i djelatnosti za koje je saglasnost izdata u roku od dvije godine od dana izdavanja saglasnosti.

Izdatu saglasnost Agencija dužna je da dostavi upravljaču zaštićenim područjem odmah po izdavanju.

Područje ekološke mreže
Član 47

Područje ekološke mreže proglašava se radi zaštite i očuvanja određenih stanišnih tipova i vrsta od interesa za Crnu Goru i Evropsku uniju u skladu sa zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Područje ekološke mreže može da obuhvata i ekološke koridore.

Područja ekološke mreže su:

1) područja važna za očuvanje ptičjih vrsta i njihovih staništa;
2) područja važna za očuvanje stanišnih tipova i divljih vrsta biljaka i životinja.

Na području ekološke mreže sprovode se mjere za očuvanje ciljnih tipova staništa i ciljnih vrsta biljaka, ptica i drugih životinja, zbog kojih je to područje proglašeno kao područje ekološke mreže.

Stanišne tipove, prioritetne stanišne tipove, liste vrsta biljaka i životinja sa prioritetnim vrstama uključujući ptičije vrste za koja se određuju područja iz stava 3 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Prikupljanje podataka za određivanje područja ekološke mreže
Član 48

Agencija, u saradnji sa stručnim i naučnim institucijama iz oblasti zaštite prirode, prikuplja podatke, formira bazu podataka i priprema dokumentaciju za određivanje područja ekološke mreže.

Na osnovu prikupljenih podataka iz stava 1 ovog člana Agencija predlaže područja ekološke mreže sa granicama i sa podacima o ciljnim vrstama i staništima uzimajući u obzir sljedeće kriterijume: reprezentativnost područja za očuvanje stanišnog tipa, površinu zastupljenosti određenog stanišnog tipa u odnosu na ukupnu površinu tog stanišnog tipa u Crnoj Gori, veličinu i gustinu populacije ciljnih vrsta na područjima ekološke mreže u odnosu na ukupnu površinu populacije te vrste u Crnoj Gori.

O predlogu područja ekološke mreže, Agencija obavještava zainteresovanu javnost putem štampanih i elektronskih medija i organizuje javnu raspravu.

Prikupljanje podataka za uspostavljanje područja ekološke mreže finansira se iz Budžeta, donacija i drugih izvora u skladu sa zakonom.

Bliže kriterijume iz stava 2 ovog člana za određivanje područja ekološke mreže propisuje Ministarstvo.

Proglašavanje područja ekološke mreže
Član 49

Područja ekološke mreže proglašava Vlada, na predlog Ministarstva i na osnovu podataka koje Ministarstvu dostavlja Agencija.

Aktom iz stava 1 ovog člana, određuju se područja ekološke mreže sa granicama za svako područje, podacima o ciljnim vrstama i staništima, ciljevima očuvanja, nazivom upravljača, kao i mjerama zaštite i očuvanja područja ekološke mreže.

Akt o proglašavanju područja ekološke mreže objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore".

Prestanak zaštite područja ekološke mreže
Član 50

Agencija će predložiti Ministarstvu donošenje akta o prestanku zaštite područja ekološke mreže, ako:

1) je područje proglašeno za područje ekološke mreže na osnovu dokazano pogrešnih naučnih podataka;
2) je došlo do nepredvidjivih prirodnih promjena čiji uzrok nije zbog upravljanja tim područjem, a koje su uzrokovale nestanak ciljne vrste/stanišnog tipa (klimatske promjene i slično);
3) je došlo do odluke da je područje zbog imperativnih razloga drugog prevladavajućeg javnog interesa neophodno ukinuti, pa je sproveden postupak i uspostavljene kompenzatorne mjere.

Ministarstvo obavještava Evropsku komisiju i vodi pregovore o prestanku zaštite područja ekološke mreže.

Ako se pregovorima iz stava 2 ovog člana odobri prestanak zaštite područja ekološke mreže, donosi se akt o prestanku zaštite područja ekološke mreže.

Akt o prestanku zaštite područja ekološke mreže donosi Vlada.
Akt iz stava 4 ovog člana objavljuje se u „Službenom listu Crne Gore".

Sprovođenje zaštite i očuvanja područja ekološke mreže
Član 51

Zaštita i očuvanje područja ekološke mreže vrši se:
1) sprovođenjem mjera zaštite i očuvanja područja;
2) sprečavanjem pogoršanja statusa prirodnih staništa i staništa vrsta biljaka, ptica i drugih životinja zbog kojih je područje određeno;
3) sprečavanjem uznemiravanja ciljnih vrsta zbog kojih je područje određeno;
4) sprovođenjem postupka ocjene prihvatljivosti za područje ekološke mreže.

Ocjena prihvatljivosti za područje ekološke mreže
Član 52

Ocjena prihvatljivosti za područje ekološke mreže (u daljem tekstu: ocjena prihvatljivosti) je postupak kojim se ocjenjuje uticaj plana, programa i/ili projekta, posebno ili u kombinaciji sa drugim planovima, programima i projektima na ciljeve očuvanja i ekološki integritet područja ekološke mreže.

Postupak ocjene prihvatljivosti sastoji se od:
1) prethodne ocjene prihvatljivosti (u daljem tekstu: prethodna ocjena), i
2) glavne ocjene prihvatljivosti (u daljem tekstu: glavna ocjena).

Izuzetno od stava 1 ovog člana postupak ocjene prihvatljivosti ne sprovodi se za planove ili djelove planova, programe i projekte, koji su neophodni za upravljanje područjem ekološke mreže ili su sa njim neposredno povezani.

Za planove i programe za koje se sprovodi postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu i za projekte za koje se sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu, postupak ocjene prihvatljivosti sprovodi se u okviru tih postupaka.

Postupak prethodne ocjene
Član 53

Organ nadležan za pripremu plana i programa za koje se ne sprovodi postupak strateške procjene uticaja, odnosno pravno lice ili preduzetnik koji podnosi zahtjev za davanje saglasnosti na projekat (u daljem tekstu: nosilac projekta) za koji se ne sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu, dužan je da podnese zahtjev o potrebi sprovođenja glavne ocjene Agenciji.

Za planove i programe za koje se sprovodi postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu, zahtjev o potrebi sprovođenja glavne ocjene podnosi se Agenciji, odnosno organu lokalne uprave nadležnom za poslove zaštite životne sredine, prije donošenja odluke o izradi strateške procjene uticaja na životnu sredinu.

Za projekte za koje se odlučuje o potrebi sprovođenja postupka procjene uticaja na životnu sredinu, zahtjev o potrebi sprovođenja glavne ocjene pravno ili fizičko lice ili preduzetnik podnosi Agenciji, odnosno organu lokalne uprave nadležnom za poslove zaštite životne sredine istovremeno sa zahtjevom za odlučivanje o potrebi sprovođenja procjene uticaja na životnu sredinu.

Za projekte za koje se obavezno sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu, zahtjev o potrebi sprovođenja glavne ocjene, podnosi se prije pokretanja postupka procjene uticaja na životnu sredinu.

Sadržaj zahtjeva i odlučivanje po zahtjevu o potrebi sprovođenja glavne ocjene
Član 54

Zahtjev o potrebi sprovođenja glavne ocjene sadrži:

1) opis obuhvata plana, programa ili projekta sa odgovarajućim kartografskim i grafičkim prilozima;
2) opis ciljeva i namjere zbog kojih se planovi, programi ili projekti sprovode kao i namjeravane aktivnosti na njihovoj realizaciji;
3) vremenski period potreban za realizaciju planova, programa ili projekata.

Agencija, odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine u roku od 15 dana od dana podnošenja potpunog zahtjeva o potrebi sprovođenja glavne ocjene, odlučuje o potrebi sprovođenja glavne ocjene.

Ako Agencija, odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine nakon prijema zahtjeva utvrdi da plan, program ili projekat ne može da ima značajan negativan uticaj na ciljeve očuvanja i negativan uticaj na ekološki integritet područja ekološke mreže donosi rješenje o nesprovođenju glavne ocjene.

Ako Agencija, odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine ne može sa sigurnošću utvrditi da plan, program ili projekat neće imati značajan negativan uticaj na ciljeve očuvanja i negativan uticaj na ekološki integritet područja ekološke mreže donosi rješenje o sprovođenju glavne ocjene.

Glavna ocjena
Član 55

Organ nadležan za pripremu plana i programa odnosno projekat za koje se ne sprovodi postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu, odnosno nosilac projekta za koji se ne sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu dužan je da Agenciji, odnosno organu lokalne uprave nadležnom za poslove zaštite životne sredine podnese zahtjev za davanje saglasnosti na studiju o ocjeni prihvatljivosti plana, programa ili projekta za područje ekološke mreže (u daljem tekstu: studija o ocjeni prihvatljivosti).

Za planove i programe za koje se sprovodi postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu odnosno sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu studija o ocjeni prihvatljivosti se dostavlja Agenciji, odnosno organu lokalne uprave nadležnom za poslove zaštite životne sredine, uz dokumentaciju koja se predaje uz izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu, odnosno elaborat o procjeni uticaja projekta na životnu sredinu.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži podatke iz člana 54 stav 1 ovog zakona.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se studija o ocjeni prihvatljivosti.

Studija o ocjeni prihvatljivosti sadrži:

- podatke o planu, programu i /ili projektu i lokaciji sprovođenja plana, programa i/ili projekta;
- opis metoda izrade studije (sprovedena terenska istraživanja, korišćeni stručni i/ili naučni modeli ocjene);
- podatke o području ekološke mreže, opis i procjenu mogućih uticaja na ciljeve očuvanja (ciljne vrste i stanišne tipove i uticaja na ekološki integritet područja ekološke mreže);
- predlog mjera za ublažavanje negativnih uticaja plana, programa i/ili projekta na ciljne stanišne tipove i vrste područja ekološke mreže;
- način praćenja stanja ciljnih stanišnih tipova i vrsta u pogledu mjera za ublažavanje negativnih uticaja;
- zaključnu ocjenu prihvatljivosti uticaja plana, programa i/ili projekta na područje ekološke mreže.

Studija o ocjeni prihvatljivosti podnosi se u pisanom i elektronskom obliku.

Bliži sadržaj studije o ocjeni prihvatljivosti i obrazac zahtjeva iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Ovlašćenje za izradu studije o ocjeni prihvatljivosti

Član 56

Studiju o ocjeni prihvatljivosti može da izrađuje pravno lice koje je upisano u Centralni registar privrednih subjekata za obavljanje djelatnosti izrade studija i stručnih analiza iz oblasti zaštite prirode i ima najmanje jedno zaposleno lice koje ima najmanje VII-1 nivo nacionalnog okvira kvalifikacije obrazovanja iz oblasti bioloških nauka i najmanje pet godina iskustva u struci na istim ili sličnim poslovima ili odgovarajuće naučno zvanje, iz oblasti bioloških nauka.

Agencija ovlašćuje pravno lice koje ispunjava uslove iz stava 1 ovog clana.

Komisija za ocjenu studije o ocjeni prihvatljivosti

Član 57

Ocjenu studije o ocjeni prihvatljivosti, odnosno uticaja plana, programa i/ili projekta, posebno na ciljeve očuvanja i ekološki integritet područja ekološke mreže vrši komisija za ocjenu studije, koju obrazuje Agencija odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine.

Komisija iz stava 1 ovog člana, obrazuje se iz reda zaposlenih Agencije, odnosno organa lokalne uprave nadležnog za poslove zaštite životne sredine i drugih stručnih lica koji se bave zaštitom staništa i vrsta uključujući i predstavnike nevladinog sektora sa potrebnim stručnim kvalifikacijama.

Troškove izrade studije o ocjeni prihvatljivosti i rada komisije iz stava 1 ovog člana snosi organ nadležan za pripremu plana ili programa, odnosno nosilac projekta.

Članovi komisije iz stava 1 ovog člana ne mogu biti lica koja su učestvovala u izradi studije o ocjeni prihvatljivosti ili su zaposleni kod organa nadležnog za pripremu plana, programa, odnosno nosioca projekta.

Javnu raspravu za studiju sprovodi Agencija, odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine.

Agencija, odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine obavještava zainteresovanu javnost o načinu i rokovima uvida u studiju o ocjeni prihvatljivosti, dostavljanju mišljenja, vremenu i mjestu održavanja javne rasprave na internet stranici Agencije i putem štampanih medija.

Javna rasprava iz stava 5 ovog člana može se održati najranije deset dana od dana obavještavanja organa, organizacija i zainteresovane javnosti.

Agencija, odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine dužan je da u roku od pet dana od dana održane javne rasprave, dostavi komisiji iz stava 1 ovog člana studiju o ocjeni prihvatljivosti sa primjedbama i mišljenjima dostavljenim tokom javne rasprave.

Komisija iz stava 1 ovog člana može od organa nadležnog za pripremu plana, programa odnosno nosioca projekta najviše dva puta zahtijevati da izvrši izmjene i dopune studije o ocjeni prihvatljivosti.

Organ nadležan za pripremu plana i programa, odnosno nosilac projekta je dužan da postupi po zahtjevu iz stava 9 ovog člana i komisiji za ocjenu studije o ocjeni prihvatljivosti dostavi izmijenjenu i dopunjenu studiju o ocjeni prihvatljivosti u roku koji odredi komisija.

Ako organ nadležan za pripremu plana i programa, odnosno nosilac projekta ne izvrši izmjene i dopune studije o ocjeni prihvatljivosti u propisanom roku iz stava 10 ovog člana, komisija nastavlja rad na osnovu raspoložive dokumentacije.

Komisija je dužna da izvještaj o ocjeni studije o ocjeni prihvatljivosti dostavi Agenciji odnosno organu lokalne uprave nadležnom za poslove zaštite životne sredine u roku ne dužem od 40 dana od dana održane javne rasprave, odnosno od dana dostavljanja izmijenjenog odnosno dopunjenog teksta studije o ocjeni prihvatljivosti.

Saglasnost na studiju o ocjeni prihvatljivosti

Član 58

Na osnovu izvještaja komisije za ocjenu studije o ocjeni prihvatljivosti, koji uzima u obzir primjedbe i mišljenja data tokom javne rasprave, Agencija odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine odlučuje o davanju saglasnosti ili odbijanju davanja saglasnosti na studiju o ocjeni prihvatljivosti.

Ukoliko se na osnovu izvještaja komisije iz stava 1 ovog člana utvrdi da plan, program ili projekat, ne može imati značajan negativan uticaj na ciljeve očuvanja i negativan uticaj na ekološki integritet područja ekološke mreže, Agencija odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine izdaje saglasnost na studiju o ocjeni prihvatljivosti.

Odluku o davanju saglasnosti na studiju o ocjeni prihvatljivosti naročito sadrži:

1) razloge na kojima se odluka zasniva uključujući i informacije o učešću zainteresovanih organa i organizacija i zainteresovane javnosti;

2) uticaj na ciljeve očuvanja

3) mjere pod kojima se projekat ili plan može realizovati.

Ukoliko se na osnovu izvještaja utvrdi da planovi, programi ili projekti mogu imati značajan negativan uticaj na ciljeve očuvanja i negativan uticaj na ekološki integritet područja ekološke mreže, Agencija odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine neće izdati saglasnost na studiju o ocjeni prihvatljivosti.

Organ nadležan za pripremu plana i programa odnosno nosilac projekta ne može pristupiti donošenju plana, programa odnosno realizaciji projekta koji se odnosi na područje ekološke mreže, bez saglasnosti Agencije odnosno organa lokalne uprave nadležnog za poslove zaštite životne sredine na studiju o ocjeni prihvatljivosti.

Za planove i programe za koje se sprovodi postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu i za projekte za koje se sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu saglasnost iz stava 2 ovog člana, izdaje se istovremeno sa izdavanjem saglasnosti na izvještaj o strateškoj procjeni uticaja, odnosno na elaborat o procjeni uticaja.

U slučaju iz stava 3 ovog člana Agencija odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine je dužan da obavijesti organ nadležan za izdavanje građevinske dozvole o odbijanju davanja saglasnosti.

Agencija, odnosno organ lokalne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine dužan je da o saglasnosti iz st. 2 i 3 ovog člana obavijesti javnost, putem elektronskih medija.

Saglasnost na studiju o ocjeni prihvatljivosti prestaje da važi ukoliko nosilac projekta ne otpočne realizaciju projekta u roku od dvije godine od dana dostavljanja te saglasnosti.

Utvrđivanje preovladavajućeg javnog interesa u slučaju odbijanja davanja saglasnosti na studiju o ocjeni prihvatljivosti

Član 59

U slučaju odbijanja saglasnosti na studiju obrađivač plana i programa odnosno nosilac projekta može organu uprave podnijeti zahtjev za utvrđivanje preovladavajućeg javnog interesa sa predlogom kompenzatornih mjera.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi se najkasnije u roku od 30 dana od dana odbijanja saglasnosti na studiju.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži:

- podatke o planu, programu ili projektu;
- razloge za nemogućnost pronalaska alternativnog rješenja;
- imperativne razloge preovladavajućeg javnog interesa u odnosu na zaštitu područja ekološke mreže;
- druge podatke od značaja za utvrđivanje preovladavajućeg javnog interesa i njihovoj imperativnosti;
- predlog kompenzatornih mjera u svrhu održavanja opšte povezanosti ekološke mreže.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana prilaže se akt o odbijanju saglasnosti na studiju.

Organ uprave na osnovu podnijetog zahtjeva dostavlja Ministarstvu mišljenje sa predlogom odluke o preovladavajućem javnom interesu odnosno o odbijanju preovladavajućeg javnog interesa.

Mišljenje iz stava 5 ovog člana naročito sadrži:

- ocjenu mogućnosti pronalaska alternativnih rješenja;
- ocjenu izvodljivosti, relevantnosti i mogućnosti sprovođenja kompenzatornih mjera;
- ocjenu imperativnosti navedenih razloga preovladavajućeg javnog interesa;
- važnosti očuvanja područja u odnosu na važnost preovladavajućeg javnog interesa za plan, program ili projekat;
- druge ili dodatne kompenzatorne mjere u odnosu na predložene;
- plan praćenja sprovođenja i realizacije kompenzatornih mjera.

Odluka o proglašavanju preovladavajućeg javnog interesa i obavezi sprovođenja kompenzatornih mjera donosi se samo ukoliko organ uprave utvrdi da su kompenzatorne mjere sprovodljive i da ne postoji nijedno drugo alternativno rješenje bez značajnog uticaja na područje ekološke mreže.

Ukoliko se na području ekološke mreže nalazi prioritetni stanišni tip i/ili prioritetna vrsta, preovladavajući javni interes može se proglasiti samo, radi zaštite javnog zdravlja i zaštite sigurnosti ili uspostavljanja bitno povoljnih uslova od primarne važnosti za životnu sredinu.

U slučaju drugih razloga preovladavajućeg javnog interesa za područja ekološke mreže iz stava 7 ovog člana Ministarstvo je dužno pribaviti mišljenje Evropske komisije koje je obavezujuće.

Preovladavajući javni interes utvrđuje Vlada.

Kompenzatorne mjere za ekološku mrežu
Član 60

Organ nadležan za pripremu plana ili programa odnosno nosilac projekta za koje se utvrdi preovladavajući javni interes dužan je da sprovede kompenzatorne mjere prije realizacije plana i programa odnosno projekta.

Kompenzatorne mjere mogu biti:

- uspostavljanje novog područja koje ima iste osobine kao i oštećeno područje ekološke mreže;
- uspostavljanje drugog područja ekološke mreže značajnog za očuvanje istih ciljnih stanišnih tipova i ciljnih vrsta;
- uspostavljanje povoljnih uslova unutar postojećeg područja ekološke mreže za ciljne stanišne tipove i ciljne vrste.

Pri određivanju kompenzatornih mjera novo ili postojeće područje rasprostranjenja stanišnih tipova i staništa vrsta, mora biti isto ili veće po površini od dijela područja za koje se sprovode kompenzatorne mjere.

O kompenzatornim mjerama koje se odnose na područja ekološke mreže Ministarstvo obavještava Evropsku komisiju.

Troškove sprovođenja kompenzatornih mjera snosi organ nadležan za pripremu plana ili programa odnosno nosilac projekta.

VI. UPRAVLJANJE ZAŠTIĆENIM PRIRODNIM DOBRIMA

Upravljač zaštićenim prirodnim dobrima
Član 61

Zaštićenim prirodnim dobrima upravlja i gazduje upravljač zaštićenim prirodnim dobrima koji ispunjava uslove u pogledu kadra, organizacione osposobljenosti za obavljanje poslova

zaštite, unaprjeđenja, promovisanja i održivog razvoja zaštićenog područja i područja ekološke mreže.

Strogim rezervatom prirode, posebnim rezervatom prirode, parkom prirode od lokalnog značaja, spomenikom prirode i predjelom izuzetnih odlika, koji se nalaze na prostoru nacionalnog parka, upravlja upravljač nacionalnim parkom.

Vještačkim ekosistemom i parkom prirode od nacionalnog značaja upravlja upravljač nacionalnim parkovima.

Zaštićenih područjima, osim nacionalnih parkova, koja se djelimično ili potpuno nalaze na području morskog dobra, upravlja morsko dobro.

Upravljač zaštićenog područja određuje se aktom o proglašavanju zaštićenog područja.

Vlada i jedinica lokalne samouprave mogu osnovati zajedničkog upravljača za upravljanje zaštićenim prirodnim dobrom.

Upravljač zaštićenim područjem obezbjeđuje učešće predstavnika lokalne zajednice u aktivnostima planiranja, praćenja i unapređenja upravljanja, kroz savjetodavna tijela i javne konsultacije.

Upravljač može formirati participativna tijela sastavljena od predstavnika lokalne zajednice, stručne javnosti i organizacija civilnog društva, radi unapređenja upravljanja zaštićenim prirodnim dobrom.

Način i oblici uključivanja lokalne zajednice bliže se uređuju planom upravljanja i opštim aktima upravljača.

Bliže uslove iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Obaveze upravljača
Član 62

Upravljač zaštićenog prirodnog dobra dužan je da:
- pripremi plan upravljanja zaštićenim prirodnim dobrom (u daljem tekstu: plan upravljanja);
- donese godišnji program upravljanja i akt o unutrašnjem redu;
- obezbijedi službu zaštite i stručnu službu;
- donese finansijski plan zaštite i unaprijeđivanja područja;
- donese godišnji plan razvoja i obuke kadrova;
- obezbijedi sprovođenje mjera zaštite prirode u skladu sa ciljevima zaštite, zonama i režimima zaštite;
- čuva, unaprjeđuje i promoviše zaštićena prirodna dobra;
- obilježi zaštićeno područje;
- obezbijedi nesmetano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja zaštićenog prirodnog dobra;
- vrši monitoring u zaštićenom prirodnom dobru i Agenciji dostavlja podatke u sklopu godišnjeg izvještaja o realizaciji programa upravljanja Agenciji;
- dostavlja izvještaj Ministarstvu odnosno nadležnom organu lokalne uprave o realizaciji godišnjeg programa upravljanja, sprovedenim mjerama, finansijskim sredstvima utrošenim za sprovođenje mjera;
- uspostavi mehanizam saradnje sa lokalnim stanovništvom;
- obavlja i druge poslove propisane ovim zakonom i aktom o osnivanju

Obavljanje pojedinih poslova iz stava 1 ovog člana, upravljač zaštićenog prirodnog dobra može povjeriti drugom pravnom licu koje ispunjava uslove iz člana 56 ovog zakona, uz saglasnost Ministarstva, odnosno nadležnog organa lokalne uprave.

Obilježavanje granica zaštićenih područja
Član 63

Granice proglašenog zaštićenog područja obilježava upravljač.

Za obilježavanje granice zaštićenog područja upravljač obrazuje komisiju koju čine predstavnici: privrednog društva, organa državne uprave nadležnih za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organa uprave nadležnog za poslove katastra, gradskih opština i opština na čijoj se teritoriji nalazi zaštićeno područje.

Komisija iz stava 2 ovog člana dostavlja upravljaču predlog na osnovu koga upravljač izrađuje i donosi plan obilježavanja granica zaštićenog područja i budžeta upravljača morskim dobrom za zaštićena područja kojim upravlja pravno lice za upravljanje morskim dobrom.

Sredstva za obilježavanje granica zaštićenog područja obezbjeđuju se iz Budžeta za zaštićena područja koja proglašava Skupština Crne Gore i Vlada Crne Gore, odnosno budžeta jedinice lokalne samouprave za zaštićena područja koja proglašava jedinica lokalne samouprave i budžeta upravljača morskim dobrom u skladu sa godišnjim programom i planom upravljanja;za zaštićena područja kojim upravlja Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom.i drugih izvora, u skladu sa zakonom.

Digitalne granice zaštićenog područja moraju da budu dostupne na svim elektronskim platformama upravljača: internet stranici i socijalnim mrežama, kao i na svim ulazima u zaštićeno područje.

Granice zaštićenih područja u digitalnom obliku čuvaju se u organu uprave nadležnom za katastar.

Način obilježavanja granica zaštićenih područja propisuje Ministarstvo.

Sredstva za rad upravljača
Član 64

Sredstva za rad upravljača obezbjeđuju se iz:

- Budžeta za zaštićena područja koja proglašava Skupština Crne Gore i Vlada Crne Gore, odnosno budžeta jedinice lokalne samouprave za zaštićena područja koja proglašava jedinica lokalne samouprave i budžeta upravljača morskim dobrom za zaštićena područja kojim upravlja Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom.
- naknada za korišćenje zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže;
- donacija;
- sredstava obezbijeđenih za realizaciju programa, planova i projekata u oblasti zaštite prirode;
- drugih izvoru u skladu sa zakonom.

Plan upravljanja
Član 65

Plan upravljanja je planski dokument kojim se planiraju mjere i aktivnosti zaštite i očuvanja zaštićenog prirodnog dobra radi postizanja ciljeva očuvanja zaštićenih prirodnih dobara, koji predstavlja plansku osnovu za upravljanje i korišćenje prirodnog dobra na način propisan ovim zakonom, pri čemu se uzimaju u obzir i ekonomske i socijalne namjene.

Plan upravljanja se donosi na period od pet godina.

Plan upravljanja se može po potrebi revidirati, po istoj proceduri po kojoj je donijet.

U postupku izrade plana upravljanja, upravljač sprovodi javnu raspravu u skladu sa propisom kojim se uređuje ova oblast.

Upravljač zaštićenog zaštićenog prirodnog dobra dužan je da pripremi plan upravljanja zaštićenim prirodnim dobrom i da na isti pribavi saglasnost Agencije.

Plan upravljanja sprovodi se kroz realizaciju godišnjeg programa upravljanja iz člana 68 ovog zakona.

Za nova zaštićena područja rok za donošenje plana upravljanja je 18 mjeseci od dana proglašavanja tog zaštićenog područja.

Bliži sadržaj plana upravljanja propisuje Ministarstvo.

Nadležnost za donošenje plana upravljanja zaštićenog područja

Član 66

Plan upravljanja nacionalnim parkom donosi Vlada na predlog upravljača zaštićenog područja.

Upravljač zaštićenog područja dužan je da prije dostavljanja predloga iz stava 1 ovog člana, pribavi saglasnost Ministarstva i Agencije.

Plan upravljanja za strogi i posebni rezervat prirode; Plan upravljanja za park prirode od nacionalnog značaja, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika koji se nalaze na teritoriji dvije i više jedinica lokalne samouprave; Plan upravljanja za zaštićena područja, osim nacionalnih parkova, koji se djelimično ili potpuno nalaze u zoni morskog dobra donosi upravljač morskog dobra, uz saglasnost Ministarstva.

Plan upravljanja za park prirode od lokalnog značaja, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika donosi nadležni organ jedinice lokalne samouprave, uz prethodnu saglasnost Ministarstva.

Plan upravljanja vještačkim ekosistemom donosi Vlada na predlog upravljača upravljača uz predhodnu saglasnost Ministarstva.

Plan upravljanja za strogi i posebni rezervat prirode koji se nalazi u okviru nacionalnog parka je sastavni dio plana upravljanja nacionalnim parkom.

Nadležnost za donošenje plana upravljanja za područje ekološke mreže

Član 67

Za područje ekološke mreže koje se nalazi u zaštićenom području, plan upravljanja tim područjem sastavni je dio plana upravljanja tim zaštićenim područjem.

Plan upravljanja za područje ekološke mreže koje se ne nalaze u zaštićenom području donosi Ministarstvo.

Plan upravljanja za područje ekološke mreže, osim nacionalnih parkova, koji se djelimično ili potpuno nalaze u zoni morskog dobra donosi upravljač morskog dobra, uz saglasnost Ministarstva.

Za područje ekološke mreže koje se ne nalazi na zaštićenom području ili se nalazi djelimično ili se graniči, a kojim upravlja isti upravljač može se izraditi jedan plan upravljanja koji obuhvata sva ta područja.

Godišnji program upravljanja

Član 68

Godišnji program upravljanja izrađuje i donosi upravljač, uz saglasnost Ministarstva, odnosno nadležnog organa lokalne uprave i uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencije.

Godišnji program upravljanja dostavlja se Ministarstvu, odnosno nadležnom organu lokalne uprave do 15. novembra tekuće godine za narednu godinu.

Godišnji program upravljanja mora da bude usklađen sa planom upravljanja.

Sadržaj godišnjeg programa upravljanja iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izvještaj o realizaciji plana upravljanja

Član 69

Izvještaj o realizaciji plana upravljanja upravljač izrađuje nakon isteka perioda trajanja Plana upravljanja i dostavlja Ministarstvu, odnosno nadležnom organu lokalne uprave do 31. maja naredne godine.

Izvještaj o realizaciji plana upravljanja Ministarstvo odnosno nadležni organ lokalne uprave dostavlja Vladi, odnosno Skupštini jedinice lokalne samouprave kao osnivačima.

Bliži sadržaj izvještaja iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja

Član 70

Izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja upravljač dostavlja Ministarstvu, odnosno nadležnom organu lokalne uprave i Agenciji do 1. marta tekuće za prethodnu godinu.

Nadležni organ lokalne uprave je dužan da do 1. aprila Ministarstvu dostavi informaciju o stepenu realizacije aktivnosti po indikatorima i drugim elementima od značaja za razumijevanje uspješnosti upravljanja zaštićenim područjem na teritoriji jedinice lokalne samouprave.

Bliži sadržaj izvještaja o realizaciji godišnjeg programa propisuje Ministarstvo.

Privremeni godišnji program upravljanja

Član 71

Za nova zaštićena područja, upravljač je dužan da donese privremeni godišnji program upravljanja u roku od šest mjeseci od dana proglašavanja tog zaštićenog područja, uz prethodnu saglasnost Ministarstva, odnosno organa lokalne uprave i uz prethodno mišljenje Agencije.

Privremeni godišnji program upravljanja izrađuje se u skladu sa sadržajem godišnjeg programa upravljanja iz člana 68 ovog zakona.

Privremeni godišnji program upravljanja iz stava 1 ovog člana primjenjuje se do donošenja plana upravljanja, a najviše se može donijeti jedan privremeni godišnji program upravljanja.

Naknada za korišćenje zaštićenog prirodnog dobra

Član 72

Za korišćenje zaštićenog prirodnog dobra pravno ili fizičko lice plaća naknadu upravljaču zaštićenog prirodnog dobra i to za:

- ulazak u zaštićeno područje;
- pružanje usluga posjetiocima (korišćenje vodiča, razgledanje zbirke, korišćenje informativno-edukativnog materijala, parkiranje, iznajmljivanje šatora, vožnja plovilima, turističkim vozićem i drugim prevoznim sredstvima i drugo);
- ugostiteljske, turističke, prodajne, uslužne, reklamne i smještajne i druge komercijalne objekte (hotele, motele, restorane, bungalove, privremene objekte, pomoćne objekte i dr.);
- korišćenje prostora i zemljišta zaštićenih područja za reklame, reklamne panoe, bilborde, održavanje sportskih, kulturnih, zabavnih i drugih manifestacija, za postavljanje kampova, avanturističkih parkova, pilona, terena za paintball, sportskih terena, korišćenje plaža, organizovanje džiping tura;
- infrastrukturne objekte, elektro-energetsku infrastrukturu, inženjerske i složene inženjerske objekte, dalekovode, telekomunikacione, komunikacione i energetske vodove, telekomunikacione sisteme, trafostanice i razvodna postrojenja, hidrotehničke, akumulacione, kaptažne i objekte za vodosnadbijevanje, bunare, uspinjače, ski liftove i žičare, i dr.;
- iznajmljivanje i/ili korišćenje objekata, djelova objekata, opreme i prostorija upravljača;
- korišćenje imena, znaka, loga i žiga zaštićenog područja;
- snimanje svih vrsta filmova, spotova, reklama i drugih reklamno-propagandnih materijala u komercijalne i promotivne svrhe, uključujući i fotografisanje i organizovanje foto-tura;
- snimanje uz upotrebu drona;
- podvodne aktivnosti i podvodno snimanje;
- korišćenje mineralnih sirovina;
- iznajmljivanje sredstava i opreme za sport i rekreaciju (čamaca, brodova, kajaka i bicikala i drugo);
- sakupljanje, branje i prodaja šumskih plodova i gljiva;
- sportski i privredni ribolov;
- kampovanje;
- splavarenje, rafting, kajakarenje, upotrebu plovila u turističke, sportsko - rekreativne i druge svrhe;
- loženje vatre na posebno uređenim mjestima;

- druge radnje, aktivnosti i djelatnosti u skladu sa zakonom.

Visinu, način obračuna i plaćanja naknade iz stava 1 ovog člana utvrđuje upravljač zaštićenog područja, uz saglasnost Vlade.

Upravljač je dužan da sredstva iz stava 1 ovog člana koristi za zaštitu, razvoj i unaprjeđivanje zaštićenog područja, odnosno područja ekološke mreže.

Ekosistemske usluge
Član 73

Ekosistemske usluge su direktni i indirektni benefiti koje ekosistemi obezbjeđuju čovjeku i mogu stvoriti direktnu ili indirektnu ekonomsku korist za različite korisnike.

Za korišćenje ekosistemskih usluga može se uspostaviti šema plaćanja ekosistemskih usluga ili ostvariti drugi vid benefita na osnovu ugovora koji se zaključuje između upravljača ili vlasnika ekosistema i korisnika ekosistemskih usluga.

Ugovor iz stava 2 ovog člana sadrži:

1) opis radnji i aktivnosti koje se zasnivaju na ekosistemskim uslugama;
2) ekološku, društvenu i ekonomsku procjenu ekosistemske usluge koja je predmet ugovora;
3) tehnologiju koja će se koristiti pri korišćenju ekosistemskih usluga;
4) iznos finansijskih sredstava ili drugi vid benefita ostvarenog korišćenjem ekosistemskih usluga predmetnog ekosistema;
5) procjenu raspodjele koristi od korisćenja ekosistemskih usluga;
6) rok za korišćenje ekosistemskih usluga;
7) definisanje obaveze upravljača da finansijska sredstva dobijena od strane korisnika ekosistemskih usluga, usmjeri na zaštitu i unaprjeđenje predmetnog ekosistema ili zaštićenog prirodnog dobra.

Način obračuna i plaćanja naknada za pružanje ekosistemskih usluga propisuje Vlada.

Pravo preče kupovine nepokretnosti u zaštićenom području
Član 74

Pravno ili fizičko lice koje je vlasnik nepokretnosti u granicama zaštićenog područja, koji namjerava da proda nepokretnost koja se nalazi u nacionalnom parku, strogom rezervatu prirode i posebnom rezervatu prirode, dužan je da nepokretnost prethodno ponudi državi Crnoj Gori odnosno lokalnoj samoupravi.

Ponuda iz stava 1 ovoga člana obavezno sadrži cijenu i uslove prodaje i podnosi se organu državne uprave nadležnom za državnu imovinu, odnosno organu lokalne uprave nadležnom za poslove imovine.

Ako država Crna Gora odnosno lokalna samouprava, ne prihvati ponudu iz stava 1 ovog člana u roku od 60 dana od dana kada je ponuda dostavljena, vlasnik nepokretnosti iz stava 1 ovog člana može prodati nepokretnost drugom licu ali ne pod povoljnijim uslovima od uslova pod kojima ih je ponudio državi Crnoj Gori odnosno lokalnoj samoupravi.

Ugovor zaključen suprotno st. 1 i 3 ovog člana je ništav.

Eksproprijacija i ograničenje prava svojine
Član 75

Svojinska prava na nepokretnostima u zaštićenom prirodnom dobru mogu se ograničiti ili eksproprisati kada to zahtijeva javni interes u skladu sa zakonom.

Sprečavanje nastanka štete
Član 76

Vlasnik nepokretnosti u zaštićenom prirodnom dobru dužan je da preduzme mjere i radnje za sprečavanje nastanka štete koju mogu da pričine divlje vrste životinja na toj nepokretnosti.

Pravo na naknadu štete
Član 77

Pravo na naknadu štete ima vlasnik nepokretnosti u granicama zaštićenog prirodnog dobra pod uslovom da je preduzeo mjere i radnje iz člana 76 ovog zakona.

Vlasnik nepokretnosti iz stava 1 ovog člana, dužan je da upravljaču prijavi nastanak štete najkasnije u roku od osam dana od dana nastanka odnosno saznanja za štetu.

Procjenu štete utvrđuje komisija koju obrazuje upravljač.

Visinu naknade štete na osnovu procjene komisije za procjenu štete utvrđuje i isplaćuje upravljač rješenjem.

Sredstva za isplatu utvrđene štete obezbjeđuju se iz Budžeta odnosno lokalne samouprave.

Mjere i radnje iz člana 76 ovog zakona, kao i način i postupak za ostvarivanje naknade štete od divljih vrsta životinja propisuje Ministarstvo.

Naknada za zabrane i ograničenja
Član 78

Vlasnik nepokretnosti kome se odlukom o proglašavanju zaštićenog prirodnog dobra ograničava, odnosno zabranjuje pravo korišćenja i raspolaganja nepokretnostima, ima pravo na naknadu štete srazmjerno umanjenju prihoda ostvarenih u momentu donošenja odluke o proglašavanju zaštićenog prirodnog dobra,

Vlasnik nepokretnosti podnosi upravljaču zahtjev za naknadu štete, u roku od tri godine od dana donošenja odluke o proglašavanju zaštićenog prirodnog dobra.

Vlasnik nepokretnosti uz zahtjev o naknadi štete prilaže dokaze o umanjenju prihoda koje je ostvarivao do momenta donošenja odluke o proglašavanju zaštićenog prirodnog dobra.

Visinu godišnje naknade iz stava 1 ovog člana, utvrđuju ugovorom upravljač i vlasnik nepokretnosti.

Visina naknade štete iz stava 4 ovog člana kumulativno ne može biti veća od tržišne cijene nepokretnosti u trenutku donošenja odluke o proglašavanju zaštićenog prirodnog dobra, za koju je utvrđena opravdanost naknade zbog zabrane prava korišćenja i raspolaganja.

Ako se u roku od 60 dana od dana podnošenja pisanog zahtjeva vlasnik nepokretnosti i upravljač ne dogovore o visini naknade, stranka koja namjerava da pokrene postupak pred sudom dužna je da u roku od 15 dana podnese pisani zahtjev Centru za alternativno rješavanje sporova radi mirnog rješavanja spora u postupku medijacije.

U slučaju da nije postignut sporazum o visini naknade štete pred Centrom za alternativno rješavanje sporova, visinu naknade štete određuje nadležni sud na čijoj teritoriji se nalaze nepokretnosti.

Obaveze vlasnika nepokretnosti i naknada štete
Član 79

Vlasnici nepokretnosti koje se nalaze u zaštićenom prirodnom dobru dužni su da omoguće upravljaču zaštićenog prirodnog dobra, Agenciji i licu koje ima dozvolu za vršenje istraživanja obavljanje poslova propisanih zakonom.

Ako vlasnik nepokretnosti, pri vršenju radnji i aktivnosti, pričini štetu na zaštićenom prirodnom dobru dužan je da sprovede mjere remedijacije, u skladu sa zakonom kojim je uređena odgovornost za štetu u životnoj sredini.

Ako upravljač zaštićenog prirodnog dobra, Agencija ili lice koje ima dozvolu za vršenje istraživanja, pričini štetu vlasniku parcele pri vršenju radnji i aktivnosti, dužan je da štetu nadoknadi vlasniku nepokretnosti.

Vlasnik nepokretnosti iz stava 1 ovog člana, dužan je da upravljaču prijavi nastanak štete najkasnije u roku od osam dana od dana nastanka, odnosno saznanja za štetu.

Visinu naknade štete iz stava 3 ovog člana utvrđuje komisija za procjenu štete koju obrazuje Agencija.

VII. SPELEOLOŠKI, GEOLOŠKI I PALEONTOLOŠKI OBJEKTI

Speleološki objekti
Član 80

Speleološki objekti: jame, pećine, pećinski nakit i drugi djelovi pećina su dobra od opšteg interesa.

Agencija uspostavlja i vodi speleološki registar kao digitalni geografski informacioni sistem.

Registar iz stava 2 ovog člana sadrži podatke o: položaju, osobinama, vrijednostima, vlasništvu, istraživanju i korišćenju speleoloških objekata.

O otkriću speleološkog objekta nalazač je dužan da obavijesti Agenciju u roku od osam dana od dana otkrića.

Speleološkim objektom koji se nalazi na teritoriji zaštićenog prirodnog dobra upravlja upravljač zaštićenog prirodnog dobra.

Pećinski nakit je u svojini Crne Gore.

Bliži sadržaj, način uspostavljanja i vođenja registra iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Zaštita i korišćenje speleoloških objekata
Član 81

U speleološkim objektima i njihovoj okolini zabranjeno je:

1) zagađivati vodotoke i izvore ispuštanjem i unošenjem otrovnih materija;
2) odlaganje uginulih životinja;
3) odlaganje čvrstog otpada;
4) uništavanje, oštećenje i odnošenje djelova pećinskog nakita, pećinskih sedimenata i fosilnih ostataka;
5) uništavanje i odnošenje primjeraka faune i flore i narušavanje njihovih stanišnih uslova;
6) uznemiravanje faune, posebno slijepih miševa;
7) izvođenje građevinskih radova koji mogu prouzrokovati značajne nepovoljne i trajne promjene geomorfoloških i hidroloških obilježja;
8) kopanje i bušenje, osim u cilju istraživanja i zaštite objekta;
9) proizvoditi buku preko 30 (dBA);
10) paliti vatru ili koristiti druge materije čijim sagorijevanjem nastaje dim; i
11) obavljati druge aktivnosti koje trajno ugrožavaju prirodne vrijednosti i značaj speleološkog objekta.

Na osnovu dozvole iz člana 82 ovog zakona, u speleološkom objektu mogu se vršiti sljedeće radnje i aktivnosti:

1) organizovano posjećivanje, korišćenje ili uređenje speleološkog objekta ili njegovog dijela;
2) otvaranje ili zatvaranje ulaza, odnosno izlaza speleološkog objekta postavljanjem vrata sa rešetkama na ulazu, pri čemu razmak između rešetki mora biti dovoljan za neometano kretanje slijepih miševa i ptica;
3) izgradnja, obnova ili sanacija podzemnog objekta;
4) obavljanje naučnih i stručnih istraživanja;
5) ronjenje;
6) snimanje filmova ili fotografisanje;

7) kao i radnje i aktivnosti koje ne utiču na primarne osobine, uslove i prirodnu floru ili faunu u speleološkom objektu ili njegovom nadzemlju.

Dozvola za korišćenje speleoloških objekata
Član 82

Dozvola iz člana 81 stav 2 izdaje se na zahtjev pravnog ili fizičkog lica (korisnik) speleološkog objekta.

Zahtjev iz stava 2 ovog člana sadrži:

1) podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu);
2) područje na kome se nalazi speleološki objekat;
3) opis i namjena radnji i aktivnosti koje namjerava obavljati u speleološkom objektu;
4) vremenski period realizacije radnji i aktivnosti.

U slučaju da Agencija vrši radnje i aktivnosti iz člana 81 stav 2 ovog zakona dužna je da o tome prethodno obavijesti upravljača zaštićenog prirodnog dobra ako se speleološki objekat nalazi na teritoriji zaštićenog prirodnog dobra.

Ako ne postoje podaci o speleološkom objektu na osnovu kojih se može izdati dozvola, korisnik speleološkog objekta koji podnosi zahtjev za izdavanje dozvole iz stava 1 ovog člana dužan je da obezbijedi podatke angažovanjem naučne ili stručne institucije, organizacije i ustanove koje se bave istraživanjima speleoloških objekata.

Naučne i stručne institucije i ustanove, kao i organizacije koje obavljaju istraživanja speleoloških objekata u skladu stavom 4 ovog člana dužne su da obavijeste Agenciju o datumu početka istraživanja.

Naučne i stručne institucije, organizacije i ustanove koje se bave istraživanjima speleoloških objekata dužne su da Agenciji, korisniku speleološkog objekta, odnosno upravljaču zaštićenog prirodnog dobra ako se istražvanje vrši na teritoriji zaštićenog prirodnog dobra, dostave podatke o rezultatima istraživanja u roku od tri mjeseca od dana završetka istraživanja.

Ako se speleološki objekat nalazi na zemljištu koje je u privatnoj svojini vlasnik zemljišta na kojem se taj objekat nalazi ne smije ugroziti ili oštetiti speleološki objekat, zatrpati ulaz ili spriječiti njegovo korišćenje.

Vlasnik zemljišta na kom se nalazi speleološki objekat dužan je da omogući pristup i razgledanje tog objekta u skladu sa dozvolom iz stava 1 ovog člana.

Zaštićeni geološki i paleontološki objekti
Član 83

Zaštićeni geološki i paleontološki objekti (minerali, kristali, fosili) su djelovi geonasljeđa koji zbog svoje rijetkosti imaju izuzetan naučni značaj i mogu da budu:

1) primjerci sintipova i genotipova fosila, kao i tipske vrste fosila koji zbog svoje rijetkosti i izuzetnog naučnog značaja predstavljaju prirodnu vrijednost;
2) pojedinačni minerali ili kristali koji zbog svoje rijetkosti i izuzetnog naučnog značaja predstavljaju prirodnu vrijednost;
3) zbirke sintipova i genotipova fosila, tipskih vrsta fosila pojedinačnih minerala i kristala koji zbog svoje rijetkosti i izuzetnog naučnog značaja predstavljaju prirodnu vrijednost.

Zabranjeno je sakupljanje i uništavanje zaštićenih geoloških i paleontoloških objekata i ugrožavanje njihovih nalazišta.

Ako se pojedini zaštićeni geološki i paleontološki objekti ne mogu zaštititi na nalazištu, daju se na čuvanje pravnom licu nadležnom za prikupljanje i čuvanje prirodnjačkog materijala, koje je dužno da osigura njihovu zaštitu i omogući njihovu upotrebu u obrazovne, naučne i kulturne svrhe.

Geološke i paleontološke objekte utvrđuje i proglašava zaštićenim prirodnim dobrima Ministarstvo, na predlog stručnih i naučnih institucija koje se bave geološkim i paleontološkim istraživanjima.

Zaštita geoloških i paleontoloških objekata
Član 84

Zaštićeni geološki i paleontološki objekti čuvaju se na mjestu pronalaska, odnosno nalazištu.

Ako se pojedini zaštićeni geološki ili paleontološki objekti ne mogu zaštititi na nalazištu daju se na čuvanje organu uprave nadležnom za zaštitu kulturnih dobara, radi obezbjeđenja njegove stručne zaštite i omogućavanja upotrebe u obrazovne i naučne svrhe.

Geološki i paleontoloških objekti koji imaju status zaštićenog kulturnog dobra ili su dio muzejskog materijala, dokumentacije i/ili lokaliteta štite se u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita kulturnih dobara i muzejska djelatnost.

Ograničenja i zabrane
Član 85

Zabranjeno je uzimati iz prirode zaštićene geološke i paleontološke objekte na zaštićenom nalazištu ili ležištu mineralnih sirovina.

Zabranjen je izvoz geoloških i paleontoloških objekata koji su proglašeni zaštićenim.

Izuzetno od st. 1 i 2 ovog člana moguće je uzimati ili izvoziti zaštićene geološke i paleontološke objekte radi naučnog i stručnog istraživanja, obrazovanja i izlaganja na izložbama, uz dozvolu Agencije, koja se izdaje na osnovu podnijetog zahtjeva.

Imalac dozvole iz stava 3 ovog člana dužan je da, u roku od šest mjeseci od završetka istraživanja, vrati geološki i paleontološki objekat u Crnu Goru, a najkasnije u roku od 30 dana od dana završetka istraživanja, dostavi izvještaj o obavljenom istraživanju sa podacima o stanju nalazišta, mogućoj ugroženosti nalazišta i o potrebnim dodatnim istraživanjima i dodatnim mjerama zaštite.

Izvještaj se dostavlja Ministarstvu, Agenciji, organu uprave nadležnom za inspekcijske poslove i pravnom licu nadležnom za poslove prikupljanja i čuvanja prirodnjačkog materijala.

VIII. ZAŠTITA DIVLJIH VRSTA

Zaštićene divlje vrste biljaka, životinja i gljiva izuzev ptičjih vrsta
Član 86

Divlje vrste biljaka, životinja i gljiva koje uživaju strogu zaštitu čine:

1) primjerci samoniklih biljaka, gljiva i slobodnoživećih životinja;
2) uzgojeni primjerci vrsta koji potiču od primjeraka uzetih iz prirode Crne Gore;
3) njihovi razvojni oblici (jaja, sjemenke, plodovi i micelije);
4) njihovi djelovi i derivati;
5) od njih dobijeni lako prepoznatljivi proizvodi.

Zabranjeno je primjerke divljih vrsta životinja koje uživaju strogu zaštitu:

1) hvatati, držati, posjedovati, odnosno ubijati i uznemiravati posebno tokom perioda razmnožavanja, podizanja mladunaca, hibernacije i migracije (u svim životnim fazama);
2) uzgajati i stavljati u promet, pribavljati na drugi način i preparirati;
3) oštećivati ili uništavati njihove razvojne oblike, gnijezda ili legla, kao i područja njihovog razmnožavanja ili odmaranja;
4) uništavati ili uzimati jaja iz prirode;
6) kupovati, prodavati, transportovati zbog prodaje, držati zbog prodaje i nuditi na prodaju žive ili mrtve i bilo koji njihov prepoznatljivi dio ili derivat;

7) koristiti na način ili putem metoda koji se koriste za sveobuhvatno ili neselektivno hvatanje ili ubijanje ili koje izazivaju lokalno nestajanje vrsta.

Radi adekvatne zaštite divljih vrsta životinja, upravljači zaštićenih prirodnih dobara, lovišta i građani dužni su da obavijeste Agenciju o svim slučajevima slučajnog hvatanja i/ili ubijanja vrsta sa Liste zaštićenih vrsta, najkasnije u roku od tri dana od tog slučaja.

Na osnovu obaviještenja iz stava 3 ovog člana Agencija je dužna da utvrdi mjere zaštite u cilju spriječavanja negativnog uticaja na povoljan statust tih vrsta.

Zabranjeno je primjerke zaštićenih divljih vrsta biljaka i gljiva u svim fazama biološkog ciklusa:

1) brati, sakupljati, posjedovati, sjeći, iskorjenjivati, uništavati u njihovom prirodnom okruženju u prirodi;
2) kupovati, prodavati ili razmjenjivati i nuditi na prodaju ili razmjenu primjeraka tih vrsta uzetih iz prirode.

Listu divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva i postupanje sa vrstama koje uživaju strogu zaštitu utvrđuje Ministarstvo, na osnovu obaveza iz potvrđenih međunarodnih ugovora, kao i na osnovu nacionalnih i međunarodnih crvenih lista i druge stručne dokumentacije, na predlog Agencije.

Lista iz stava 6 ovog člana objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore".

Crvene liste i crvene knjige
Član 87

Crvene liste izrađuje Agencija na osnovu međunarodnih crvenih lista i naučnih podataka prema stepenu ugroženosti, rasprostranjenosti, brojnosti populacije i drugim karakteristikama pojedinačnih divljih vrsta biljaka, životinja, gljiva, ekosistema i stanišnih tipova.

Na osnovu crvenih lista iz stava 1 ovog člana, Agencija može da izradi crvene knjige, koja sadrži i predlog mjera zaštite i mjera za poboljšanje statusa ugroženih vrsta, način postupanja i prikaz područja rasprostranjenosti divljih vrsta biljaka, životinja i/ili gljiva i predlog mjera zaštite njihovih staništa.

Crvene liste i crvenu knjigu Agencija objavljuje na svojoj internet stranici.

Izuzeci (derogacije) u odnosu na zaštićene divlje vrste
Član 88

Izuzetno od člana 86 st. 2 i 5 ovog zakona, na teritoriji Crne Gore mogu se vršiti radnje iz člana 86ovog zakona ako ne nanose štetu održavanju populacija zaštićenih vrsta na nivou povoljnog statusa očuvanosti, samo na osnovu dozvole Agencije i to radi:

1) zaštite divlje faune i flore i zaštite i očuvanja prirodnih staništa;
2) sprečavanja ozbiljnih oštećenja, naročito usjeva, stoke, šuma, riba, voda i drugih vrsta imovine;
3) zaštite javnog zdravlja i bezbjednosti ili iz drugih imperativnih razloga preovladavajućeg javnog interesa, uključujući razloge socijalne ili ekonomske prirode i razloge od primarnog značaja za životnu sredinu;
4) istraživanja i obrazovanja, repopulacije za ponovno uvođenje u prirodu tih vrsta i za uzgajanje koje je neophodno u ove svrhe, uključujući i vještačko razmnožavanje;
5) čuvanje određenih primjeraka zaštićenih vrsta pod strogo kontrolisanim uslovima, na selektivnoj osnovi i u ograničenoj mjeri, uzimanja ili u ograničenom broju.

Dozvola iz stava 1 ovog člana, izdaje se na osnovu zahtjeva koji sadrži:

1) podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu);
2) način, sredstva ili metode koje će se koristiti u izvršenju radnje;
3) podatke o lokaciji na kojoj će se vršiti radnje;
4) vrste koje su predmet radnje i broj jedinki;
5) svrhe i razloge sprovođenja radnji i vremensko trajanje vršenja radnji.

Imalac dozvole je dužan da Agenciji dostavi izvještaj o preuzetim radnjama na osnovu kojih je izdata dozvola, što uključuje i podatke o vrstama i broju njihovih primjeraka za koje je dozvola korišćena do 31. decembra svake godine.

O izdatim dozvolama iz stava 1 ovog člana uključujući razloge za njihovo izdavanje, podatke o njihovoj realizaciji, sredstvima, metodama, lokacijama na kojim se vrše radnje zbog kojih su dozvole izdate, kao i načinu realizacije dozvoljenih radnji nad zaštićenim vrstama Agencija sačinjava dvogodišnji izvještaj koji dostavlja Evropskoj komisiji.

Zabranjena sredstva za hvatanje i ubijanje divljih životinja
Član 89

Zabranjena je upotreba sredstava za hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja kojima se uznemiravaju njihove populacije i ugrožavaju njihova staništa i koje mogu prouzrokovati njihovo lokalno nestajanje.

Zabranjeno je korišćenje metoda za široko i neselektivno hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja.

Zabranjena sredstva za hvatanje, ubijanje i uznemiravanje sisara i riba su:
- zamke koje su neselektivne prema principu ili uslovima njihovog korišćenja;
- samostrijeli;
- slijepe ili osakaćene životinje koje se koriste kao živi mamci;
- mreže koje su neselektivne prema principu ili uslovima njihovog korišćenja;
- istjerivanje gasom ili dimom;
- električne smrtonosne ili omamljujuće naprave, osim u naučno-istraživačke svrhe;
- vještačke svijetleće naprave;
- ogledala i druge zaslepljujuće naprave;
- odašiljači zvuka koji emituju zvukove dozivanja, boli ili oglašavanja;
- naprave za osvjetljavanje cilja;
- optički nišani za noćni lov sa mogućnošću elektronskog povećavanja ili pretvaranja slike;
- eksplozivi;
- otrovi i otrovni ili omamljujući mamci;
- poluautomatsko ili automatsko oružje;
- druga sredstva utvrđena međunarodnim ugovorima.

Zabranjen je bilo kakvo hvatanje i/ili ubijanje zaštićenih divljih vrsta životinja, ukoliko je predviđeni način transporta:
- letjelica ili
-pokretnim motornim vozilima.

Dozvole za naučna i obrazovna istraživanja
Član 90

Naučna i obrazovna istraživanja djelova prirode u zaštićenim prirodnim dobrima i na zaštićenim vrstama biljaka, životinja i gljiva mogu vršiti pravna ili fizička lica na osnovu dozvole Agencije.

Za izdavanje dozvole iz stava 1 ovog člana, pravno ili fizičko lice podnosi Agenciji zahtjev koji sadrži:

1) podatke o vršiocima naučnog i obrazovnog istraživanja (naziv i sjedište, odnosno ime i prezime, naučne reference);
2) detaljan opis naučnog i obrazovnog istraživanja;
3) podatke o mjestu i periodu vršenja naučnog i obrazovnog istraživanja;
4) opis metodologije vršenja naučnog i obrazovnog istraživanja;

5) latinski i domaći nazivi divljih vrsta životinja, biljaka ili gljiva koje će biti predmet naučnih i obrazovnih istraživanja, ukoliko su te vrste poznate;
6) broj/količina jedinki koje će biti predmet naučnog i obrazovnog istraživanja, sa navedenim nazivom vrste u slučaju da je poznata;
7) nazivi ostalog naučnog materijala (sedimenti, derivati i djelovi višećelijskih divljih vrsta, genetički materijal i drugo), koji će biti predmet naučnog i obrazovnog istraživanja; i
8) druge podatke od značaja za odlučivanje o opravdanosti zahtjeva.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se uz prethodno pribavljeno mišljenje upravljača zaštićenog prirodnog dobra ako se istraživanja vrše u zaštićenom prirodnom dobru, organa državne uprave nadležnog za šumarstvo ako se istraživanja vrše na šumskim lokalitetima, odnosno Instituta ako se istraživanje vrši na moru.

Lica i organi iz stava 3 ovog člana dostavljaju mišljenje u roku od sedam dana od dana prijema zahtjeva za davanje mišljenja od Agencije, u suprotnom ce se smatrati da su saglasni.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se za:

1) istraživanje za potrebe zaštite i očuvanja tipova prirodnih staništa ili zaštićenih vrsta;

2)prekogranična istraživanja;

3) radove i istraživanja koji su neophodni za zaštitu, upravljanje i korišćenje populacija svih vrsta kojima prijeti istrebljenje;

4) istraživanja posebno ugroženih vrsta, uzimajući u obzir njihovu geografsku rasprostranjenost;

5) istraživanja zaštićenih prirodnih dobara koja su posebno važna za migratorne vrste na njihovim migratornim putevima, kao i za zimska hranilišta i gnijezdišta;

6) procjenu populacija migratornih vrsta;

7) razvoj ili usavršavanje ekoloških metoda za sprječavanje oštećenja koja izazivaju ptice;

8) utvrđivanje uloge određenih vrsta kao indikatora zagađenja;

9) istraživanja koja se odnose na dobijanje opštih podataka o divljim vrstama.

Izuzetno od stava 5 ovog člana Agencija može izdati dozvolu i za druga istraživanja za koja procijeni da su neophodna.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se na period do tri godine i može se produžiti na period neophodan za završetak naučnog i obrazovnog istraživanja, a najduže još dvije godine.

Pravno i fizičko lice koje obavlja naučna i obrazovna istraživanja na osnovu dozvole iz stava 1 ovog člana dužno je da obavijesti Agenciju i upravljača zaštićenog prirodnog dobra o tačnom datumu početka istraživanja.

Pravno ili fizičko lice koje je obavilo istraživanja iz stava 1 ovog člana, dužno je da Agenciji i upravljaču zaštićenog prirodnog dobra dostavi podatke o rezultatima istraživanja, u roku od mjesec dana od dana završetka istraživanja.

Ako se prilikom istraživanja iz stava 7 ovog člana utvrdi postojanje nove vrste za nauku, nosilac dozvole iz stava 1 ovog člana dužan je da holotip dostavi pravnom licu nadležnom za poslove prikupljanja i čuvanja prirodnjačkog materijala.

Mjere zaštite divljih životinja tokom kretanja
Član 91

Za saobraćajnice i objekte koji mogu sprječavati slobodno kretanje divljih životinja preduzimaju se mjere koje se odnose na gradnju da bi se umanjio negativan efekat na kretanje divljih životinja i obezbijedilo sigurno prelaženje divljih životinja na odgovarajućim prostornim razmacima.

Mjere iz stava 1 ovog člana sprovode se primjenom posebnih konstrukcijskih i tehničko-tehnoloških rješenja (ekološki mostovi, izgrađeni prolazi i prelazi, tuneli, propusne cijevi, kanali, sigurnosni i usmjeravajući objekti, riblje staze, liftovi) na samim objektima i u njihovoj okolini.

Vertikalne barijere, stubovi, stubovi pričvršćeni sajlama i vjetrogeneratori moraju da budu osvijetljeni tokom noćnih sati.

Ponovno uvođenje u prirodu (reintrodukcija) nestalih autohtonih divljih vrsta

Član 92

Dozvolu za reintrodukciju nestalih autohtonih divljih vrsta i njihovih uzgojnih primjeraka u prirodu izdaje Agencija, na osnovu podnijetog zahtjeva.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana sadrži:

1) podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu);
2) naziv vrste, broj ili količina jedinki, porijeklo jedinki, opis razvojnog stadijuma ili oblika, a za životinjske vrste i pol i starost jedinke;
3) svrha planirane reintrodukcije i važnost unošenja sa aspekta zaštite prirode;
4) lokalitet na kojem se planira reintrodukcija autohtonih vrsta;
5) opis radnji koje podnosilac zahtjeva namjerava da obavlja;
6) vremenski period realizacije radnji iz tačke 5 ovog stava;
7) podatke o ispunjenosti uslova u pogledu kadra i opreme.

U slučaju da Agencija u postupku izdavanja dozvole iz stava 1 ovog člana utvrdi da postoji ekološki rizik, pokrenuće se postupak za procjenu rizika reintrodukcije.

Studija o procjeni rizika reintrodukcije (u daljem tekstu: Studija) izrađuje pravno lice koje ispunjava uslove u pogledu kadra i opreme propisane ovim zakonom.

Ocjenu Studije vrši Komisija za ocjenu Studije za procjenu rizika reintrodukcije nestale autohotne divlje vrste (u daljem tekstu: komisija).

Troškove izrade Studije, rada komisije i same reintrodukcije autohtonih divljih vrsta snosi podnosilac zahtjeva.

Ako se reintrodukcija iz stava 1 ovog člana vrši u zaštićenom prirodnom dobru, pribavlja se prethodno mišljenje upravljača zaštićenog prirodnog dobra.

Izuzetno od stava 1 ovog člana dozvola za postupak reintrodukcije se ne izdaje u slučaju da je posebnim propisima iz oblasti šumarstva, lovstva, ribarstva i akvakulture definisano da se za plan ili program koji je izrađen na osnovu posebnih propisa iz oblasti šumarstva, lovstva, slatkovodnog i morskog ribarstva i sadrži predlog za reintrodukciju, sprovodi postupak ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, ako se postupak reintrodukcije vrši u svrhu lovstva, šumarstva, slatkovodnog ili morskog ribarstva, dozvole se izdaju u skladu sa posebnim zakonima.

Ako samoinicijativno utvrdi potrebu reintrodukcije autohtonih divljih vrsta i njihovih uzgojnih primjeraka u prirodu, Agencija može donijeti odluku o njihovoj reintrodukciji u prirodu.

Odlukom iz stava 10 ovog člana određuje se obveznik reintrodukcije autohtonih divljih vrsta i njihovih uzgojnih primjeraka u prirodu, način i uslovi ponovnog unošenja, rok za obavljanje aktivnosti i obaveza praćenja i izvještavanja.

Bliže uslove koje treba da ispunjava pravno lice koje izrađuje procjenu rizika, kao i kriterijume za izradu procjene rizika i bliže uslove koje treba da ispunjava pravno ili fizičko lice koje vrši reintrodukciju propisuje Ministarstvo.

Komisija za ocjenu Studije za procjenu rizika reintrodukcije nestale autohotne divlje vrste

Član 93

Komisija se obrazuje iz reda zaposlenih u Agenciji i drugih stručnih lica koja imaju najmanje završen VII-1 nivo nacionalnog okvira kvalifikacija i najmanje pet godina radnog iskustva u dijelu istraživanja i zaštite divljih vrsta.

Rješenjem o obrazovanju Komisije određuje se broj, sastav i način rada komisije.

Članovi komisije ne mogu biti lica, koja su učestvovala u izradi Studije ili su zaposlena kod podnosioca zahtjeva.

Visinu troškova za rad komisije u zavisnosti od vrste i složenosti pojedinih projekata za koje se vrši procjena rizika, određuje Agencija, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za poslove finansija.

Promet divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva u komercijalne svrhe i njihov tranzit

Član 94

Pravno ili fizičko lice može brati, sakupljati i koristiti divlje vrste biljaka i gljiva, odnosno hvatati i ubijati primjerke divljih vrsta životinja radi stavljanja u promet u komercijalne svrhe na osnovu predhodno izdate dozvole Agencije.

Promet iz stava 1 ovog člana može se vršiti isključivo ukoliko neće uticati na održavanje u povoljnom stanju očuvanosti.populacija vrsta.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva, koji sadrži:

1) podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu);
2) vrstu i količinu primjeraka divlje vrste biljaka, životinja ili gljiva;
3) podatke o lokaciji branja, sakupljanja i korišćenja primjeraka divljih biljaka i gljiva, odnosno hvatanja i ubijanja primjeraka divljih vrsta životinja; i
4) vremenski period realizacije radnje.

Pravna lica dužna su da uz zahtjev iz stava 3 ovog člana dostave spisak fizičkih lica koja će u ime i za račun tog pravnog lica vršiti branje, sakupljanje i korišćenje divljih biljaka i gljiva, odnosno hvatanje i ubijanje primjeraka divljih vrsta životinja.

Pri prometu i tranzitu živi primjerci divlje životinje moraju se prevoziti i čuvati na način kojim se obezbjeđuje sigurnost životinja od povrjeđivanja, oštećenja zdravlja ili nehumanog postupanja.

Tranzit divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva preko teritorije Crne Gore vrši se na osnovu dozvole o izvozu, odnosno uvozu, ili drugog odgovarajućeg dokumenta izdatog od nadležnog organa zemlje izvoza, odnosno zemlje uvoza.

Listu vrsta biljaka, životinja i gljiva koje se mogu brati, sakupljati i koristiti, odnosno hvatati i ubijati radi stavljanja u promet u komercijalne svrhe propisuje Ministarstvo, uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Bliže uslove za branje, sakupljanje i korišćenje divljih biljaka i gljiva, odnosno hvatanja i ubijanja primjeraka divljih vrsta životinja radi stavljanja u promet u komercijalne svrhe, način praćenja stanja populacija tih divljih vrsta i bliže uslove za obavljanje prometa i tranzita živih primjeraka divljih životinja propisuje Ministarstvo.

Zaštita divljih vrsta ptica

Član 95

Divlje vrste ptica uživaju zaštitu u skladu sa ovim zakonom.

Sve divlje ptice na teritoriji države Crne Gore su zaštićene.

Zaštita divljih vrsta ptica vrši se:

1) sprovodjenjem mjera za njihovo očuvanje;
2) uspostavljanjem ekološke mreže čiji su sastavni dio područja važna za očuvanje ptičijih vrsta i njihovih staništa;
3) sprovođenjem mjera za očuvanje, održavanje i upravljanje ptičijim staništima u skladu sa ekološkim potrebama unutar područja ekološke mreže;
4) poboljšanjem uslova staništa i/ili obnavljanjem uništenih staništa ;

5) preduzimanjem mjera da bi se izbjeglo zagađivanje ili propadanje staništa ili bilo kakvo uznemiravanje koje utiče na ptice u okviru ekološke mreže i van nje; ir
6) stvaranjem staništa.

Pojedine divlje vrste ptica mogu se nuditi na prodaju žive ili mrtve, transportovati i držati radi prodaje i nuditi na prodaju i njihove bilo koje prepoznatljive djelove ili derivate prodavati ako su ubijene, uhvaćene ili pribavljene u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje lovstvo.

Listu divljih vrsta ptica iz stava 4 ovog člana utvrđuje Ministarstvo uz prethodno pribavljeno mišljenje organa državne uprave nadležnog za poslove lovstva.

Zabranjeno je ubijanje, hvatanje i držanje svih vrsta divljih ptica i njihovo uznemiravanje, naročito u vrijeme othranjivanja ptića i tokom razmnožavanja.

Zabranjeno je premještanje, uništavanje ili uklanjanje gnijezda i jaja ptica, čak i ako su jaja prazna.

Lovne vrste ptica štite se u vrijeme lovostaja i u periodu reprodukcije, mitarenja i njihovog povratka sa zimovališta (proljećna seoba) u skladu sa zakonom kojim se uređuje divljač i lovstvo.

Stubovi i tehničke komponente srednjenaponskih i visokonaponskih vodova, vjetroelektrane, žičare i elektrovodovi moraju se graditi na način da se ptice zaštite od strujnog udara i mehaničkog povređivanja.

Pri izgradnji visokih objekata (vjetrogeneratora, stubova, tornjeva, mostova) primjenjuju se tehničko-tehnološke mjere kako bi se izbjegli negativni uticaji tih objekata na ptice.

Praćenje brojnosti i stanja populacija divljih vrsta ptica
Član 96

Radi očuvanja i zaštite divljih vrsta ptica vrši se praćenje brojnosti i stanja populacije divljih vrsta ptica u skladu sa međunarodnim obavezama.

Na osnovu praćenja brojnosti i stanja populacija divljih vrsta ptica određuju se kategorije divljih ptica i to:
- vrste kojima prijeti istrebljenje;
- vrste koje su osjetljive na konkretne promjene u njihovom staništu;
- vrste koje se smatraju rijetkim zbog male populacije ili ograničene lokalne rasprostranjenosti;
- druge vrste koje zahtijevaju posebnu pažnju zbog posebne prirode njihovog staništa.

Na osnovu rezultata praćenja organ uprave utvrđuje mjere zaštite migratornih vrsta divljih ptica u pogledu njihovog uzgajanja, mijenjanja perja i mjesta za ishranu tokom zime i usputnih stanica na njihovim migratornim putevima, zaštiti močvara, a naročito močvara od međunarodnog značaja, sprječavanje zagađivanja ili propadanja staništa ili bilo kakvo uznemiravanje koje utiče na divlje vrste ptica.

Način praćenja brojnosti i stanja populacije divljih vrsta ptica utvrđuje Ministarstvo.

Izuzeci (derogacije) u odnosu na zaštitu ptica
Član 97

Zabranjene radnje iz člana 98 ovog zakona mogu se dozvoliti u slučaju da ne postoji drugo zadovoljavajuće rješenje, samo na osnovu dozvole Agencije i to radi:
1) zaštite javnog zdravlja i bezbjednosti;
2) zaštite vazdušne bezbjednosti;
3) sprječavanja oštećenja usjeva, stoke, šuma, riba i voda;
4) zaštite biljnog i životinjskog svijeta;
5) istraživanja i podučavanja, obnavljanja populacije, ponovnog uvođenja i uzgajanje koje je neophodno za te svrhe;
6) hvatanja, zadržavanja ili drugih vidova korišćenja nekih vrsta ptica u malom broju primjeraka, pod strogo nadziranim uslovima i na selektivnoj osnovi.

Dozvola iz stava 1 ovog člana može se izdati na osnovu zahtjeva koji sadrži:

1) podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu);
2) način, sredstva ili metode koje će se koristiti;
3) vrste ptica;
4) svrhe i razloge sprovođenja radnji;
5) vremensko trajanje vršenja radnji;
6) način i rokove izvještavanja o primjeni dozvole Agencije.

Zabranjena sredstva za hvatanje, ubijanje I uznemiravanje ptica
Član 98

Zabranjena sredstva za hvatanje, ubijanje i uznemiravanje ptica su:

- lijepak;
- kuke;
- žive ptice koje su slijepe ili osakaćene i koriste se kao mamac;
- odašiljači zvuka koji emituju zvukove dozivanja, boli ili oglašavanja;
- elektro uređaji za sječenje;
- izvori vještačkog svijetla, ogledala, uređaji za osvjetljavanje meta, nišanski uređaji za noćno gađanje koje čine elektronska lupa ili konverter;
- eksplozivi;
- mreže, zamke, otrovni ili anestetički mamci;
- poluautomatsko ili automatsko oružje sa magacinom u koji staje više od dva metka ;
- letjelice;
- motorna vozila;
- čamci čija brzina prelazi pet kilometara na sat, osim motornih čamaca na otvorenom moru, koji se koriste u bezbjedonosne svrhe maksimalne brzine 18 kilometara na sat.

Obilježavanje primjeraka divljih vrsta ptica
Član 99

Obilježavanje primjeraka divljih vrsta ptica koje se drže u zatočeništvu na osnovu dozvole vrši se nožnim prstenovima, krilnim markerima i satelitskim odašiljačima, a ptice po izlegnuću trajno se obilježavaju bešavnim nožnim prstenom sa jedinstvenom oznakom za svakog uzgajivača.

Obilježavanje divljih ptica vrše pravna lica na osnovu dozvole Agencije.

Dozvola iz stava 2 ovog člana izdaje se pravnom licu koje ispunjava uslove u pogledu, kadra i opreme.

Dozvola iz stava 2 ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva koji sadrži:

1) podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište i matični broj);
2) podatke o odgovarajućoj opremi i kadru.

Pravna lica iz stava 2 ovog člana dužna su da dostavljaju Agenciji podatke o obilježenim divljim pticama.

Agencija vodi registar obilježenih divljih ptica.

Bliže uslove iz stava 3 ovog člana, karakteristike sredstava za obilježavanje divljih ptica, način obilježavanja i način vođenja registra obilježenih divljih ptica propisuje Ministarstvo.

Promet i tranzit ugroženih divljih vrsta biljaka i životinja, njihovih djelova i derivata
Član 100

Promet i tranzit ugroženih divljih vrsta biljaka, životinja, njihovih djelova i derivata koje su definisane potvrđenim međunarodnim ugovorima, može se da se vrši na osnovu dozvole Agencije, po prethodno pribavljenom mišljenju Instituta ako se vrši unos divljih vrsta sa mora, u skladu sa zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva koji sadrži:
1) podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu);
2) svrhu prometa;
3) period realizacije radnji zbog kojih se dozvola zahtijeva.

Uz zahtjev iz stava 2 ovog člana prilaže se sljedeća dokumentacija:
1) dokaz da je pravo raspolaganja primjerkom divlje vrste biljke, životinje ili gljive stečeno u skladu sa zakonom ili se radi o uzgojenom primjerku;
2) dokaz o trajnom obilježavanju primjeraka životinje;
3) dozvola, potvrda ili druga isprava o izvozu nadležnog organa zemlje izvoza, u slučaju uvoza.

Dozvola iz stava 1 ovog člana izdaje se samo ako Agencija utvrdi da promet koji se odobrava ne ugrožava divlje populacije biljaka i životinja.

Izdate dozvole iz stava 1 ovog člana Agencija upisuje u registar dozvola.

Tranzit ugroženih divljih vrsta biljaka i životinja preko teritorije Crne Gore može da se vrši na osnovu dozvole o izvozu, odnosno uvozu izdate od nadležnog organa zemlje izvoza, odnosno zemlje uvoza.

Pri prometu i tranzitu žive životinje se moraju prevoziti i čuvati na način kojim se obezbjeđuje sigurnost životinja od povređivanja, oštećenja zdravlja ili nehumanog postupanja.

Agencija ukida dozvole, potvrde i druge isprave ako se:

1) naknadno utvrdi da je odluka o izdavanju dozvole, potvrde ili druge isprave, donijeta na osnovu netačnih podataka, falsifikovanih dokumenata ili isprava na kojima su vršene neovlašćene izmjene;

2) utvrdi da podaci navedeni u dozvolama, potvrdama ili drugim ispravama više ne odražavaju stvarno stanje, odnosno u slučajevima kada se utvrdi da bi upotreba važeće izdate dozvole, potvrde ili druge isprave bilo suprotno odredbama ovog zakona, propisima donijetim na osnovu ovog zakona i potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Bliže uslove za promet i tranzit ugroženih divljih vrsta biljaka i životinja, način postupanja sa životinjama prilikom transporta, kao i sa zaplijenjenim i oduzetim vrstama, sadržaj, izgled i način podnošenja zahtjeva iz stava 2 ovog člana, obrasce dozvola, sadržaj i način podnošenja obavještenja o uvozu i zahtjeva za izdavanje dozvole, izdavanje i obrazac potvrda, sadržaj i način vođenja regista iz stava 5 ovog člana, listu divljih vrsta, njihovih djelova i derivata koji podliježu izdavanju dozvola, potvrda i drugih isprava, kao i za koje je uvoz odnosno izvoz zabranjen, ograničen ili obustavljen način obilježavanja divljih vrsta životinja i pošiljki sa gljivama ili biljkama propisuje Ministarstvo.

Obavještavanje o promjenama i novim okolnostima
Član 101

Pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice dužno je da u roku od najdalje dva dana, obavijesti Agenciju o svim promjenama i novim okolnostima koje utiču ili mogu uticati na validnost dozvole za držanje životinja, a naročito o:
1) uginuću, uništenju ili bijegu primjerka životinjske vrste;
2) gubljenju oznake/čipa/prstena kod obilježenog primjerka divlje vrste životinje;
3) drugim okolnostima koje mogu uticati na izdatu dozvolu.

Prenošenje živih primjeraka ugroženih divljih vrsta životinja
Član 102

Prenošenje primjeraka ugroženih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva s mjesta naznačenog u uvoznoj dozvoli može se vršiti samo na osnovu dozvole Agencije.

Dozvola iz stava 1 ovog člana se može izdati na osnovu zahtjeva koji sadrži:
1) podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu);

2) podaci o porijeklu primjeraka;
3) namjera prenošenja primjeraka;
4) podatke o sredstvima za prenošenje i mjestu na koje će se vršiti prenos i čuvanje primjeraka;
5) vremenski period u kojem se vrši prenošenje.

Dozvola iz stava 1 ovog člana ne izdaje se u slučaju prenošenja žive životinje radi veterinarskog tretmana.

Postupanje sa ugroženim životinjama koje se drže u zatočeništvu bez dozvole
Član 103

Ako se utvrdi da se ugrožene divlje vrste životinja drže u zatočeništvu bez dozvole ili suprotno propisanim uslovima, inspektor će držaocu naložiti da u roku koji se odredi:

- pribavi dozvolu Agencije za zaštitu životne sredine, i/ili
- uskladi uslove držanja sa propisanim standardima.

Ako držalac u ostavljenom roku ne postupi po nalogu, životinje se privremeno oduzimaju, a Agencija odlučuje da se one:

- predaju prihvatilištu do donošenja konačne odluke; ili
- ostave na čuvanje držaocu, uz zabranu raspolaganja.

Agencija donosi odluku iz stava 2 ovog člana u roku od pet dana od dana prijema zahtjeva inspektora.

O trajnom oduzimanju životinja odlučuje nadležni sud u prekršajnom ili krivičnom postupku.

Prihvatilište je dužno da, po nalogu inspektora, preuzme životinje i obezbijedi njihov transport, smještaj, ishranu, zdravstvenu zaštitu, karantin i zbrinjavanje, u skladu sa odlukom Agencije.

Troškove iz stava 5 ovog člana snosi držalac od kojeg su životinje oduzete.

Ako su životinje ostavljene na čuvanje držaocu, on je dužan da im obezbijedi smještaj, ishranu, zdravstvenu zaštitu, karantin i čuvanje, do konačne odluke Agencije.

Agencija donosi odluku o trajnom zbrinjavanju životinja po okončanju sudskog postupka, a može i ranije, uz odobrenje suda.

Uslovi za prihvatilište
Član 104

Prihvatilište za divlje životinje mora da:

1) ima odgovarajuće objekte za bezbjedno držanje divljih vrsta;
2) ima osiguranu veterinarsku njegu za zbrinute divlje životinje;
3) ima osigurano hranjenje životinja u skladu s potrebama svake zbrinute divlje vrste;
4) ima odgovarajući kadar za rad sa divljim životinjama, njihovim oporavkom i/ili vraćanjem u prirodu;
5) ima osnovnu opremu za hvatanje i transport divljih životinja koja se zbrinjavaju;
6) vodi evidencije o zbrinutim divljim životinjama.

Troškove smještanja i zbrinjavanja divljih i alohtonih vrsta životinja snosi lice kojem su primjerci privremeno ili trajno oduzeti, od trenutka privremenog oduzimanja do okončanja sudskog postupka ili konačne odluke Agencije o postupanju sa divljim vrstama životinja.

Trošak zbrinjavanja primeraka divljih i alohtonih vrsta životinja koje su predmet oduzimanja i/ili zbrinjavanja, uključujući i način nadoknade troškova zbrinjavanja, liječenja, njege, angažovanja stručnih lica, transporta, uzorkovanja, analiza, vraćanja u prirodu i neškodljivog uklanjanja propisuje Ministarstvo.

Bliže uslove za rad prihvatilišta za divlje i alohtone vrste životinja, obrazac i sadržinu zahtjeva, dokumentaciju koja se podnosi uz zahtjev, prijem i postupanje sa zbrinutim životinjama, izuzeća, transport, način vođenja evidencije zbrinutih životinja propisuje Ministarstvo, uz

prethodno mišljenje organa državne uprave nadležnog za poslove veterinarstva i dobrobiti životinja.

Zbrinjavanje zaštićenih vrsta životinja u prihvatilištu
Član 105

Nađene, povrijeđene, bolesne, privremeno ili trajno oduzete jedinke zaštićenih i ugroženih životinja se u svrhu privremenog i/ili trajnog zbrinjavanja upućuju u prihvatilište koje osniva Vlada.

Jedinke iz stava 1 ovog člana ne smiju se izlagati javnosti.

Finansiranje izgradnje, održavanja i rada prihvatilišta iz stava 1 ovog člana, obezbjeđuju se iz:

1) budžeta Crne Gore;
2) budžeta jedinice lokalne samouprave;
3) budžeta Fonda za zaštitu životne sredine;
4) budžeta upravljača zaštićenog područja;
5) donacija, kredita i pomoći;
6) drugih izvora u skladu sa zakonom.

U slučaju da se primjerak zaštićene ili ugrožene divlje vrste životinje može vratiti u prirodu, Agencija uz mišljenje organa uprave nadležnog za veterinarske poslove, može odlučiti da u prirodu vrati oduzeti i/ili pronađeni primjerci.

O načinu, uslovima, vremenu i mjestu vraćanja primjerka tih vrsta u prirodu odlučuje Agencija, kao i o potrebi praćenja iste nakon vraćanja.

U slučaju da se životinja ne može vratiti u prirodu u Crnoj Gori ti primjerci se mogu predati stranom pravnom licu u drugoj državi koje je ovlašćeno za čuvanje i držanje životinja.

U slučaju da se primjerak vrste životinje ne može predati stranom pravnom licu u drugoj državi koje je ovlašćeno za čuvanje i držanje životinja, Agencija uz mišljenje organa uprave nadležnog za veterinarske poslove može odlučiti da izvrši eutanaziju takvog trajno oduzetog primjerka.

Postupak eutanazije iz stava 7 ovog člana se izvršava u skladu sa propisom kojim je uređena zaštita dobrobiti životinja.

O postupanju sa privremeno i trajno oduzetim primjercima odlučuje Agencija.

Zabrana prekograničnog prometa divljih vrsta biljaka i/ili životinja
Član 106

Zabranjen je prekogranični promet primjeraka divljih biljaka i/ili životinja vrsta ako se:

1) prekogranični promet, uključujući otpremu, transport i tranzit vrši bez dozvole, potvrde ili druge isprave propisane ovim zakonom, propisima donijetim na osnovu ovog zakona ili potvrđenim međunarodnim ugovorima;

2) vrši suprotno izdatoj dozvoli, potvrdi ili drugoj ispravi, odnosno dozvola, potvrda ili druga isprava koristi za bilo koji drugi primjerak osim za onaj za koji je izdata;

3) koristi dozvola, potvrda ili druga isprava koja je poništena ili čiji je rok važenja istekao;

4) koristi falsifikovana dozvola, potvrda ili druga isprava, uključujući i one na kojima su vršene neovlašćene izmjene;

5) vrši transport živih primjeraka na način suprotan propisima kojim je uređena oblast zaštite dobrobiti životinja.

Prijava prometa primjeraka divljih vrsta
Član 107

Promet primjeraka divljih vrsta iz člana 100 ovog zakona prijavljuje se na graničnom prelazu organu uprave nadležnom za poslove carina, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim

se uređuje način i postupci koji se primjenjuju na robu koja se unosi i iznosi iz carinskog područja Crne Gore.

Promet iz stava 1 ovog člana vrši se preko graničnih prelaza na kojima postoji organizovana veterinarska i fitosanitarna kontrola.

Organ uprave nadležan za poslove carine je dužan da prijavljenu pošiljku iz stava 1 ovog člana pregleda i ovjeri dozvolu iz člana 100 ovog zakona i da ovjerenu kopiju dozvole dostavi Agenciji.

Obaveze organa uprave nadležnog za poslove carine
Član 108

Ako organ uprave nadležan za poslove carina prilikom uvoza, izvoza, unosa, iznosa ili tranzita ne može da odredi da li primjerci divljih vrsta biljaka i/ili životinja pripadaju vrsti čiji uvoz ili izvoz podliježe zabranama ili ograničenjima, može ih privremeno oduzeti i:

1) o trošku carinskog obveznika primaoca/uvoznika, odnosno pošiljaoca/izvoznika robe (u daljem tekstu: carinski obveznik), čuvati ili dati na čuvanje do utvrđivanja statusa vrste čiji uvoz, izvoz, ponovni izvoz ili tranzit podliježe ograničenjima; ili

2) predati na čuvanje carinskom obvezniku do okončanja postupka, uz zabranu raspolaganja.

Organ uprave nadležan za poslove carina će privremeno oduzeti primjerak divlje vrste biljke i/ili životinje za koji u postupku carinske kontrole utvrdi da se uvozi, izvozi, unosi ili iznosi ili da je u tranzitu bez dozvole ili drugih dokumenata, do okončanja postupka.

O privremeno oduzetim primjercima vrsta iz st. 1 i 3 ovog člana, organ uprave nadležan za poslove carina izdaje carinskom obvezniku potvrdu.

Privremeno oduzeti primjerci divljih vrsta biljaka i/ili životinja u skladu sa st. 1 i 3 ovog člana predaju se na čuvanje ovlašćenom pravnom licu ili preduzetniku koji ima dozvolu za držanje divljih vrsta biljaka i/ili životinja ili carinskom obvezniku sa zabranom prava raspolaganja.

Ako se propisana dozvola ili drugi dokumenti ne dostave u roku od mjesec dana nakon privremenog zadržavanja ili u produženom roku koji može iznositi najduže dva mjeseca, organ uprave nadležan za poslove carina donosi rješenje o oduzimanju, a troškove zbrinjavanja snosi prestupnik.

U slučajevima iz st. 2 do 6 ovog člana, organ uprave nadležan za poslove carina dužan je da odmah obavijesti Agenciju, radi evidencije i donošenja odluke o zbrinjavanju oduzetih primjeraka.

Troškove zbrinjavanja (hrana, smještaj, transport i drugo) privremeno zaplijenjenih primjeraka snosi država, osim ako dođe do zaplijene primjerka u skladu sa stavom 6 ovog člana.

U slučaju donošenja rješenja u skladu sa stavom 6 ovog člana, troškove zbrinjavanja (hrana, smještaj, transport i drugo) primjeraka do trenutka donošenja rješenja, snosi carinski obveznik.

IX. OČUVANJE GENETIČKE RAZNOVRSNOSTI

Principi očuvanja genetičke raznovrsnosti
Član 109

Očuvanje genetičke raznovrsnosti i genetičkih resursa divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva sprovodi se u skladu sa principima održivog korišćenja i pravedne raspodjele koristi.

Uzimanje genetičkog resursa iz prirode radi korišćenja ne smije ugrožavati opstanak ekosistema ili populaciju divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva u njihovim staništima.

Pristup i korišćenje genetičkih resursa divljih vrsta iz in situ i ex situ izvora

Član 110

Genetički resursi divljih vrsta iz prirode (in situ) se mogu koristiti na komercijalnoj i nekomercijalnoj osnovi.

Pristup i korišćenje genetičkih resursa divljih vrsta iz prirode u komercijalne svrhe, mogu obavljati pravna lica i preduzetnici koji ispunjavaju uslove u pogledu kadra, prostora i opreme, na osnovu dozvole koju izdaje Agencija.

Pravna lica, preduzetnici i fizička lica mogu sprovoditi istraživanja genetičkih resursa divljih vrsta koje nisu zaštićene u skladu sa ovim zakonom i koje se ne nalaze u zaštićenom prirodnom dobru, u nekomercijalne svrhe, bez dozvole Agencije, međutim, pravna lica, preduzetnici i fizička lica su u obavezi da Agenciji prijave istraživanja deset dana prije njegovog početka.

Ako pravno lice, preduzetnik i fizičko lice iz stava 3 ovog člana utvrdi mogućnost upotrebe genetičkih resursa u komercijalne svrhe, dužna su da bez odlaganja pribave dozvolu iz stava 2 ovog člana.

Pristup i korišćenje genetičkih resursa autohtonih divljih vrsta iz (ex situ) izvora mogu obavljati pravna lica i preduzetnici na osnovu dozvole koju izdaje Agencija.

Na postupak, uslove izdavanja i sadržaj dozvole iz stava 2 ovog člana na odgovarajući način primjenjuju se odredbe kojim je uređen postupak, uslovi izdavanja i sadržaj dozvole za pristup i korišćenje genetičkih resursa iz in situ izvora.

Zahtjev za izdavanje dozvole pristup i korišćenje genetičkih resursa divljih vrsta iz in situ i ex situ izvora

Član 111

Zahtjev za izdavanje dozvole iz člana 112 ovog zakona sadrži:

1) naziv i sjedište, odnosno ime i adresu podnosioca zahtjeva;
2) dokaz o registraciji za obavljanje djelatnosti (za pravna lica);
3) naziv vrste i količina za koji se traži pristup i korišćenje genetičkih resursa;
4) opis planirane aktivnosti prikupljanja i korišćenja genetičkih resursa te opis uticaja prikupljanja na ostale jedinke u populaciji predmetne vrste i uticaja na stanište;
5) podatke o lokaciji obavljanja aktivnosti vezanih za pristup genetičkim resursima i mjestu istraživanja/korišćenja genetičkih resursa; i
6) obrazloženje potrebe za istraživanjem i krajnje svrhe/namjene sprovođenja planirane aktivnosti/istraživanja.

Dozvola za pristup i korišćenje genetičkih resursa

Član 112

Agencija izdaje dozvolu iz člana 112 ovog zakona ako utvrdi da pristup i korišćenje genetičkih resursa neće narušiti ekosistem i ugroziti populaciju divlje vrste i utvrdi uslove kojima se osigurava pravilna raspodjela koristi koja će proizaći iz korišćenja genetičkih resursa.

Pravna lica i preduzetnici kojima je izdata dozvola iz člana 112 ovog zakona dužna su da dostave Agenciji izvještaj o obavljenom pristupu i korišćenju genetičkih resursa do 31. marta tekuće za prethodnu godinu.

Lica iz stava 2 ovog člana mogu ustupiti genetičke resurse trećim licima pod uslovima propisanim dozvolom i o tome su dužna da obavijeste Agenciju.

Dozvola iz člana 114 ovog zakona izdaje se na rok do tri godine.

Dozvola iz člana 114 ovog zakona sadrži:

1) uslove za pristup i korištenje genetičkih resursa;
2) rok obavljanja aktivnosti;
3) obavezu izvještavanja o rezultatima istraživanja i načinu korištenja genetičkih resursa;
4) obavezu izvještavanja o prenosu genetičkih resursa trećim licima.

Ako se dozvola izdaje za pristup genetičkim resursu koji se nalazi u granicama zaštićenog prirodnog dobra, Agencija je dužna da prije izdavanja iste pribavi mišljenje upravljača tim zaštićenim prirodnim dobrom.

Agencija vodi evidenciju izdatih dozvola iz člana 115 ovog zakona i zaključenih ugovora iz člana 118 u papirnoj i elektronskoj formi.

Bliži sadržaj zahtjeva, uslove za pristup i korišćenje genetičkog resursa, način vođenja evidencije o izdatim dozvolama i zaključenim ugovorima, izjava o postupanju sa dužnom pažnjom, uslove za prenos genetičkih resursa na korisnika genetičkih resursa zavisno od komercijalne/nekomercijalne namjene, uslove za prenos genetičkih resursa trećim licima, kao i uslove za pravednu raspodjelu koristi propisuje Ministarstvo.

Ugovor o korišćenju genetičkih resursa i/ili tradicionalnog znanja
Član 113

Agencija i korisnik genetičkih resursa i/ili tradicionalnog znanja kome je izdata dozvola za pristup i korišćenje genetičkog resursa zaključuju ugovor kojim se bliže utvrđuju uslovi za korišćenje genetičkog resursa i uslovi koji se odnose na pravednu raspodjelu koristi koja je nastala na osnovu korišćenja genetičkog resursa.

Obaveze korisnika genetičkog resursa
Član 114

Korisnici genetičkog resursa postupaju sa genetičkim resursima i tradicionalnim znanjem sa dužnom pažnjom.

Kao dokaz o postupanju u skladu sa stavom 1 ovog člana, korisnici genetičkog resursa dužni su da obezbijede, čuvaju i prenose budućim korisnicima tih resursa međunarodno priznati sertifikat o usklađenosti kao i informacije o sadržaju međusobno dogovorenih uslova relevantnih za buduće korisnike genetičkih resursa.

Odredba stava 2 ovog člana ne odnosi se na lica koja pribavljaju genetički resurs iz zbirke koja je upisana u registar zbirki Evropske unije.

U slučaju da međunarodno priznat sertifikat o usklađenosti nije dostupan, korisnici genetičkih resursa dužni su obezbijede podatke o:

1) datumu i mjestu pristupa genetičkom resursu ili tradicionalnom znanju povezanim sa genetičkim resursom;
2) opisu genetičkog resursa ili tradicionalnog znanja povezanog sa korišćenjem genetičkog resursa;
3) izvoru iz kojeg je direktno dobijen genetički resurs ili tradicionalno znanje povezano sa genetičkim resursom, kao i budućim korisnicima genetičkog resursa i tradicionalnog znanja povezanog sa genetičkim resursom;
4) postojanju ili nepostojanju prava i obaveza u vezi sa pristupom i pravednom podjelom dobiti, uključujući prava i obaveze u vezi sa budućim primjenama i komercijalizacijom;
5) dozvoli za pristup i korišćenje, gdje je primjenjivo;
6) uzajamno dogovorenim uslovima, uključujući mogućnosti pravedne podjele dobiti, prema potrebi.

Kada su informacije kojima raspolažu nepotpune ili ako postoje nepouzdanosti o zakonitosti pristupa ili korišćenja, korisnici genetičkih resursa pribavljaju dozvolu za pristup ili jednako vrijedni dokument i uspostavljaju uzajamno dogovorene uslove korišćenja ili prekidaju korišćenje tih resursa.

Korisnici genetičkih resursa su dužni da čuvaju informacije koje su relevantne za pristup i pravednu raspodjelu koristi 20 godina nakon isteka perioda korišćenja.

Zbirka genetičkih resursa
Član 115

Genetički resursi divljih vrsta čuvaju se u zbirkama.

Zbirku iz stava 1 ovog člana može da osnuje pravno lice koje ispunjava uslove u pogledu kadra, prostora i opreme, na osnovu dozvole koju izdaje Agencija.

Dozvola iz stava 2 ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva koji sadrži:

1) podatke o podnosiocu zahtjeva (naziv, sjedište, matični broj, odnosno ime i adresu);
2) podatke o vrsti i količini materijala koji će se sakupljati;
3) opis metodologije čuvanja i skladištenja genetičkih resursa;
4) plan rada za obavljanje poslova zbog kojih se dozvola izdaje;
5) lokalitet na kojem će se vršiti istraživanje ili sakupljanje.

Uz zahtjev iz stava 4 ovog člana podnosi se:

1) dozvola za naučna i obrazovna istraživanja iz člana 90 stav 3 ovog zakona;
2) dokaz o ispunjenosti uslova iz stava 2 ovog člana;
3) drugi dokazi od značaja za dobijanje dozvole.

Agencija vodi evidenciju izdatih dozvola u elektronskoj formi i javno je dostupna.

Bliže uslove iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo, uz prethodnu saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove šumarstva.

Praćenje korišćenja genetičkih resursa
Član 116

Nadležni organi za praćenje korišćenja genetičkih resursa, tradicionalnog znanja, i pravične raspodjele koristi, u okviru svojih nadležnosti su:

1) Agencija;
2) organ državne uprave nadležan za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede;
3) organ drzavne uprave nadležan za poslove zdravlja;
4) organ uprave nadležan za poslove bezbijednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove;
5) organ uprave nadležan za poslove autorskih i srodnih prava; i
6) organi državne uprave nadležan za poslove inspekcije u oblasti ekologije, veterine, šumarstva, lovstva i zaštite bilja; javnog zdravlja, morskog ribarstva i marikulture, slatkovodnog ribarstva, za intelektulanu svojinu.

Organi iz stava 1 ovog člana u okviru svoje nadležnosti vrše funkciju kontrolnih tačaka na način da prikupljaju ili primaju relevantne informacije koje se tiču:

1) izdatih dozvola za pristup i korišćenje genetičkih resursa,
2) porijekla genetičkih resursa,
3) zaključenih ugovora o korišćenju genetičkih resursa,

Organi iz stava 1 tač. 1 do 6 ovog člana dužni su da prijave nadležnoj inspekciji svako odstupanje od propisanih uslova za pristup i korišćenje genetičkih resursa propisanih ovim zakonom kao i međusobno dogovorenih uslova.

X. PRAĆENJE STANJA PRIRODE

Monitoring
Član 117

Stanje prirode prati se na osnovu šestogodišnjeg plana monitoringa (u daljem tekstu: plan monitoringa) koji donosi Vlada.

Plan monitoringa priprema Agencija.

Plan monitoringa iz stava 1 ovog člana naročito sadrži: način praćenja i ocjene stanja očuvanosti određenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva uključujući ptice, njihovih staništa i stanišnih tipova i zaštićenih prirodnih dobara.

Monitoring sprovodi Agencija.

Izuzetno od stava 4 ovog člana, monitoring u zaštićenim prirodnim dobrima sprovodi upravljač tog zaštićenog prirodnog dobra ukoliko ispunjava uslove u pogledu kadra i opreme koje propisuje Ministarstvo.

Za pojedine poslove iz plana monitoringa Agencija može angažovati pravna i fizička lica koja ispunjavaju uslove u pogledu kadra i opreme.

Ispunjenost uslova iz st. 4 i 5 ovog člana utvrđuje Agencija.

Sredstva za sprovođenje plana monitoringa obezbjeđuju se iz Budžeta.

Bliži sadržaj plana monitoringa i uslove iz st. 4 i 5 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Izvještavanje
Član 118

Izvještaj o sprovođenju plana monitoringa sačinjava Agencija na osnovu podataka prikupljenih sprovođenjem tog plana.

Sadržaj izvještaja određuje se prema uputima Evropske komisije.

Agencija, nakon isteka Plana monitoringa, naredne godine dostavlja izvještaj iz stava 1 ovog člana Evropskoj komisiji i objavljuje na sajtu Ministarstva i sajtu Agencije.

XI. PRISTUP INFORMACIJAMA I PROMOVISANJE ZAŠTITE PRIRODE

Dostavljanje podataka o stanju prirode
Član 119

Ministarstvo, Agencija, nadležni organi lokalne uprave i upravljači dužni su da na zahtjev zainteresovanih pravnih i fizičkih lica, dostavljaju podatke o stanju i zaštiti prirode, osim podataka koji se smatraju tajnim u skladu sa zakonom.

Podaci iz stava 1 ovog člana dostavljaju se podnosiocu zahtjeva u skladu sa zakonom.

Podaci o zaštićenim prirodnim dobrima, divljim vrstama i drugim podacima o biodiverzitetu koje vodi Agencija moraju biti javni.

Dan zaštite prirode
Član 120

Dan zaštite prirode obilježava se svake godine 20. septembra na državnog praznika - Dan Ekološke države.

XII. FINANSIRANJE ZAŠTITE PRIRODE

Obezbjeđenje sredstava za zaštitu prirode
Član 121

Sredstva za zaštitu prirode obezbjeđuju se:

1) iz Budžeta za zaštitu i očuvanje zaštićenih prirodnih dobara koje proglašava Skupština i Vlada:

- sprovođenje mjera utvrđenih planom upravljanja;
- isplatu naknade vlasnicima nepokretnosti za ograničenja svojinskih prava u zaštićenim prirodnim dobrima;
- druge namjene utvrđene ovim zakonom;

2) iz budžeta jedinice lokalne samouprave za zaštitu prirodnih dobara koje proglašava jedinica lokalne samouprave:

- sprovođenje mjera zaštite utvrđenih planom upravljanja;

- isplatu naknade vlasnicima nepokretnosti za ograničenja svojinskih prava u zaštićenim prirodnim dobrima;
- druge namjene utvrđene ovim zakonom;

3) iz budžeta jedinica lokalnih samouprava za zaštitu parka prirode od nacionalnog značaja, spomenika prirode i predjela izuzetnih odlika koji obuhvataju teritoriju više jedinica lokalne samouprave:
- sprovođenje mjera zaštite utvrđenih planom upravljanja;
- isplatu naknade vlasnicima nepokretnosti za ograničenja svojinskih prava u zaštićenim prirodnim dobrima;
- druge namjene utvrđene ovim zakonom;

4) iz budžeta upravljača morskim dobrom za zaštićena prirodna dobra koja se djelimično ili u potpunosti nalaze u zoni morskog dobra:
- sprovođenje mjera zaštite utvrđenih planom upravljanja koji donosi upravljač morskog dobra;
- isplatu naknade vlasnicima nepokretnosti za ograničenja svojinskih prava zaštićenom prirodnom dobru kojim upravlja upravljač morskog dobra;
- druge namjene utvrđene ovim zakonom;

5) iz donacija, projekata i drugih izvora u skladu sa zakonom.

XIII. NADZOR

Upravni nadzor
Član 122

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši Ministarstvo i nadležni organi lokalne uprave, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Nadzor nad radom upravljača zaštićenih prirodnih dobara vrši Ministarstvo, odnosno nadležni organ lokalne uprave.

Inspekcijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrše nadležne inspekcije za vršenje nadzora nad sljedećim oblastima: ekologija; tržište; turizam; zdravstveno-sanitarna; šumarstvo, lovstvo i zaštita bilja; vode; geodezija; geologija, rudarstvo i ugljovodonici, kulturna dobara, kulturne baštine i arhivska djelatnost; urbanizam igrađevinstvo; sigurnost plovidbe; zaštita prostora i komunalna djelatnostu u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor.

Prava i dužnosti ekološkog inspektora
Član 123

U vršenju poslova inspekcijskog nadzora ekološki inspektor kontroliše naročito:
- korišćenje i upotrebu zaštićenih prirodnih dobara i drugih djelova prirode;
- da li su za strategije, prostorne planove, programe/planove postavljanja objekata privremenog karaktera, planove i programe upravljanja i korišćenja prirodnih resursa (rudarstvo, energetika, saobraćaj, pomorstvo, vodoprivreda, poljoprivreda, šumarstvo, lovstvo, ribarstvo, turizam i druge djelatnosti koje mogu imati uticaja na prirodu), strateške planove razvoja i programe pribavljen akt o smjernicama i uslovima zaštite prirode;
- da li postoji akt o usklađenosti prije navedenih akata sa izdatim smjernicama i uslovima zaštite prirode;
- da li se zaštićenim područjima upravlja u skladu sa planom upravljanja zaštićenog područja i na osnovu dozvola izdatih u skladu sa ovim zakonom;
- da li se radnje, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenim područjima obavljaju na osnovu dozvole i u skladu sa uslovima propisanim dozvolom;
- da li se ne pristupilo donošenju plana ili programa odnosno realizaciji projekta, koji se odnose na područja ekološke mreže, bez saglasnosti na studiju;

- sprovođenje kompenzatornih mjera definisanih u postupku utvrđivanja preovladavajućeg javnog interesa;
- da li upravljač zaštićenog prirodnog dobra izvršava obaveze utvrđene ovim zakonom i aktom o zaštiti;
- da li se radnje i aktivnosti u speleološkom objektu obavljaju uz dozvolu organa uprave i u skladu sa uslovima datim u dozvoli;
- da li se korišćenje zaštićenih geoloških i paleontoloških objekata (fosili, minerali, kristali, pećinski nakit i dr) obavlja u skladu sa dozvolom Agencije;
- da li se branje, sakupljanje i korišćenje divljih biljaka i gljiva, odnosno hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja vrši u skladu sa dozvolom Agencije;
- da li se naučna i obrazovna istraživanja u zaštićenim prirodnim dobrima i na zaštićenim vrstama, obavljaju uz dozvolu Agencije i u skladu sa izdatom dozvolom;
- da li se prenošenje živih primjeraka divljih vrsta životinja unutar teritorije Crne Gore vrši uz dozvolu Agencije i u skladu sa uslovima datim u dozvoli;
- da li se držanje divlje vrsta životinja vrši na osnovu dozvole i u skladu sa uslovima datim u dozvoli;
- da li se obilježavanje divljih vrsta ptica vrši uz dozvolu Agencije i u skladu sa izdatim uslovima propisanim dozvolom;
- da li se oduzete vrste biljaka, životinja ili gljiva čuvaju na propisan način;
- da li nosilac dozvole za držanje divlje vrste životinje u zatočeništvu obavještava Agenciju o svim promjenama i novim okolnostima koje utiču ili mogu uticati na validnost dozvole,
- da li se promet u komercijalne svrhe divljim vrstama biljaka, životinja i gljiva vrši uz dozvolu organa uprave i u skladu sa uslovima datim u dozvoli;
- da li se postupanje sa pticama vrši na osnovu dozvole i uslova propisanih dozvolom;
- da li se postupanje sa divljim vrstama biljaka, životinja ili gljiva vrši u skladu sa zakonom i na osnovu dozvole Agencije;
- da li se zaštićene divlje vrste životinja, biljaka i gljiva koje se drže u zatočeništvu, uzgajaju i stavljaju u promet, odnosno prodaju i kupuju uz dozvolu Agencije,
- da li se pristup i korišćenje genetičkog resursa divljih vrsta iz prirode (in situ) u komercijalne svrhe, obavlja na osnovu dozvole i uslova propisanih dozvolom;
- da li je korisnik, ukoliko je utvrdio mogućnost upotrebe genetičkog resursa u komercijalne svrhe, bez odlaganja pribavio dozvolu;
- da li se pristup i korišćenje genetičkog resursa autohtonih divljih vrsta iz ex situ izvora obavlja na osnovu dozvole i uslova propisanih dozvolom;
- da li su lica koja su ustupila genetički resurs trećim licima pod uslovima propisanim dozvolom, o tome obavijestila Agenciju;
- da li korisnici čuvaju informacije koje su relevantne za pristup i pravednu podjelu dobiti 20 godina nakon isteka perioda korištenja;
- da li zbirka ispunjava uslove u pogledu kadra, prostora i opreme propisane dozvole Agencije.

Ovlašćenja ekološkog inspektora
Član 124

U vršenju inspekcijskog nadzora ekološki inspektor je obavezan da, kada utvrdi da je povrijeđen zakon ili drugi propis, preduzme sljedeće upravne mjere i radnje:
- zabrani korišćenje i upotrebu zaštićenih prirodnih dobara i drugih djelova prirode bez dozvole ili protivno uslovima datim u dozvoli;
- naredi pribavljanje smjernica i uslova za zaštitu životne sredine
- naredi pribavljanje akta o usklađenosti prije navedenog akta sa izdatim smjernicama i uslovima zaštite prirode;

- zabrani vršenje radnje, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenim prirodnim dobrima koje se vrše bez dozvole Agencije;
- naredi pribavljanje dozvole za vršenje radnji, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenim prirodnim dobrima od Agencije;
- naredi sprovođenje kompenzatornih mjera definisanih u postupku utvrđivanja preovladavajućeg javnog interesa;
- naredi sprovođenje planova upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima u dijelu koji se odnosi na mjere i uslove zaštite prirode definisane programima upravljanja;
- naredi upravljaču zaštićenog prirodnog dobra izvršenje obaveza utvrđenih ovim zakonom, aktom o proglašavanju zaštićenog prirodnog dobra, ili Zakonom o nacionalnim parkovima;
- zabrani obavljanje radnji i aktivnosti u speleološkom objektu ako se obavljaju bez dozvole Agencije ili suprotno uslovima datim u dozvoli;
- naredi za obavljanje radnji i aktivnosti u speleološkom objektu pribavljanje dozvole Agencije;
- zabrani korišćenje zaštićenih geoloških i paleontoloških objekata (fosili, minerali, kristali, pećinski nakit i dr.) bez dozvole Agencije;
- naredi pribavljanje dozvole za korišćenje zaštićenih geoloških i paleontoloških objekata (fosili, minerali, kristali, pećinski nakit i dr.);
- naredi nosiocu dozvole da dostavi izvještaj o obavljenom istraživanju za geološke i paleontološke objekte, sa podacima o stanju nalazišta, mogućoj ugroženosti nalazišta i o potrebnim dodatnim istraživanjima i dodatnim mjerama zaštite;
- zabrani branje, sakupljanje i korišćenje divljih biljaka i gljiva, odnosno hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja bez dozvole Agencije;
- naredi pribavljanje dozvole za branje, sakupljanje i korišćenje divljih biljaka i gljiva, odnosno hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja izuzev hvatanja i ubijanja u skladu sa propisima kojima je uređeno lovstvo;
- zabrani naučna i obrazovna istraživanja u zaštićenimprirodnim dobrima i na zaštićenim vrstama, ukoliko se obavljaju bez dozvole Agencije ili suprotno uslovima datim u dozvoli;
- naredi pribavljanje dozvole za naučna i obrazovna istraživanja u zaštićenim prirodnim dobrima i na zaštićenim vrstama, ukoliko se obavljaju bez dozvole Agencije;
- zabrani prenošenje živih primjeraka divljih vrsta životinja unutar teritorije Crne Gore ukoliko se vrši bez dozvole Agencije ili suprotno uslovima datim u dozvoli;
- zabrani obilježavanje divljih vrsta ptica ako se vrši bez dozvole Agencije ili suprotno uslovima datim u dozvoli;
- naredi pribavljanje dozvole za obilježavanje divljih vrsta životinja i ptica ako se vrši bez dozvole Agencije;
- oduzme divlje, zaštićene i egzotične vrste u koliko za njih ne posjeduje dozvolu Agencije, te iste preda na čuvanje prihvatilištu.
- naredi pribavljanje dozvole za držanje divlje, zaštićene i egzotične vrste ukoliko se drže bez dozvole Agencije;
- naredi da nosilac dozvole za držanje divlje vrste životinje u zatočeništvu, obavijesti Agenciju o svim promjenama i novim okolnostima koje utiču ili mogu uticati na validnost dozvole;
- zabrani uzgoj divljih vrsta životinja koji se vrši bez dozvole Agencije;
- zabrani promet u komercijalne svrhe divljim vrstama biljaka, životinja i gljiva ako se vrši bez dozvole Agencije ili suprotno uslovima datim u dozvoli;
- naredi pribavljanje dozvole za promet u komercijalne svrhe divljim vrstama biljaka, životinja i gljiva ako se vrši bez dozvole Agencije;
- zabrani izvršenje radnji suprotno odredbama ovog zakona, u cilju zaštite divljih vrsta biljaka, životinja ili gljiva, ukoliko se vrše bez dozvole Agencije ili suprotno uslovima datim u dozvoli;

- zabrani držanje u zatočeništvu, uzgajanje i stavljanje u promet, odnosno prodaju i kupovinu zaštićenih vrsta životinja, biljaka i gljiva, bez dozvole Agencije;
- zabrani promet pojedinih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, bez dozvole Agencije;
- zabrani promet zaštićenih vrsta biljaka, životinja i gljiva, njihovih djelova i derivata;
- zabrani izvoz zaštićenih geoloških i paleontoloških objekata, bez dozvole Agencije;
- zabrani unošenje i reeksport alohtonih vrsta bez dozvole Agencije;
- zabrani ponovno unošenje autohtonih vrsta vrsta biljaka, životinja i gljiva i njihovih uzgojnih primjeraka u ekosisteme, bez dozvole Agencije;
- zabrani pristup i korišćenje genetičkog resursa divljih vrsta iz prirode (in situ) u komercijalne svrhe, bez dozvole i suprotno uslovima propisanih dozvolom;
- zabrani upotrebu genetičkog resursa u komercijalne svrhe, ukoliko nije pribavljena dozvola;
- zabrani pristup i korišćenje genetičkog resursa autohtonih divljih vrsta iz ex situ izvora bez dozvole i suprotno uslovima propisanih dozvolom;
- naredi obavještavanje Agencije o ustupanju genetičkog resursa trećim licima;
- zabrani upotrebu zbirke ukoliko ne ispunjava uslove u pogledu kadra, prostora i opreme.

Ovlašćenja carinskog organa
Član 125

U vršenju poslova carinski organ je dužan da kontroliše da li se uz dozvolu Agencije vrši:
- promet pojedinih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, njihovih djelova i derivata;
- izvoz zaštićenih geoloških i paleontoloških objekata;
- unošenje i reeksport alohtonih vrsta.

Služba zaštite
Član 126

Upravljač je dužan da organizuje službu zaštite radi čuvanja zaštićenog prirodnog dobra.

Službu zaštite vrše čuvari zaštićenog prirodnog dobra (u daljem tekstu: zaštitari), koji ispunjavaju uslove utvrđene zakonom kojim se uređuje zaštita lica i imovine.

Zaštitar je dužan da vrši dužnost u službenom odijelu, ima identifikacionu oznaku i može nositi oružje, u skladu sa zakonom.

Identifikacionu oznaku iz stava 3 ovog člana izdaje organ uprave nadležan za poslove policije u skladu sa posebnim zakonom kojim se uređuje zaštita lica i imovine.

Prava i dužnosti zaštitara
Član 127

Kada zaštitar, u vršenju službe, utvrdi da je učinjena povreda pravila unutrašnjeg reda i kršenja režima zaštite ovlašćen je i dužan da:
- utvrdi identitet lica koje zatekne u zaštićenom prirodnom dobru;
- daje upozorenja ili izdaje naređenja u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita lica i imovine;
- izvrši pregled lica, svih vrsta vozila, plovila, stvari i tovara;
- zadrži lice zatečeno u izvršenju krivičnog djela u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita lica i imovine;
- obezbijedi mjesto događaja u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita lica i imovine;
- lice koje vrši poslove zaštite može privremeno oduzeti oružje ili predmete pogodne za napad odnosno predmete koji mogu poslužiti kao dokaz u krivičnom ili prekršajnom postupku;
- upotrijebi sredstva prinude u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita lica i imovine;
- obavijesti organ uprave nadležan za poslove inspekcijskog nadzora;

- lice bez ličnih isprava, zatečeno u vršenju prekršaja ili krivičnog djela, odmah preda ili obavijesti nadležni organ za poslove policije;
-
- zatraži uspostavljanje prethodnog stanja, odnosno naredi mjere za sprječavanje i uklanjanje štetnih posljedica;
- sarađuje sa vlasnicima i korisnicima prava na nekretninama u zaštićenom prirodnom dobru u cilju zaštite prirode;
- pruža pomoć posjetiocima zaštićenog prirodnog dobra i lokalnom stanovništvu.

Predmete iz stava 1 alineja 6 ovog člana lice koje vrši poslove zaštite će predati policijskom službeniku odmah po njegovom dolasku na mjesto događaja.

U vršenju službe zaštitar je dužan da pokaže identifikacionu oznaku.

XV. KAZNENE ODREDBE

Član 128

Novčanom kaznom u iznosu od 2.000 eura do 40.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice, ako:

1) prouzrokuje trajno narušavanje biološke raznovrsnosti (član 15 stav 1);
2) pali vegetaciju u cilju krčenja i čišćenja zelenih površina (član 15 stav 2);
3) ne pribavi akt o uslovima i smjernicama zaštite prirode od Agencije prije početka izrade dokumenata iz člana 17 stava 1 ovog zakona (član 16 stav 2);
4) ne pribavi mišljenje Agencije da li su dokumenta iz člana 16 stav 1 ovog zakona usklađena sa aktom o uslovima i smjernicama zaštite prirode (član 16 stav 8);
5) vrši posjećivanje strogog rezervata prirode u cilju obrazovanja bez odobrenja upravljača, odnosno u skladu sa ovim zakonom (član 22 stav 2)
6) vrši posjećivanje posebnog rezervata prirode radi obrazovanja i turizma bez odobrenja upravljača (član 24 stav 3)
7) vrši radnje, aktivnosti i djelatnosti u zaštićenim područjima, odnosno područjima za koja je donijeta odluka o preventivnoj zaštiti, za koje se ne izrađuje procjena uticaja na životnu sredinu u skladu posebnim zakonom, i koje nijesu utvrđene planom upravljanja ili godišnjim programom upravljanja, bez saglasnosti Agencije (član 46 stav 1);
8) ne pribavi mišljenje upravljača zaštićenog područja prije izdavanja saglasnosti iz člana 46 stav 1 (član 46 stav 6);
9) ne dostavi izdatu saglasnost iz člana 46 stav 1 upravljaču zaštićenog područja odmah po izdavanju (član 46 stav 8);
10) ne podnese Agenciji zahtjev za davanje saglasnosti na studiju o ocjeni prihvatljivosti za planove i programe za koje se ne sprovodi postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu, odnosno za projekte za koje se ne sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu (član 53 stav 1);
11) pristupi donošenju plana ili programa odnosno realizaciji projekta koji se odnosi na područje ekološke mreže, bez saglasnosti Agencije odnosno organa lokalne uprave nadležnog za poslove zaštite životne sredine na studiju (član 58 stav 4)
12) ne obavijesti organ nadležan za izdavanje građevinske dozvole o odbijanju davanja saglasnosti na studiju o ocjeni prihvatljivosti (član 58 stav 7);
13) o saglasnosti iz st. 2 i 3 ovog člana ne obavijesti javnost, putem elektronskih medija (član 58 stav 8);
14) ne sprovede kompenzatorne mjere iz člana 60 stav 2 ovog zakona prije realizacije plana i programa odnosno projekta za koje se utvrdi preovladavajući javni interes (član 60 st. 1 i 3);

15) ne donese godišnji program upravljanja i akt o unutrašnjem redu, osim ako se radi o upravljaču pojedinačne zaštićene divlje vrste biljaka koje su proglašene za zaštićeno prirodno dobro (član 62 stav 1 alineja 2);
16) ne obezbijedi službu zaštite i stručnu službu, osim ako se radi o upravljaču pojedinačne zaštićene divlje vrste biljaka koje su proglašene za zaštićeno prirodno dobro (član 62 stav 1 alineja 3);
17) ne donese finansijski plan zaštite i razvoja područja, osim ako se radi o upravljaču pojedinačne zaštićene divlje vrste biljaka koje su proglašene za zaštićeno prirodno dobro (član 62 stav 1 alineja 4);
18) ne donese godišnji plan razvoja i obuke kadrova, osim ako se radi o upravljaču pojedinačne zaštićene divlje vrste biljaka koje su proglašene za zaštićeno prirodno dobro (član 62 stav 1 alineja 5);
19) ne obezbijedi sprovođenje mjera zaštite prirode u skladu sa ciljevima zaštite, zonama i režimima zaštite (član 62 stav 1 alineja 6);
20) ne čuva, ne unaprjeđuje i ne promoviše zaštićeno područje i/ili područja ekološke mreže (član 62 stav 1 alineja 7);
21) ne obilježi zaštićeno područje i/ili područje ekološke mreže (član 62 stav 1 alineja 8);
22) ne osigura/obezbijedi nesmetano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže (član 62 stav 1 alineja 9);
23) ne vrši monitoring u zaštićenom prirodnom dobru i ne dostavlja podatke Agenciji (član 62 stav 1 alineja 10);
24) ne dostavi godišnji izvještaj Ministarstvu odnosno nadležnom organu lokalne uprave o realizaciji godišnjeg programa upravljanja, sprovedenim mjerama, finansijskim sredstvima utrošenim za sprovođenje mjera (član 62 stav 1 alineja 11);
25) ne pripremi plan upravljanja zaštićenim prirodnim dobrom i na isti ne pribavi saglasnost Agencije (član 65 stav 5);
26) za novo zaštićeno područje ne donese plan upravljanja u roku od 18 mjeseci od dana proglašavanja tog zaštićenog područja (član 65 stav 7);
27) prije dostavljanja prijedloga plana upravljanja nacionalnim parkom Vladi, na isti ne pribavi saglasnost Ministarstva i Agencije (član 66 stav 2);
28) ne donese plan upravljanja za zaštićeno područje koje se djelimično ili potpuno nalazi u zoni morskog dobra, izuzev nacionalnog parka, i na isti ne pribavi saglasnost Ministarstva (član 66 stav 3);
29) ne donese plan upravljanja za park prirode (od lokalnog značaja), spomenik prirode i predio izuzetnih odlika uz prethodnu saglasnost Ministartsva (član 66 stav 4);
30) ne izradi i ne donese godišnji program upravljanja uz saglasnost Ministarstva, odnosno nadležnog organa lokalne uprave i uz prethodno mišljenje Agencije (član 68 stav 1);
31) ne dostavi godišnji program upravljanja Ministarstvu, odnosno nadležnom organu lokalne uprave do 15 novembra tekuće godine za narednu (član 68 stav 2);
32) ne dostavi izvještaj o realizaciji plana upravljanja do 31. maja naredne godine od isteka perioda trajanja plana upravljanja Ministarstvu, odnosno nadležnom organu lokalne uprave. (član 69 stav 1);
33) ne dostavi izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja Ministarstvu, odnosno nadležnom organu lokalne uprave i Agenciji do 1. marta tekuće za prethodnu godinu (član 70 stav 1);
34) ne dostavi informaciju o stepenu realizacije aktivnosti po indikatorima i drugim elementima od značaja za razumijevanje uspješnosti upravljanja zaštićenim područjem na teritoriji jedinice lokalne samouprave do 1. aprila tekuće za prethodnu godinu" (član 70 stav 2);
35) ne donese privremeni program za nova zaštićena područja upravljanja u roku od 6 mjeseci od dana proglašavanja tog zaštićenog područja, uz prethodnu saglasnost Ministarstva, odnosno organa lokalne uprave i uz prethodno mišljenje Agencije (član 71 stav 1);

36) ne preduzme mjere i radnje za sprječavanje nastanka štete koju mogu da pričine divlje vrste životinja (član 76 stav 1);
37) o otkriću speleološkog objekta ne obavijesti Agenciju u roku od 8 dana od dana otkrića (član 80 stav 4);
38) u speleološkim objektima i njihovoj okolini zagađuje vodotoke i izvore ispuštanjem i unošenjem otrovnih materija i/ili odlaže uginule životinje i/ili odlaže čvrsti otpad i/ili uništava, oštećuje i odnosi djelove pećinskog nakita, pećinskih sedimenata i fosilnih ostataka i/ili uništava i odnosi primjerke faune i flore i narušava njihove stanišne uslove i/ili uznemirava faunu, posebno slijepe miševe i/ili izvodi građevinske radove koji mogu prouzrokovati značajne nepovoljne i trajne promjene geomorfoloških i hidroloških obilježja i/ili kopa i buši, osim u cilju istraživanja i zaštite objekta i/ili proizvodi buku preko 30 Leq (dBA) i/ili pali vatru ili koristiti druge materije čijim sagorijevanjem nastaje dim (član 81 stav 1);
39) bez dozvole Agencije u speleološkom objektu vrši: organizovano posjećivanje, korišćenje ili uređenje speleološkog objekta ili njegovog dijela i/ili otvaranje ili zatvaranje ulaza, odnosno izlaza speleološkog objekta postavljanjem vrata sa rešetkama na ulazu pri čemu razmak između rešetki nije dovoljan za neometano kretanje slijepih miševa i ptica i/ili izgradnju, obnovu ili sanaciju podzemnog objekta i/ili obavljanje naučnih i stručnih istraživanja i/ili ronjenje i/ili snimanje filmova ili fotografisanje i/ili radnje koje utiču na primarne osobine, uslove i prirodnu floru ili faunu u speleološkom objektu ili njegovom nadzemlju (član 81 stav 2);
40) ne obavijesti Agenciju o datumu početka istraživanja (član 82 stav 5);
41) ne dostavi Agenciji podatke o rezultatima naučnih i stručnih istraživanja, u roku od tri mjeseca od dana završetka istraživanja (član 82 stav 6);
42) ugrozi ili ošteti speleološki objekat, zatrpa ulaz ili spriječi njegovo korišćenje (član 82 stav 7);
43) ne omogući pristup i razgledavanje speleološkog objekta u skladu sa dozvolom Agencije (član 82 stav 8);
44) vrši sakupljanje i uništavanje zaštićenih geoloških i paleontoloških objekata i ugrožava njihova nalazišta (član 84 stav 2);
45) uzima iz prirode zaštićene geološke i paleontološke objekte na zaštićenom nalazištu ili ležištu mineralnih sirovina (član 85 stav 1);
46) vrši izvoz geoloških i paleontoloških objekata koji su proglašeni zaštićenim (član 85 stav 2).
47) ne vrati geološki i paleontološki objekat u Crnu Goru, u roku od šest mjeseci od završetka istraživanja i/ili ne dostavi izvještaj o obavljenom istraživanju sa podacima o stanju nalazišta, mogućoj ugroženosti nalazišta i o potrebnim dodatnim istraživanjima i dodatnim mjerama zaštite Ministarstvu, Agenciji, organu uprave nadležnom za inspekcijske poslove i pravnom licu nadležnom za poslove prikupljanja i čuvanja prirodnjačkog materijala, najkasnije u roku od 30 dana od dana završetka istraživanja (član 85 st. 4 i 5);
48) vrši istrijeblivanje autohtone divlje vrste biljaka, životinja i/ili gljiva" (član 87 stav 2)
49) vrši namjerno uznemiravanje i ubijanje primjeraka divljih vrsta životinja, osim lova u skladu sa zakonom kojim se uređuje divljač i lovstvo i odredbama o istraživanju u skladu sa ovim zakonom." (član 87 stav 3)
50) bere, sakuplja i koristi zaštićene divlje vrste biljaka i gljiva, odnosno hvata i ubija zaštićene divlje vrste životinja radi stavljanja u promet u komercijalne svrhe bez dozvole Agencije (član 88 stav 1);
51) vrši naučna i obrazovna istraživanja u zaštićenim područjima odnosno područjima ekološke mreže i na zaštićenim vrstama biljaka, životinja i gljiva, bez dozvole Agencije (član 89 stav 1);
52) ne obavijesti Agenciju i upravljača zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže o tačnom datumu početka istraživanja koja vrši na osnovu dozvole za naučna i obrazovna istraživanja (član 89 stav 8);
53) ne dostavi Agenciji i upravljaču zaštićenog područja podatke o rezultatima naučnog i obrazovnog istraživanja, u roku od mjesec dana od dana dobijanja rezultata istraživanja (član 89 stav 9);

54) ne dostavi holotip pravnom licu nadležnom za poslove prikupljanja i čuvanja prirodnjačkog materijala, ukoliko se prilikom istraživanja iz člana 89 stav 7 ovog zakona utvrdi postojanje nove vrste za nauku (član 89 stav 10);
55) upotrebljava sredstava za hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja kojima se uznemiravaju njihove populacije i ugrožavaju njihova staništa i koje mogu prouzrokovati njihovo lokalno nestajanje (član 90 stav 1);
56) koristi metode za široko i neselektivno hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja (član 90 stav 2).
57) koristi zabranjena sredstva iz člana 91 stav 3 ovogzakona za hvatanje, ubijanje i uznemiravanje sisara i riba (član 90 stav 3);
58) koristi zabranjena sredstva iz člana 90 stava 4 za hvatanje, ubijanje i uznemiravanje ptica (član 90 stav 4);
59) ponovno unosi nestale autohtone divlje vrste biljaka, životinja i gljiva i njihovih uzgojnih primjeraka u ekosisteme, bez dozvole Agencije (član 92 stav 1);
60) prenosi žive primjerke divljih vrsta životinja unutar Crne Gore bez dozvole Agencije (član 94 stav 1);
61) ne obilježi primjerke divljih vrsta životinja koje drži u zatočeništvu ili ih koristi u naučno istraživačke svrhe, osim beskičmenjaka, vodozemaca i riba (član 95 stav 1);
62) u roku od 15 dana od dana obilježavanja životinje, u pisanom obliku, ne obavijesti Agenciju o oznaci mikročipa (član 95 stav 5);
63) u roku od 15 dana od obilježavanja divljih vrsta životinja u naučno istraživačke svrhe, a za potrebe telemetrijskog praćenja satelitskim odašiljačima o tome ne obavijesti Agenciju (član 95 stav 7);
64) obilježava divlje ptice bez dozvole Agencije (član 96 stav 2);
65) o obilježenim divljim pticama ne dostavi Agenciji podatke (član 96 stav 5);
66) primjerke divljih vrsta životinja drži u zatočeništvu bez dozvole koju izdaje Agencija (član 97 stav 1);
67) o primjercim divljih vrsta životinja čije držanje u zatočeništvu je zabranjeno u skladu sa ovim zakonom najdalje od tri dana od posjeda ne prijavi Agenciji i ako ih ne preda shodno odluci Agencije na zbrinjavanje u privremeno prihvatilište i u roku koji je određen tom odlukom (član 97 stav 4);
68) odbija da preda divlju vrstu životinje u privremeno prihvatilište (član 97 stav 5);
69) drži divlje vrste životinja u zatočeništvu suprotno uslovima propisanim ovim zakonom (član 97 stav 6);
70) u roku od najdalje dva dana, ne obavijesti Agenciju o svim promjenama i novim okolnostima koje utiču ili mogu uticati na validnost dozvole za držanje životinja, a naročito o: uginuću, uništenju ili bijegu primjerka životinjske vrste, gubljenju oznake/čipa/prstena kod obilježenog primjerka divlje vrste životinje i drugim okolnostima koje mogu uticati na izdatu dozvolu (član 101 stav 1);
71) ubija, hvata, uznemira ptice, naročito u vrijeme othranjivanja ptića i tokom razmnožavanja, ili drži trajno zaštiće vrste ptica, kao i vrši druge radnje suprotno zakonu (član 102 stav 4);
72) premješta, uništava ili uklanja gnijezda i jaja ptica, čak i ako su jaja prazna (član 102 stav 5);
73) drži lovne vrsta ptica u zatočeništvu, bez predhodno izdate dozvole Agencije, a prije nabavljanja istih (član 102 stav 6);
74) stubovi i tehničke komponente srednjenaponskih i visokonaponskih vodova, vjetroelektrane, žičare i elektrovodovi ne graditi na način da se ptice zaštite od strujnog udara i mehaničkog povređivanja (član 102 stav 8);
75) pri izgradnji visokih objekata (vjetrogeneratora, stubova, tornjeva, mostova) ne primjenjuju tehničko-tehnološke mjere kako bi se izbjegli negativni uticaji tih objekata na ptice (član 102 stav 10);

76) primjerke zaštićenih divlje vrsta životinja: hvatata, drži, posjeduje, ubija, uznemirava, uzgaja, stavlja u promet, pribavljati na drugi način, prepara, oštećuje ili uništava njihove razvojne oblike, gnijezda ili legla, kao i područja njihovog razmnožavanja ili odmaranja, uništava ili uzima jaja iz prirode, držati ako je njihov lov i hvatanje zabranjeno, kupuje, prodaje, transportuje zbog prodaje, drži zbog prodaje i nudi na prodaju žive ili mrtve i bilo koji njihov prepoznatljivi dio ili derivat, koristiti na način ili putem metoda koji se koriste za sveobuhvatno ili neselektivno hvatanje ili ubijanje ili koje izazivaju lokalno nestajanje vrsta (član 107 stav 2);
77) primjerke zaštićenih divljih vrsta biljaka i gljiva bere, sakuplja, posjeduje, siječe, iskorjenjuje, uništava u njihovom prirodnom okruženju u prirodi, kupuje, prodaje ili razmjenjuje i nudi na prodaju ili razmjenu primjeraka tih vrsta uzetih iz prirode. (član 107 stav 3);
78) vrši promet i tranzit pojedinih primjeraka divljih vrsta biljaka, životinja, njihovih djelova i derivata koje su definisane potvrđenim međunarodnim ugovorima, bez dozvole Agencije, po prethodno pribavljenom mišljenju Instituta ako se vrši unos divljih vrsta sa mora, u skladu sa zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima. (član 110 stav 1);
79) promet primjeraka divljih vrsta ne prijavi na graničnom prelazu organu uprave nadležnom za poslove carina, u skladu sa zakonom kojim se uređuje način i postupci koji se primjenjuju na robu koja se unosi i iznosi iz carinskog područja Crne Gore. (član 112 stav 1);
80) vrši pristup i korišćenje genetičkog resursa divljih vrsta iz prirode (in situ) u komercijalne svrhe, bez dozvole koju izdaje Agencija (član 115 stav 2);
81) sprovodi istraživanja genetičkog resursa divljih vrsta koje nisu zaštićene u skladu sa ovim zakonom i koje se ne nalaze u zaštićenom prirodnom dobru, u nekomercijalne svrhe, bez prijave istraživanja Agenciji deset dana prije njegovog početka (član 115 stav 3);
82) ne pribavi dozvolu Agencije u slučajevima kada se utvrdi mogućnost upotrebe genetičkog resursa u komercijalne svrhe (član 115 stav 4);
83) vrši pristup i korišćenje genetičkog resursa autohtonih divljih vrsta iz (ex situ) izvora bez dozvole Agencije (član 115 stav 5);
84) ne dostave Agenciji izvještaj o obavljenom pristupu i korištenju genetičkom resursu do 31. marta tekuće godine za proteklu kalendarsku godinu (član 117 stav 2);
85) ustupe genetički resurs trećim licima suprotno uslovima propisanim dozvolom i/ili o tome ne obavijeste Agenciju (član 117 stav 3);
86) osnuje zbirku genetičkih resursa bez dozvole Agencije (član 120 stav 2).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 500 eura do 4.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u organu državne uprave i organu lokalne samouprave novčanom kaznom od 500 eura do 4.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1, kazniće se fizičko lice novčanom kaznom od 250 eura do 2.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1, kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 1.000 eura do 12.000 eura.

87) ne donese privremeni program za nova zaštićena područja upravljanja u roku od 6 mjeseci od dana proglašavanja tog zaštićenog područja, uz prethodnu saglasnost Ministarstva, odnosno organa lokalne uprave i mišljenja Agencije (član 72 stav 1);
88) ne preduzme mjere i radnje za sprječavanje nastanka štete koju mogu da pričine divlje vrste životinja (član 77 stav 1);
89) u speleološkim objektima i njihovoj okolini zagađuje vodotoke i izvore ispuštanjem i unošenjem otrovnih materija i/ili odlaže uginule životinje i/ili odlaže čvrsti otpad i/ili uništava, oštećuje i odnosi djelove pećinskog nakita, pećinskih sedimenata i fosilnih ostataka i/ili uništava i odnosi primjerke faune i flore i narušava njihove stanišne uslove i/ili uznemirava faunu, posebno slijepe miševe i/ili izvodi građevinske radove koji mogu prouzrokovati značajne nepovoljne i trajne promjene geomorfoloških i hidroloških obilježja i/ili kopa i buši,

osim u cilju istraživanja i zaštite objekta i/ili proizvodi buku preko 30 Leq (dBA) i/ili pali vatru ili koristiti druge materije čijim sagorijevanjem nastaje dim (član 82 stav 1);

90) bez dozvole Agencije u speleološkom objektu vrši: organizovano posjećivanje, korišćenje ili uređenje speleološkog objekta ili njegovog dijela i/ili otvaranje ili zatvaranje ulaza, odnosno izlaza speleološkog objekta postavljanjem vrata sa rešetkama na ulazu pri čemu razmak između rešetki nije dovoljan za neometano kretanje slijepih miševa i ptica i/ili izgradnju, obnovu ili sanaciju podzemnog objekta i/ili obavljanje naučnih i stručnih istraživanja i/ili ronjenje i/ili snimanje filmova ili fotografisanje i/ili radnje koje utiču na primarne osobine, uslove i prirodnu floru ili faunu u speleološkom objektu ili njegovom nadzemlju (član 82 stav 2);
91) ne dostavi Agenciji podatke o rezultatima naučnih i stručnih istraživanja, u roku od tri mjeseca od dana završetka istraživanja (član 83 stav 6);
92) ne obavijesti Agenciju o datumu početka istraživanja (član 83 stav 5);
93) ne omogući pristup i razgledavanje speleološkog objekta u skladu sa dozvolom Agencije (član 83 stav 8);
94) ugrozi ili ošteti speleološki objekat, zatrpa ulaz ili spriječi njegovo korišćenje (član 83 stav 7);
95) ne vrati geološki i paleontološki objekat u Crnu Goru, u roku od šest mjeseci od završetka istraživanja i/ili ne dostavi izvještaj o obavljenom istraživanju sa podacima o stanju nalazišta, mogućoj ugroženosti nalazišta i o potrebnim dodatnim istraživanjima i dodatnim mjerama zaštite Ministarstvu, Agenciji, organu uprave nadležnom za inspekcijske poslove i pravnom licu nadležnom za poslove prikupljanja i čuvanja prirodnjačkog materijala, najkasnije u roku od 30 dana od dana završetka istraživanja (član 86 st. 4 i 5);
96) bere, sakuplja i koristi divlje vrste biljaka i gljiva, odnosno hvata i ubija divlje vrste životinja radi stavljanja u promet u komercijalne svrhe bez dozvole Agencije (član 88 stav 1);
97) vrši naučna i obrazovna istraživanja u zaštićenim područjima odnosno područjima ekološke mreže i na zaštićenim vrstama biljaka, životinja i gljiva, bez dozvole Agencije (član 89 stav 1);
98) ne obavijesti Agenciju i upravljača zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže o tačnom datumu početka istraživanja koja vrši na osnovu dozvole za naučna i obrazovna istraživanja (član 89 stav 8);
99) ne dostavi Agenciji i upravljaču zaštićenog područja podatke o rezultatima naučnog i obrazovnog istraživanja, u roku od mjesec dana od dana dobijanja rezultata istraživanja (član 89 stav 9);
100) ne dostavi holotip pravnom licu nadležnom za poslove prikupljanja i čuvanja prirodnjačkog materijala, ukoliko se prilikom istraživanja iz člana 89 stav 7 ovog zakona utvrdi postojanje nove vrste za nauku (član 89 stav 10);
101) ponovno unosi nestale autohtone divlje vrste biljaka, životinja i gljiva i njihovih uzgojnih primjeraka u ekosisteme, bez dozvole Agencije (član 92 stav 1);
102) prenosi žive primjerke divljih vrsta životinja unutar Crne Gore bez dozvole Agencije (član 94 stav 1);
103) drži divlje vrste životinja u zatočeništvu suprotno uslovima propisanim u članu 97 ;
104) ne prijavi Agenciji žive primjerke divljih vrsta životinja čije je držanje u zatočeništvu zabranjeno (član 97 stav 4);
105) bez odlaganja ne obavijesti Agenciju o svim promjenama i novim okolnostima koje utiču ili mogu uticati na validnost dozvole, a posebno ako se radi o uginuću primjerka životinjske vrste i/ili uništenju primjerka životinjske vrste i/ili bijegu primjerka životinjske vrste i/ili ustupanju ili poklanjanju divlje vrste životinje drugom preduzetniku,fizičkom ili pravnom licu i/ili gubljenju oznake/čipa/prstena kod obilježenog primjerka divlje vrste životinje (član 101);
106) u skladu sa uslovima datim u dozvoli ne brine da divlja vrsta životinje ne pobjegne iz zatočeništva (član 106 stav 3);
107) ne gradi stubove, horizontalne vertikalnetehničke komponente (elektro vodove, žičare, vjetroleketzrane) na način da se ptice zaštite od strujnog udara i mehaničkog povređivanja (član 102 stav 8);

108) vrši radnje iz člana 109 st.4 i 5 ovog zakona, suprotno uslovima iz člana 110 stav 1 ovog zakona i bez dozvole Agencije (član 109 stav 1);
109) vrši pristup i korišćenje genetičkog resursa divljih vrsta iz prirode (in situ) u komercijalne svrhe, bez dozvole koju izdaje Agencija (član 115 stav 2);
110) sprovodi istraživanja genetičkog resursa divljih vrsta koje nisu zaštićene u skladu sa ovim zakonom i koje se ne nalaze u zaštićenom prirodnom dobru, u nekomercijalne svrhe, bez dozvole Agencije (član 115 stav 3);
111) Agenciji ne prijave istraživanje deset dana prije njegovog početka (član 115 stav 3);
112) ne pribavi dozvolu Agencije u slučajevima kada se utvrdi mogućnost upotrebe genetičkog resursa u komercijalne svrhe (član 115 stav 4);
113) vrši pristup i korišćenje genetičkog resursa autohtonih divljih vrsta iz (ex situ) izvora bez dozvole Agencije (član 115 stav 5);
114) ne dostave Agenciji izvještaj o obavljenom pristupu i korištenju genetičkog resursa do 31. marta tekuće godine za proteklu kalendarsku godinu (član 117 stav 2);
115) ustupe genetički resurs trećim licima suprotno uslovima propisanim dozvolom i/ili o tome ne obavijeste Agenciju (član 117 stav 3);
116) osnuje zbirku genetičkih resursa bez dozvole Agencije (član 120 stav 2).

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 500 eura do 4.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 tač. 1, 2, 7 i 8 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u organu državne uprave i organu lokalne samouprave novčanom kaznom od 500 eura do 4.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u organu državne uprave i organu lokalne samouprave novčanom kaznom od 500 eura do 4.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 tač. 3, 4, tač. 20 do 22, tač. 25 do 37, tačka 39, tač. 42 do 44, tačka 46, tačka 49 ovog člana, kazniće se fizičko lice novčanom kaznom od 250 eura do 2.000 eura.
Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se fizičko lice novčanom kaznom od 250 eura do 2.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 tač. 3 do 44, tač. 47 do 55 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 1.000 eura do 12.000 eura.

Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 1.000 eura do 12.000 eura.

XVI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Rok za donošenje podzakonskih akata
Član 134

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se podzakonski akti donešeni na osnovu Zakona o zaštiti prirode („Službeni list CG", broj 54/16) ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Određivanje upravljača zaštićenog područja i revizija
Član 135

Za područja koja su proglašena zaštićenim do stupanja na snagu ovog zakona, a za koje upravljač određen aktom o proglašavanju još uvijek nije formiran, nadležni organi iz člana 40 ovog zakona odrediće upravljača u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Postupci revizije zaštićenih područja iz člana 43 stav 5 ovog zakona pokrenuće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Rok za određivanje područja ekološke mreže i liste divljih vrsta ptica

Član 136

Područja ekološke mreže iz člana 48 ovog zakona odrediće se do dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Listu zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva iz člana 105 stav 1 ovog zakona utvrdiće se do dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Osnivanje prihvatilišta

Član 137

Prihvatilište iz člana 99 stav 1 ovog zakona osnovaće se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Započeti postupci

Član 138

Postupci koji su započeti do stupanja na snagu ovog zakona, okončaće se po propisima koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona.

Početak primjene

Član 139

Odredbe člana 51 st. 2 i 3, člana 60 stav 9, člana 61 stav 4 i člana 123 stav 2 ovog zakona primjenjivaće se od dana pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji.

Prestanak važenja

Član 141

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o zaštiti prirode ("Službeni list CG", broj 54/16).

Stupanje na snagu

Član 142

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

O B R A Z L O Ž E NJ E

I. USTAVNI OSNOV ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavni osnov za donošenje Zakona o zaštiti prirode sadržan je u odredbi člana 16 tačka 5 Ustava Crne Gore, kojim je predviđeno da se zakonom, u skladu sa Ustavom, uređuju pitanja od interesa za Crnu Goru.

II. RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKONA

Važeći Zakon o zaštiti prirode donešen je 2016. godine, dok su 2019. godine donijete izmjene i dopune. Nove izmjene i dopune zakona o zaštiti prirode su pokrenute iz obaveze da se uvaže preporuke Evropske komisije koje su se odnosile na definisanje nadležnih tijela za izdavanje dozvola i nadležnih inspekcijskih organa i njihovih obaveza u kontekstu primjene Uredbe (EU) br. 511/2014 koja nisu određena Zakonom o ratifikaciji Nagoja Protokola. U postupku pripreme izmjena i dopuna zakona o zaštiti prirode, ukazala se prilika za revizijom određenih djelova zakona u cilju njihove funkcinalnije primjene i sveobuhvatnog uređenja oblasti zaštite prirode, a posebno su se odnosila na pitanja zbrinjavanja divljih životinja i upravljanja zaštićenim dobrima. Tokom rada na velikom broju izmjena i dopuna, stvorili su se uslovi za donošenje novog zakona. Priroda predstavlja temeljnu vrijednost Crne Gore i jedan je od najvažnijih resursa za dalji razvoj, pa je s tim u vezi neophodno sačuvati i unaprijediti postojeći nivo biološke raznovrsnosti. Iako su izloženi brojnim pritiscima, biodiverzitet i ostale prirodne i pejzažne vrijednosti Crne Gore su u značajnoj mjeri očuvani. Učešće nacionalno zaštićenih područja prirode na teritoriji države je 13,29% kopna i 1,79% mora sa tendencijom povećanja posebno izraženom u poslednjem periodu. Nakon donošenja Nacionalne strategije biodiverziteta koja će biti usklađena sa međunarodnim politikama, Crna Gora će imati obavezu da zaštiti 30% kopna i 30% mora do 2030 godine, što predstavlja veliki izazov za sve zemlje koje još uvijek nemaju veliku pokrivenost zaštićenih prirodnih dobara.

Potvrđivanjem Protokola iz Nagoje o pristupu genetičkim resursima i pravednoj i jednakoj raspodjeli koristi koje proističu iz njihovog korišćenja uz Konvenciju o biološkoj raznovrsnost, Crna Gora se obavezala na primjenu ovog Protokola kroz Zakon o zaštiti prirode, i EU Uredbi koje proizilaze iz Protokola iz Nagoje. Pravedna i jednaka raspodjela dobiti koje proističu od genetičkih resursa je jedan od tri cilja Konvencije o biološkoj raznovrsnosti koja je među najvažnijim međunarodnim sporazumima i koja predstavlja okvir globalne zaštite biodiverziteta geološke i predione raznovrsnosti. Predstavljajući zemlju visoke biološke raznovrsnosti, postoji veliki potencijal za korišćenjem genetičkog resursa što ukazuje na što hitnije uspostavljanje sistema regulacije pristupa i korišćenja genetičkih resursa koji mogu donijeti monetarnu i nemonetarnu dobit.

Nepropisno držanje divljih vrsta životinja i njihovo krijumčarenje je u poslednjem periodu bilo dobro medijski propraćeno uz zaključak da država nema regulisan adekvatan sistem kojim se obezbjeđuje zaštita divljih životinja. Zaštita divljih vrsta životinja je neodvojiv dio cjelokupne zaštite prirode koji uređuje ovaj Zakon.

Predloženim zakonom o zaštiti prirode unaprijediće se sveobuhvatna zaštita prirode kroz primjenu funkcionalnih mehanizama i mjera zaštite koja se odnose na uspostavljanje efikasnog sistema: uspostavljanja i upravljanja zaštićenim dobrima, pristupa i korišćenja genetičkog resursa, zbrinjavanja divljih vrsta životinja u skladu sa najboljim međunarodnim praksama i standardima, kao i unaprijeđivanje uslova za držanje divljih životnjskih vrsta.

III. USAGLAŠENOST SA PRAVNOM TEKOVINOM EVROPSKE UNIJE I POTVRĐENIM MEĐUNARODNIM UGOVORIMA

U cilju postepene harmonizacije u oblasti zaštite prirode sa legislativom Evropske Unije, kako bi se ispunili prioriteti u okviru procesa stabilizacije i pridruživanja i približili standardima koji se primjenjuju u EU, pristupilo se izmjeni i dopuni zakona koja je rezultirala pripremi zakona o zaštiti prirode u cilju što potpunijeg transponovanja Uredbe (EU) br. 511/2014 o mjerama usklađivanja za korisnike Protokola iz Nagoje o pristupu genetskim resursima te pravednoj i jednakoj raspodjeli dobiti koje prositiču iz njihovog korišćenja u zemljama Evropske Unije (Uredba).

- Ovom Uredbom se implementira Protokol iz Nagoje u zemljama Evropske unije, i omogućuje ratifikaciju Protokola na nivou Evropske Unije. Uredba se odnosi na korišćenje genetičkih resursa u EU i na tradicionalno znanje povezano sa genetičkim resursima, a uključuje i obaveze korisnika genetičkih resursa u EU kao i formiranja zbirke genetičkog resursa.
- Uredba se ne primenjuje na genetičke resurse koji potpadaju pod specijalizovane međunarodne instrumente ABS (Međunarodni ugovor o biljnim genetičkim resursima za hranu i poljoprivredu (ITPGRFA) i Okvir spremnosti za pandemiju gripa (PIP).

Prilikom prenosa Uredbe, korištena je i Uredba Komisije za sprovođenje (EU) 2015/1866 o utvrđivanju detaljnih pravila za sprovođenje Uredbe (EU) br. 511/2014 Evropskog parlamenta i Savjeta u vezi sa registrom zbirki, praćenjem usklađenosti korisnika i najboljim praksama i Zakon o potvrđivanju Protokola iz Nagoje o pristupu genetičkim resursima i pravednoj i jednakoj raspodjeli koristi koje proističu iz njihovog korišćenja uz Konvenciju o biološkoj raznovrsnost. Pri izradi Zakona, u dijelu zbrinjavanja divljih životinja, korištene su najbolje međunardone prakse i međunarodni ugovori: Konvencija o međunarodnom prometu ugroženih vrsta divlje flore i faune (CITES konvencija), Takođe, korišten je Zakon o dobrobiti životinja („Sl.list CG", br. 14/08, 40/11 i 47/15) koji bliže uređuje dobrobit životinja u zoo vrtovima, kao i podzakonski akti ovog Zakona.

IV. OBJAŠNJENJE OSNOVNIH PRAVNIH INSTITUTA

OSNOVNE ODREDBE

U poglavlju koje se odnosi na Osnovne odredbe definisani su predmet zakona, ciljevi zaštite prirode, osnovni principi sprovođenja zaštite prirode i značenje izraza. Ovim zakonom uređuje se sveobuhvatna zaštita prirode kojim se obezbjeđuje očuvanje biološke raznovrsnosti, racionalno korišćenje prirodnih resursa i prirodnih dobara na održivim osnovama koje balansiraju potrebe zaštite prirodnih vrijednosti sa mogućnošću razvoja zasnovanog na mehanizmima koji predstavljaju garanciju funkcionalne zaštite u skladu sa međunarodnim standardima.

SUBJEKTI ZAŠTITE PRIRODE

U poglavlju II definisani su subjekti zaštite životne sredine kao i obaveze subjekata u cilju obezbjeđenja zaštite prirode. Poseban akcenat dat je na učešću nevladinih organizacija. U ovom poglavlju definisano je da zaštitu prirode, u okviru svojih prava i obaveza, obezbjeđuju i aktivno sprovode: organi državne uprave, jedinice lokalne samouprave, domaća i strana pravna i fizička lica, međunarodne organizacije, nevladine organizacije i građani.

DOKUMENTI ZAŠTITE PRIRODE

U poglavlju III definisani su osnovni dokumenti zaštite prirode i to: Nacionalna strategija biodiverziteta, planovi i programi upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima, studija zaštite, studije revizije, crvene liste i crvene knjige ugroženih vrsta biljaka, gljiva i životinja. Strategija koju donosi Vlada, predstavlja glavni strateški dokument kada je zaštita prirode u pitanju i njom se određuju dugoročni ciljevi i smjernice očuvanja biološke i predione raznovrsnosti. Planovi i programi upravljanja zaštićenim prirodnim dobrima predstavljaju osnovna planska dokumenta na kojim se bazira zaštita i unapređenje najvrednijih djelova prirode. Sadržaj plana i programa upravljanja i način donošenja obrađen je dodatno u posebnom poglavlju ovog zakona. Takođe, propisan je i sadržaj Izvještaja o relalizaciji programa upravljanja i plana upravljanja.

ZAŠTITA I OČUVANJE PRIRODE

U ovom poglavlju propisane su mjere zaštite i očuvanja prirode, kao što su održivo korišćenje prirodnih resursa i prirodnih dobara, očuvanje područja ekološke mreže, ublažavanje štetnih posljedica prirodnih katastrofa, štetnih posljedica izazvanih aktivnostima u prirodi i korišćenjem

prirodnih dobara, kao i sprovođenje podsticajnih mjera za zaštitu i očuvanje prirodnih odbara. Za ublažavanje štetnih posledica na prirodu nastalih realizacijom projekta ili aktivnosti u prirodi ili korišćenjem ekološki značajnih područja propisana je obaveza sprovođenja mjera remedijacije na način kako je propisano Zakonom o odgovornosti za štetu u životnoj sredini. Smjernice i uslovi zaštite prirode u strategijama, koncesionom dokumentima, planovima, razvojnim dokumentima, osnovama i programima, su propisane kao mehanizam pribavljanja akta o uslovima i smjernicama zaštite prirode prije izrade projektne dokumentacije u svrhu integrisanja i uzimanja u obzir relevantnih ograničenja i mjera vezanih za prostor koji je predmet navedenih dokumenata, a sa ciljem obezbjeđivanja adekvatne zaštite prirode već u koraku planiranja korišćenja prirodnih resursa.

ZAŠTIĆENA PRIRODNA DOBRA

U V poglavlju propisan je osnov za zaštitu najvrednijih djelova prirode kroz proglašavanje zaštićenih prirodnih dobara i primjenu adekvatnih mehanizama zaštite.
Definisano je da se zaštićenim prirodnim dobrima mogu proglasiti odabrani djelovi prirode koji imaju izraženu biološku, geološku, ekosistemsku ili predionu raznovrsnost. U zaštićena prirodna dobra spadaju:

1) zaštićena područja - strogi i posebni rezervat prirode, nacionalni park, park prirode (od lokalnog ili nacionalnog značaja), spomenik prirode i predio izuzetnih odlika;
2) područja ekološke mreže

U poglavlju se propisuju dalje kategorije zaštićenih područja koja se mogu proglasiti zbog prvenstvenog značaja na nacionalnom nivou i to: strogi i posebni rezervat prirode, nacionalni park, park prirode, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika. Za svaku od kategorija propisane su opšte i posebne dozvoljenje radnje. Način i procedura proglašavanja koja podrazumijeva izradu stručne dokumentacije - Studije zaštite koju će raditi organ uprave nadležan za poslove zaštite prirode - Agencija za zaštitu životne sredine i kojom će se precizirati sva značajna pitanja za uspostavljanje zaštićenog područja poput vrijednosti područja, granica, zona zaštite, upravljačkih struktura, izvora finansiranja i slično. U odnosu na proceduru proglašavanja predviđeno je da kategoriju nacionalni park proglašava Skupština Crne Gore zakonom; stroge i posebne rezervate prirode proglašava Vlada; park prirode od lokalnog značaja, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika koji se nalaze na području jedne jedinice lokalne samouprave proglašava se odlukom skupštine jedinice lokalne samouprave, po prethodno dobijenoj saglasnosti Ministarstva i mišljenja ministarstva nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Ministarstva kulture; park prirode od nacionalnog značaja, spomenik prirode i predio izuzetnih odlika koji se nalaze na teritoriji više jedinica lokalne samouprave proglašava Vlada po prethodno dobijenoj saglasnosti jedinica lokalne samouprave na čijoj se teritoriji nalazi, Ministarstva i mišljenja ministarstva nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Ministarstva kulture; morska zaštićena područja, područja čija teritorija djelimično ili potpuno zalazi u zonu morskog dobra proglašava Vlada osim u slučaju da se radi o kategoriji nacionalnog parka.

Takođe, ukoliko se vremenom ukaže potreba za reviziju zaštićenog područja, do koje dolazi usled izmjene prirodnih vrijednosti u ovom poglavlju je propisana procedura pokretanja i sprovođenja postupka revizije. Nakon izrade studije revizije, donosi se akt o reviziji koji će sadržati nove infromacije o zaštićenom području. Dodatno, za zaštićena područja proglašena prije stupanja na snagu ovog zakona, za koja ne postoje podaci o granicama, ciljnim staništima i vrstama za zaštićeno područje, definisana je obaveza pokretanja postupka revizije u svrhu stvaranja preduslova za adekvatno upravljanjeTakođe, ukoliko se studijom revizije utvrdi da je zaštićeno područje izgubilo odlike zbog kojih je proglašeno zaštićenim predlaže se donošenje akta o prestanku zaštite.

Sprovođenje zaštite nad zaštićenim prirodnim dobrima predviđeno je izradom planskih dokumenata koja se odnose na upravljanje područjem i njihovim usklađivanjem sa ostalim

planskim i razvojnim planovima relevantnim za dato područje. Dodatno mehanizmom izdavanja odobrenja za radnje i aktivnosti u zaštićenim područjima od strane organa uprave, za područja koja nisu istovremeno područja ekološke mreže, osiguraće se da se projekti, radnje i aktivnosti i djelatnosti, koje ne podliježu procjeni uticaja na životnu sredinu, ocjeni prihvatljivosti i koje nisu utvrđene planom upravljanja, realizuju po prihvatljivim standardima u odnosu na aspekt zaštite prirode i očuvanja prirodnih vrijednosti.
Dalje, zbog potrebe zaštite područja važnih na međunarodnom nivou, a u skladu sa principima Direktive o staništima i Direktive o pticama, zakonom se daje osnova za uspostavljanje ekološke mreže. Ekološka mreža se proglašava u cilju zaštite i očuvanja određenih stanišnih tipova i vrsta od interesa za Evropsku Uniju i Crnu Goru određenih zakonom i međunarodnim pravom i potvrđenim međunarodnim ugovorima. Ekološku mrežu čine područja ekološke mreže koja mogu obuhvatiti i prirodne koridore. U područja ekološke mreže člana spadaju:
- područja važna za očuvanje ptičijih staništa i ptičijih vrsta
- područja koja su posebno važna za očuvanje staništa i vrsta

U ovom poglavlju predviđeno je da organ uprave zajedno sa drugim stručnim i naučnim institucijama vrši prikupljanje podataka za uspostavljanje ekološke mreže a preciziran je i način finansiranja uspostavljanja mreže i dat osnov za kriterijume uspostavljanja i odabira područja ekološke mreže koji će biti u skladu sa prihvaćenim standardima međunarodnog prava. Dalje se zakonom predviđa da ekološku mrežu proglašava Vlada, kojim će se odrediti područja ekološke mreže sa granicama, podacima o ciljnim vrstama i staništima, nazivom upravljača, kao i mjerama zastite i očuvanja područja ekološke mreže.
Sprovođenje zaštite područja ekološke mreže se vrši:
- sprovođenjem i poštovanjem propisanih mjera zaštite i očuvanja područja
- sprečavanjem pogoršanja statusa ciljnih tipova staništa i ciljnih vrsta zabog kojih je područje određeno
- sprovođenjem postupka ocjene prihvatljivosti.

Ocjena prihvatljivosti je postupak koji se sprovodi za područja ekološke mreže kad postoji vjerovatnoća da plan, program, projekat, sam ili u kombinaciji sa drugim planovima, programima i projektima može imati značajan negativan uticaj, na ciljeve očuvanja i negativan uticaj na ekološki integritet područja ekološke mreže. Ocjena prihvatljivosti predstavlja najvažniji mehanizam zaštite područja ekološke mreže u skladu sa Direktivom o staništima i Direktivom o pticama. U cilju osmišljavanja funkcionalnog mehanizma na nacionalnom nivou predviđeno je da se postupak ocjene prihvatljivosti iz stava 1 ovog člana sastoji se od: prethodne ocjene i glavne ocjene.
Svrha predhodne ocjene je da se prije realizacije projektne dokumentacije dobije informacija o potrebi sprovođenja glavne ocjene prihvatljivosti od strane organa uprave.
Za planove i programe za koje se, u skladu sa posebnim propisima, sprovodi postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu i za projekte za koje se sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu postupak ocjene prihvatljivosti sprovodi se u okviru tih postupaka iz razloga racionalizacije rokova kroz paralelno sprovođenje postupaka.
Za planove i programe za koje se, u skladu sa posebnim propisima, ne sprovodi postupak strateške procjene uticaja na životnu sredinu i za projekte za koje se ne sprovodi postupak procjene uticaja na životnu sredinu postupak ocjene prihvatljivosti sprovodi se samostalno ali na način kao i postupak procjenje uticaja projekata na životnu sredinu.
Dodatno u ovom poglavlju a u skladu sa Direktivom o staništima data je mogućnost utvrđivanja javnog interesa i kompenzatorne mjere za ekološku mrežu za određene projekte. Stoga predviđeno je da u slučaju odbijana saglasnosti obrađivač planova, osnova i programa odnosno nosilac projekta može organu uprave podnijeti zahtjev za utvrđivanje preovladavajućeg javnog interesa sa predlogom kompezatornih mjera. Organ uprave na osnovu podnešenog zahtjeva dostavlja Ministarstvu mišljenje sa predlogom odluke o proglašavanju javnog interesa odnosno

sa predlogom odluke o odbijanju javnog interesa uzimajući u obzir propisane mogućnosti utvrđivanja javnog interesa odnosno ograničenja. Javni interes proglašava Vlada.
Dodatno propisano je da u procesu utvrđivanja javnog interesa kompenzatorne mjere jedino mogu biti: uspostavljanje novog područja koji ima iste osobine kao i oštećeno područje ekološke mreže; uspostavljanje drugog područja ekološke mreže značajnog za očuvanje istih ciljnih staništnih tipova i ciljnih vrsta; uspostavljanje povoljnih uslova unutar postojećeg područja ekološke mreže za ciljne staništne tipove i ciljne vrste.
Navedeni mehanizmi predstavljaju osnov zaštite područja ekološke mreže u skladu sa navedenim direktivama odnosno standardima međunarodnog prava te kao takvi osnov su adekvatne transpozicije Direktiva u nacionalno zakonodavstvo i ispunjavanje obaveza u procesu pristupanja Evropskoj Uniji.

UPRAVLJANJE ZAŠTIĆENIM PODRUČJIMA I PODRUČJIMA EKOLOŠKE MREŽE

U ovom poglavlju propisane su obaveze upravljača zaštićenim područjima i/ili područjima ekološke mreže, sredstva za rad upravljaća, način izrade, donošenja i sadržaj plana upravljanja zaštićenim područjima i/ili područjima ekološke mreže kao i naknade za korišćenje zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže, naknade za zabrane i ograničenja, oduzimanje (eksproprijacija) i ograničenje prava svojine, obaveze vlasnika nepokretnosti i pravo preče kupovine u okviru zaštićenih područja i/ili područja ekološke mreže.
Predviđeno je da se upravljač zaštićenog područja određuje aktom o proglašavanju.
Zaštićenim područjima, izuzev Nacionalnih parkova, koja se nalaze na području morskog dobra upravlja pravno lice nadležno za upravljanje morskim dobrom ukoliko Aktom o proglašavanju, nije drugačije određeno.
Upravljač zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže, između ostalog, dužan je da: donese godišnji program upravljanja i akt o unutrašnjem redu; obezbijedi službu zaštite i stručnu službu; donese finansijski plan zaštite i razvoja područja, čuva, unaprjeđuje i promoviše zaštićeno područje i/ili područja ekološke mreže, obilježi zaštićeno područje i/ili ekološki značajano područje i druge poslove utvrđene zakonom i aktom o osnivanju.
Za korišćenje zaštićenog područja i/ili područja ekološke mreže pravno ili fizičko lice (u daljem tekstu: korisnici) plaćaju naknadu upravljaču zaštićenog područja. Zakonom se propisuje spisak aktivnosti za koje se može ubirati naknada.
Visinu, način obračuna i plaćanja naknade određuje upravljač zaštićenog prirodnog dobra na što saglasnost daje Ministarstvo, odnosno nadležni organ jedinice lokalne samouprave.

SPELEOLOŠKI, GEOLOŠKI I PALEONTOLOŠKI OBJEKTI

U ovom poglavlju dat je osnov zaštite pojačavanje mjera zaštite speleoloških, geoloških i paleontoloških objekata. U odnosu na speleološke objekate u cilju njihovog očuvanja i unaprjeđenja postojećeg stanja propisan je spisak zabranjenih i dozvoljenih radnji s tim što se za svaku dozvoljenu radnju mora tražiti odobrenje organa uprave. Takođe, propisana je obaveza prijave otkrića novog speleološkog objekta, vođenje katastra kao i obaveza dostavljanja izvještaja o rezultatima istraživanja speleoloških.

ZAŠTITA DIVLJIH VRSTA

Poglavljem zaštite divljih vrsta koje je posebno važno i sa aspekta usklađivanja sa pravnom tekovinom Evropske Unije obuhvaćena je zaštita divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva i divljih vrsta koje su stavljene pod kontrolu korišćenja i prometa u komercijane svrhe, dozvole za naučna i obrazovna istraživanja, zabranjena sredstva za hvatanje i ubijanje divljih životinja, mjere zaštite migratornih divljih životinja, način unošenja stranih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, način

prenošenja živih primjeraka divljih vrsta životinja, način držanja divljih vrsta životinja, način oduzimanja životinja koji se drže u zatočeništvu, zbrinjavanje divljih vrsta životinja u prihvatilištu, držanje divljih vrsta životinja u zoološkom vrtu, promet u komercijalne svrhe divljim vrstama biljaka, životinja i gljiva, zaštita ptica, izuzeci (derogacije) u odnosu na zaštitu ptica, zaštićene vrste i način njihove zaštite i očuvanja, izuzeci (derogacije) u odnosu na zaštićene divlje vrste, način držanja zaštićenih divljih vrsta životinja, biljaka i gljiva.
Zabranjeno je branje, sakupljanje i korišćenje divljih biljaka i gljiva, odnosno hvatanje i ubijanje divljih vrsta životinja u komercijalne svrhe u mjeri u kojoj se može ugroziti brojnost njihovih populacije i povoljan status očuvanosti.
Samonikle biljke i gljive, divlje životinje, koje nijesu zaštićene, a nalaze se u zaštićenom prirodnom dobru, uživaju zaštitu u skladu sa aktom o proglašavanju i Studijom zaštite područja.
Fizička i pravna lica navedene radnje mogu obavljati samo na osnovu dozvole organa uprave, ukoliko nije zakonom drugačije određeno. Takođe, naučna i obrazovna istraživanja mogu vršiti pravna ili fizička lica na osnovu dozvole organa uprave pri čemu su dužna obavijestiti upravu za inspekcijski nadzor o tačnom datumu istraživanja prije početka istraživanja i dostaviti podatke istraživanja organu uprave.

Takođe, u ovom poglavlju su propisana i zabranjena sredstva za ubijanje i hvatanje životinja.
Javni putevi i druge vrste saobraćajnica, kao i drugi objekti moraju se graditi na način da se umanji negativan efekat na puteve migratornih divljih životinja i omogući sigurno prelaženje divljih životinja na odgovarajućim prostornim razmacima.
Zabranjeno je unošenje stranih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva i njihovih uzgojnih primjeraka u ekosisteme u kojima prirodno nijesu nastanjene.
Izuzetno unošenje alohtonih vrsta biljaka, životinja i gljiva, ako je naučno i stručno dokazano i prihvatljivo u pogledu zaštite prirode, može se vršiti na osnovu dozvole organa uprave i ako je u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima.
Prenošenje živih primjeraka divljih vrsta životinja unutar teritorije Crne Gore može se vršiti samo na osnovu dozvole organa uprave.
Pravna lica, preduzetnici i fizička lica mogu držati žive primjerke divljih vrsta životinja u zatočeništvu samo ako im se obezbijede životni uslovi koji odgovaraju vrsti, rasi, polu, starosti, fizičkim i biološkim specifičnostima, kao i etološkim i fiziološkim potrebama date vrste u skladu sa zakonom. Zabranjeno je držanje u zatočeništvu živih primjeraka divljih vrsta životinja, osim ako se drže u zoološkom vrtu, prihvatilištima i naučnim ustanovama ili drugim naučnim organizacijama kao i drugim objektima pod uslovom da se ne radi o primjercima opasnih i zaštićenih vrsta divljih životinja čije je držanje u zatočeništvu zabranjeno ili ograničeno u ovim objektima. Primjerci divljih vrsta životinja koji se drže u zatočeništvu suprotno uslovima privremeno ili trajno se zbrinjavaju kod ovlašćenog pravnog lica koje ispunjava uslove u pogledu kadra i opreme.
Dalje u odnosu na zaštitu ptica i potrebe usklađivanja sa Direktivom o pticama predviđeno je da sve ptice uživaju zaštitu u skladu sa ovim zakonom. Izuzetno lovne vrste ptica shodno posebnim zakonom kojim se uređuje lovstvo štite se lovostajem i lovnim sezonama. Zabranjeno je ubijanje ili hvatanje, kao i premještanje gnijezda ptica, njihovo uznemiravanje, držanje ptica koje je zabranjeno loviti, kao i vršenje drugih radnji suprotno zakonu. Izuzeci u odnosu na zaštitu ptica shodno navedeno mogući su samo ako ne postoji nijedno zadovoljavajuće rešenje a samo u svrhu: interesa javnog zdravlja i bezbjednosti, interesa vazdušne bezbjednosti, sprečavanja oštećenja usjeva, stoke, šuma, riba i voda, zaštite biljnog i životinjskog svijeta, istraživanja i podučavanja, obnavljanja populacije, ponovnog uvođenja i uzgajanje koje je neophodno u ove svrhe, dozvoljavanja, pod strogo nadziranim uslovima i na selektivnoj osnovi, hvatanja, zadržavanja ili drugih zakonski dozvoljenih vidova korišćenja nekih vrsta ptica u malom broju primjeraka.
U ovom poglavlju propisana je i osnova za donošenje Liste zaštićenih vrsta koje podliježu posebnom sistemu zaštite i zabrana. Stoga, predviđa se da je zabranjeno istrebljivanje autohtone

divlje vrste biljaka, životinja i gljiva kao i branje, skupljanje, korišćenje, uništavanje zaštićenih divljih vrsta biljaka, uznemiravanje, hvatanje, odstrijel, ozljeđivanje zaštićenih divljih životinja, smanjivanje brojnosti populacije zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva (uklanjanje, ubijanje i sl.), uništavanje ili oštećivanje njihovih staništa ili mijenjanje njihovih životnih uslova. Takođe, propisana je osnova za donošenje liste opasnih životinja.

Izuzetno u odnosu na navedeno ukoliko ne postoji nijedna zadovoljavajuća alternativa i ukoliko derogacije ne nanose štetu održavanju populacija zaštićenih vrsta na nivou povoljnog statusa zaštite na njihovom prirodnom području može se odlučiti o derogaciji u svrhu:

- interesa zaštite divlje faune i flore i zaštite prirodnih staništa;
- ciljeva sprječavanja ozbiljnih oštećenja, naročito usjeva, stoke, šuma, riba i voda i drugih kategorija prirodnih dobara,
- interesa javnog zdravlja i javne bezbjednosti ili iz drugih imperativnih razloga važnijeg javnog interesa, uključujući razloge socijalne ili ekonomske prirode i korisne posledice od primarnog značaja za životnu sredinu;
- istraživanja i obrazovanja, repopulacije i ponovnog uvođenja ovih vrsta i za uzgajanje koje je neophodno u ove svrhe, uključujući vještačko razmnožavanje biljaka;

Promet pojedinih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva, njihovih djelova i derivata koje su zaštićene na osnovu ovog zakona i međunarodnih propisa, može se vršiti na osnovu dozvole organa uprave po prethodno pribavljenom mišljenju Instituta, ukoliko se vrši unos divljih vrsta sa mora, u skladu sa zakonom, potvrđenim međunarodnim ugovorima i pravilima međunarodnog prava.

OČUVANJE GENETIČKE RAZNOVRSNOSTI

Radi očuvanja genetičke raznovrsnosti divljih biljaka, životinja i gljiva osniva se zbirka genetičkog resursa. Uzimanje genetičkog materijala iz prirode radi korišćenja ne smije ugrožavati opstanak ekosistema ili populaciju divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva u njihovim staništima. Implemenirana je Uredba koja se odnosi na korišćenje genetičkih resursa u EU i na tradicionalno znanje povezano sa genetičkim resursima, a uključuje i obaveze korisnika genetičkih resursa u EU kao i formiranja zbirke genetičkog resursa.

Očuvanje genetičke raznovrsnosti i genetičkog resursa divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva sprovodi se u skladu sa principima održivog korišćenja i pravedne raspodjele dobiti. Genetički resurs divljih vrsta iz prirode se može koristiti na komercijalnoj i nekomercijalnoj osnovi. Korisnici postupaju sa dužnom pažnjom sa genetičkim resursom i tradicionalnim znanjem. Kao dokaz o postupanju korisnici moraju da obezbijede, čuvaju i prenose budućim korisnicima međunarodno priznati sertifikat o usklađenosti kao i informacije o sadržaju uzajamno dogovorenih uslova relevantnih za buduće korisnike. Organ uprave izdaje dozvolu korisnicima za pristup i korištenje genetičkog resursa u komercijalne svrhe.

PRAĆENJE STANJA PRIRODE

Stanje očuvanosti prirode prati se na osnovu petogodišnjeg plana monitoringa koji donosi Vlada na predlog organa uprave.

Godišnji program monitoringa i program istraživanja donosi se do kraja tekuće godine za narednu godinu na osnovu petogodišnjeg plana monitoringa i drugih obaveza shodno zakonu.

Program i plan monitoringa naročito obuhvata:

- praćenje i ocjenu statusa divljih vrsta biljaka, gljiva i životinja uključujući ptice, njihovih staništa, stanišnih tipova,

- praćenje stanja zaštićenih područja i područja ekološke mreže,
- druge elemente od značaja za praćenje stanja očuvanosti prirode.

Monitoring sprovodi organ uprave, angažovanjem pravnih lica i fizičkih lica koja ispunjavaju uslove. Pitanje izvještavanja o stanju životne sredine uređeno je takođe u ovom poglavlju. Predviđeno je da na osnovu podataka prikupljenih sprovođenjem programa monitoringa i istraživanja organ uprave sačinjava informaciju o stanju prirode na godišnjem nivou u sklopu informacije o stanju životne sredine i predlaže mjere za očuvanje, održavanje ili ponovno uspostavljanje povoljnog statusa vrsta i površina staništa za sve vrste koje su bile predmet monitoringa. Organ uprave na osnovu podataka prikupljenih sprovođenjem programa monitoringa koji obuhvataju rezultate praćenja stanja vrsta i stanišnih tipova na teritoriji Crne Gore izrađuje i Izvještaj o stanju očuvanosti vrsta i stanišnih tipova i svih vrsta ptica u skladu sa zakonom, shodno pravilima međunarodnog prava i potvrđenim međunarodnim ugovorima za potrebe ispunjavanja obaveza izvještavanja na međunarodnom nivou.

PRISTUP INFORMACIJAMA I PROMOVISANJE ZAŠTITE PRIRODE

U cilju usklađivanja odredbi zakona sa Arhuskom konvencijom, ovim poglavljem je utvrđeno da su Ministarstvo, organ uprave, nadležni organi lokalne uprave i upravljači dužni da, na zahtjev zainteresovanih pravnih i fizičkih lica, dostavljaju podatke o stanju i zaštiti prirode, osim podataka koji se smatraju tajnim u skladu sa zakonom. Takođe je utvrđeno da je neophodno obezbijediti učešće javnosti i zainteresovanih javnosti u slučajevima propisanim ovim zakonom.
Dan zaštite prirode obilježava se svake godine 22. maja na Međunarodni dan biodiverziteta. Na Dan zaštite prirode mogu se organizovati vaspitne, obrazovne, rekreativne, stručne i druge aktivnosti kojima se na primjeren način podstiče i unaprjeđuje zaštita prirode.

FINANSIRANJE ZAŠTITE PRIRODE

U ovom poglavlju uređeno je pitanje finansiranja zaštite prirode gdje država, odnosno jedinica lokalne samouprave, u okviru svojih ovlašćenja obezbjedjuje finansijska sredstva za podsticanje zaštite i unapređivanja zaštite prirode.

OČUVANJE ZAŠTIĆENIH PRIRODNIH DOBARA

U svrhu zaštite i očuvanja zaštićenih prirodnih dobara upravljač je dužan da organizuje službu zaštite radi čuvanja zaštićenog prirodnog dobra, kao i da službu zaštite vrše zaštitari u skladu sa zakonom kojim se reguliše zaštita lica i imovine. Shodno navedenom zaštitarima su u tom smislu propisana ovlašćenja i obaveze u vršenju poslova zaštite.

NADZOR

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona vrši Ministarstvo i nadležni organi lokalne uprave, dok inspekcijski nadzor nad sprovođenjem ovog zakona i propisa donesenih na osnovu ovog zakona vrši organ uprave nadležan za inspekcijske poslove preko ekološke inspekcije, u skladu sa ovim zakonom i zakonom kojim se uređuje inspekcijski nadzor.

KAZNENE ODREDBE

U dijelu kaznene odredbe, propisane su novčane kazne za pravno lice, odgovorno lice u pravnom licu, preduzetnika, kao i za fizičko lice, u visini do dvostrukog iznosa novčane kazne propisane za prekršaje iz oblasti životne sredine, u skladu sa odredbom člana 24 Zakona o prekršajima ("Službeni list Crne Gore", br. 1/11, 6/11, 39/11, 32/14, 43/17, 51/17).

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

U završnim odredbama utvrđeno je da će se podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeti u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona. Propisani su članovi ovog zakona koji će se primjenjivati danom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Takođe je propisan rok od tri godine za osnivanje prihvatilišta u svrhu privremenog i/ili trajnog zbrinjavanja živih primjeraka divljih vrsta životinja radi liječenja, oporavka i/ili povratka u prirodu, koje osniva Vlada. Prihvatilište mogu osnovati i druga pravna lica ili preduzetnici uz dozvolu Agencije.
Propisan je rok za prijavu divljih vrsta životinja čije je držanje zabranjeno, veterinarskoj i ekološkoj inspekciji u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovog propisa. Takođe je predviđeno da pravna lica, preduzetnici i fizička lica koja drže divlje vrste životinja u zatočeništvu u drugim objektima mimo uslova propisanih zakonom, iste prijave Agenciji.
Određen je rok za podnošenje zahtjeva za pribavljanje dozvole za rad zoološkog vrta, za pravna lica i preduzetnike koji danom stupanja na snagu ovog zakona već drže divlje životinje u zoološkom vrtu, u roku od 90 dana od stupanja na snagu propisa.

V. PROCJENA FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA SPROVOĐENJE OVOG ZAKONA

Za sprovođenje ovog zakona, procjena finansijskih sredstava data je u Izvještaju o sprovedenoj analizi procjene uticaja propisa - RIA obrazcu.

OBRAZAC

IZVJEŠTAJ O SPROVEDENOJ ANALIZI PROCJENE UTICAJA PROPISA	
PREDLAGAČ	**MINISTARSTVO EKOLOGIJE, ODRŽIVOG RAZVOJA I RAZVOJA SJEVERA**
NAZIV PROPISA	**Predlog zakona o zaštiti prirode**

1. Definisanje problema

- **Koje probleme treba da riješi predloženi akt?**
- **Koji su uzroci problema?**
- **Koje su posljedice problema?**
- **Koji su subjekti oštećeni, na koji način i u kojoj mjeri?**
- **Kako bi problem evoluirao bez promjene propisa ("status quo" opcija)?**

- Važeći Zakon o zaštiti prirode je donesen 2016. godine, dok su 2019. godine izvršene izmjene i dopune u smislu brisanja odredbi kojim je bila uređena oblast stranih i invazivnih stranih vrsta biljaka, životinja i gljiva.. Nove izmjene i dopune Zakona o zaštiti prirode su pokrenute iz obaveze da se uvaže preporuke Evropske komisije koje su se odnosile na definisanje nadležnih tijela za izdavanje dozvola i nadležnih inspekcijskih organa i njihovih obaveza u kontekstu primjene Uredbe (EU) br. 511/2014 koja nisu određena Zakonom o ratifikaciji Nagoja protokola. U postupku pripreme izmjena i dopuna Zakona o zaštiti prirode, ukazala se prilika za revizijom određenih djelova zakona u cilju njihove funkcionalnije primjene i sveobuhvatnog uređenja oblasti zaštite prirode, a posebno su se odnosila na pitanja zbrinjavanja divljih životinja i upravljanja zaštićenim dobrima.
- Priroda predstavlja temeljnu vrijednost i jedan od najvažnijih resursa Crne Gore, pa je s tim u vezi neophodno sačuvati i unaprijediti postojeći nivo biološke raznovrsnosti. Iako su izloženi brojnim pritiscima, biodiverzitet i ostale prirodne i pejzažne vrijednosti Crne Gore su u značajnoj mjeri očuvani. Učešće nacionalno zaštićenih područja prirode u teritoriji države je 13,35% kopna i 1,79% mora, sa tendencijom povećanja posebno izraženom u poslednjem periodu. Nakon donošenja Nacionalne strategije biodiverziteta koja će biti usklađena sa međunarodnim politikama, Crna Gora će imati obavezu da zaštiti 30% kopna i 30% mora do 2030. godine što predstavlja veliki izazov za sve zemlje koje još uvijek nemaju veliku pokrivenost zaštićenih dobara. Poseban izazov u zaštiti biodiverziteta i prirodnih vrijednosti predstavlja rješavanje konflikata između očuvanja prirode i razvoja. Da bi razvojne odluke bile održive, neophodno je uključiti mehanizme kojima se procjenju uticaji privrednog i društvenog razvoja na prirodu i biodiverzitet i preduzimanje mjera za njihovo očuvanje. Generalno posmatrano lociranje velikih razvojnih kapaciteta i projekata (npr. krupna infrastruktura - putevi, vodovodi, cjevovodi, željezničke pruge, zatim deponije za otpad, akumulacije vode i dr.) ne smije biti u koliziji sa očuvanjem integriteta zaštićenih prirodnih dobara, posebno onih koja imaju međunarodni značaj.
- Predloženim zakonom unaprijediće se sveobuhvatna zaštita prirode kroz primjenu funkcionalnih mehanizama i mjera zaštite koja se odnose na uspostavljanje efikasnog sistema: uspostavljanja i upravljanja zaštićenim dobrima, pristupa i korišćenja genetičkog resursa, zbrinjavanja divljih vrsta životinja u skladu sa najboljim međunarodnim praksama i standardima, kao i unapređivanje uslova za držanje divljih životnjskih vrsta.
- „Status quo" ili mogućnost „ne činiti ništa" podrazumijeva da se stvari ostave onakve kakve i jesu. To bi konkretno značilo nepotpunu usklađenost važećeg zakona sa relevantnom pravnom tekovinom Evropske unije koja predstavlja uslov koji se mora ispuniti u procesu pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji. Takođe, problemi nedovoljno preciznih zakonskih

- Obaveza donošenja ovog propisa je predviđena Programom rada Vlade za 2026. godinu, a predstavlja i obavezu usklađivanja nacionalnih propisa sa pravnom tekovinom EU, na šta je i ukazano u izvještaju EK o napretku Crne Gore. Naime, ovim Izvještajem EK je ukazano da Crna Gora još uvijek treba da uskladi u potpunosti svoja zakonska rješenja sa Direktivom o staništima i Direktivom o pticama za koje ne postoji tranzicioni period. Takođe, u obavezi smo da transponujemo Nagoja protokol kao članica Konvencije o biološkoj raznovrsnosti.
- Donošenje zakona, prema tome, predstavlja najbolji način rješenja problema, jer donošenje ovog propisa predstavlja javni interes.

4. Analiza uticaja

- **Na koga će i kako će najvjerovatnije uticati rješenja u propisu - nabrojati pozitivne i negativne uticaje, direktne i indirektne.**
- **Koje troškove će primjena propisa izazvati građanima i privredi (naročito malim i srednjim preduzećima)**
- **Da li pozitivne posljedice donošenja propisa opravdavaju troškove koje će on stvoriti,**
- **Da li se propisom podržava stvaranje novih privrednih subjekata na tržištu i tržišna konkurencija;**
- **Uključiti procjenu administrativnih opterećenja i biznis barijera.**

- Rješenja data u propisu uticaće na: sve subjekte zaštite prirode, Agenciju za zaštitu životne sredine kao i Upravu za inspekcijske poslove, nadležne organe za primjenu zakona, posebno za sprovođenje postupka ocjene prihvatljivosti, proglašenja zaštićenih prirodnih dobara, upravljače zaštićenih područja i td. Takođe, rješenja data u propisu uticaće na zainteresovane organe i organizacije, zainteresovanu javnost i vlasnike nepokretnosti u budućem zaštićenom dobru.
- Važno je naglasiti da se sprovođenjem ovog propisa doprinosi postizanju opšteg cilja visokog nivoa zaštite prirode i životne sredine, a samim tim i poboljšanju opšteg kvaliteta života.
- Predložena zakonska rješenja odnose se na zaštitu najvrijednijih djelova prirode kroz proglašenje zaštićenih prirodnih dobara i primjenu adekvatnih mehanizama zaštite. Sprovođenje zaštite područja vrši se njihovim proglašenjem i uspostavljanjem upravljačkih mehanizama. Takođe, sistem zaštite područja počiva na mehanizmima i procedurama izdavanja dozvola i sprovođenja postupka ocjene prihvatljivosti.
- Donošenje ovog propisa sa sobom nosi podsticaj za preduzetništvo i nova zapošljavanja, s obzirom da pored očuvanja zaštićenih područja, predviđa i njihovu valorizaciju kroz korišćenje prirodnih dobara (rafting, eko turizam i sl.).
- Troškove koje predviđa ovaj propis ne predstavljaju nova opterećenja, s obzirom da su već uspostavljeni prethodnim propisima.
- Predlog zakona ne predstavlja biznis barijeru jer isti nije donio u smislu procedura ništa novo u odnosu na važeći tekst, samo ih je dodatno razradio i precizirao. Tako je poseban akcenat dat na proceduru formiranja prihvatilišta čiji je osnov i prije postojao, ali bez detaljno uređene procedure. Takođe, akcenat je dat na pristupu i korišćenju genetičkih resursa koji će donijeti monetarnu korist državi ili nemonetarnu vrijednost u vidu naučnih saznanja.
- Kako se ovaj propis donosi zbog zaštite prirode i životne sredine, a što je dato u nadležnost Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, da sa aspekta izvršne politike, sprovodi neophodne mjere i aktivnosti, mjere predložene propisom ne smatraju se biznis barijerama. Dakle, u procesu donošenja ovog propisa nijesu utvrđene biznis barijere, jer je u pitanju zaštita prirode, odnosno očuvanje i unapređenje zaštićenih područja i zaštita divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva.

prokrijumčarenih, oduzetih, napuštenih, bolesnih divljih vrsta životinja, tako da je neophodno preduzeti adekvatne mjere kako bi se obezbijedili uslovi za držanje ovakvih životinja.

Što se tiče obaveza upravljača zaštićenih područja, isti se odnose uglavom na iste troškove koje i sad imaju po osnovu važećeg Zakona o zaštiti prirode, a tiču se pripreme planova upravljanja, donošenje godišnjeg programa upravljanja, obilježavanje zaštićenih područja, obezbjeđenje službe zaštite i stručne službe i ostalih poslova u cilju unapređenja i čuvanja zaštićenog područja.

Sredstva za rad upravljača obezbjeđuju se iz budžeta Crne Gore, odnosno budžeta jedinica lokalne saouprave (u zavisnosti od organa koji ga proglašava), naknada za korišćenje zaštićenog područja, donacija i drugih izvora.

Za implementaciju propisa će biti potrebno obezbjeđenje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore u godišnjem iznosu od 840.000 eura za subvencije Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore (ukupno 4.200.000 eura za cijeli period 2026-2030. godine). Ostali upravljački subjekti se finansiraju iz lokalnih budžeta, grantova i donacija što znači da za njih nije potrebno obezbjeđivanje finansijskih sredstava iz budžeta Crne Gore.

- **Ukupni nivo**

Ukupni procijenjeni troškovi implementacije zakona za period 2026–2030. nominalno iznose 73.556.945 eura (najbolja procjena), odnosno 59.353.486 eura neto sadašnje vrijednosti (diskontna stopa 7%).

Troškovi obuhvataju rashode šest upravljčkih subjekata: Nacionalnih parkova Crne Gore (53.230.205 EUR), JP za upravljanje morskim dobrom (14.886.563 EUR), Agencije za upravljanje zaštićenim područjima Glavnog grada (2.505.000 EUR), Parka prirode Piva (1.193.777 EUR), Opštine Tuzi (520.000 EUR) i Privremenog prihvatilišta za divlje životinje (1.221.400 EUR).

Neto fiskalni uticaj na budžet je pozitivan – ukupni benefiti premašuju troškove za 10.694.078 eura nominalno (8.766.138 eura NPV), što znači da neće biti novih neto izdataka za budžet osim onih koji su već planirani.

Po godinama:

Godina	2026	2027	2028	2029	2030	**Nominalna vrijednost**	**Sadašnja vrijednost**
Troškovi	11,578,293	12,730,089	14,392,071	16,295,341	18,561,150	**73,556,945**	**59,353,486**
Benefiti	13,722,892	14,885,986	16,488,771	18,372,068	20,781,307	**84,251,023**	**68,119,625**
Razlika	**2,144,598**	**2,155,896**	**2,096,699**	**2,076,727**	**2,220,157**	**10,694,078**	**8,766,138**

- **Privremeno prihvatilište za divlje životinje**

Ne. Implementacija ovog projekta će se finansirati iz sredstava Fonda za zaštitu životne sredine i to:

- Kapitalni izdaci (CAPEX): 514.000 EUR (449.000 EUR u godini 1 + 65.000 EUR u godinama 2–5);
- Operativni troškovi (OPEX): 707.400 EUR (prosječno 141.480 EUR godišnje);
- Fond za zaštitu životne sredine će snositi trošak od 894.000 EUR (74,6% ukupnih troškova), dok ostatak pokrivaju lokalni budžeti, EU fondovi i donacije.

- **Da li je obezbjeđenje finansijskih sredstava jednokratno, ili tokom određenog vremenskog perioda? Obrazložiti.**
  - **Ukupni nivo**

Obezbjeđenje finansijskih sredstava nije jednokratno, već se radi o kontinuiranom finansiranju tokom petogodišnjeg perioda (2026–2030).

Troškovi po godinama (najbolja procjena): 2026: 11.578.293 EUR; 2027: 12.730.089 EUR; 2028: 14.392.071 EUR; 2029: 16.295.341 EUR; 2030: 18.561.150 EUR.

- **Da li je usvajanjem propisa predviđeno donošenje podzakonskih akata iz kojih će proisteći finansijske obaveze?**
  - **Ukupni nivo**

Kompleksnost sistema sa šest upravljačkih subjekata i novim Privremenim prihvatilištem ukazuje na potrebu donošenja podzakonskih akata za regulisanje finansiranja, grantova, naknada i standarda upravljanja.

Procjenu o mogućim finansijskim obavezama nije moguće uraditi u ovom trenutku.

- **Privremeno prihvatilište za divlje životinje**

Da, posredno. Uspostavljanje prihvatilišta nužno prati:

- Pravilnik o uslovima za rad prihvatilišta za divlje životinje: definiše standarde prostora, kadra i opreme koji determinišu minimalni nivo CAPEX-a i OPEX-a.
- Pravilnik o Registru držaoca divljih vrsta (čl. 93 Zakona): finansijska obaveza uspostavljanja IT sistema procijenjena na 50.000 EUR već je uključena u CAPEX.
- Tarife za registraciju držaoca: uredbom će biti propisan iznos naknade čiji prihod (projicirano 21.000 EUR u 5 godina) djelimično kompenzuje OPEX.

- **Da li će se implementacijom propisa ostvariti prihod za budžet Crne Gore?**
  - **Ukupni nivo**

Da. Budžet će prihodovati od naplate PDV, poreza na dobit, doprinosa za socijalno osiguranje i ostalih poreskih osnova.

Ukupni procijenjeni benefiti za period 2026–2030 iznose 84.251.023 eura nominalno (68.119.625 eura NPV).

Neto pozitivni efekat iznosi 10.694.078 eura nominalno (8.766.138 eura NPV). U scenariju niskog rasta: 5.347.039 EUR; visokog rasta: 12.832.893 EUR.

- **Privremeno prihvatilište za divlje životinje**

Da, u ograničenom obimu. Tri su izvora prihoda:

- Naknade za upis u Registar držaoca divljih vrsta: 21.000 EUR (2026–2030), rast od 3.000 na 7.000 EUR godišnje (200 → 1.100 subjekata).
- Donacije i sponzorstva: 35.000 EUR u petogodišnjem periodu.
- EU fondovi (IPA III): 180.000 EUR – tehnički nisu budžetski prihod, ali direktno smanjuju teret na državni budžet.
- Projekat nije projektovan kao prihodno-neutralan. Pozitivan neto cash flow ostvaruje se tek u 5. godini (+4.600 EUR) – radi se o javnom dobru s nenaplatljivim društvenim koristima.

- **Obrazložiti metodologiju koja je korišćena prilikom obračuna finansijskih izdataka/prihoda.**
  - **Ukupni nivo**

Korišćen je kalkulator za Ekvivalentne godišnje čiste direktne troškove (EANCDC). Vremenski okvir: 5 godina (2026–2030); diskontna stopa: 7%; tri scenarija (nizak, visok, najbolja procjena).

MERS je koordiniralo prikupljanje podataka od upravljčkih subjekata. Za svakog upravljača posebno su iskazani prihodi, rashodi i grantovi, potom konsolidovani u ukupnu matricu.

- **Privremeno prihvatilište za divlje životinje**

Primijenjena je kombinovana metodologija:

- CAPEX: Tržišne cijene na osnovu ponuda projektanta (Golden Project), cijena sličnih investicija u regionu (prihvatilišta u Sloveniji, Srbiji, Sjevernoj Makedoniji) i važećih jediničnih cijena građevinskih radova u Crnoj Gori za 2024. godinu